

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет Гуманітарно-педагогічний**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки

Д-р.пед.н., професор _____ Сопівник Р.В.

“ _____ ” _____ 20 _____ р.

З А В Д А Н Н Я

**ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧУ**

Гороховій Ользі Сергіївні

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітня програма: «Педагогіка вищої школи»

Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: **«Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти».**

Затверджена наказом від 25.11.2024 р. № 2095 “С”.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2025 року 10 листопада.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки; посібники, словники, довідники, методична, наукова література щодо теми дослідження.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. *Вивчити стан розробленості проблеми професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.*

2. *На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначити сутність поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти» та уточнити його структуру.*

3. *Розкрити особливості професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти та педагогічні умови ефективного формування в них професійного іміджу.*

4. *Провести емпіричне дослідження формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.*

5. *Розробити практичні рекомендації з формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.*

Дата видачі завдання: 27.11.2024 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Саф'ян К.Ю.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

Горохова О.С.

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота за темою «Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» є актуальним дослідженням, оскільки сучасна освіта вимагає оновлення методів, засобів і технологій професійної підготовки викладачів. Формування професійного іміджу є невід'ємною складовою успішної педагогічної діяльності, що сприяє підвищенню рівня освітніх стандартів. Ефективність та якість роботи майбутніх викладачів залежать не лише від рівня їхньої професійної підготовки, а й від сформованого позитивного іміджу, який впливає на сприйняття їхньої діяльності студентами, колегами та суспільством загалом.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури загальною кількістю 101 найменування; додатків. Повний обсяг роботи – 116 сторінок. Ілюстрована 9 рисунками, містить 4 таблиці.

Розділ перший «Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти як психолого-педагогічна проблема» розкриває основні аспекти теоретичних підходів щодо вивчення професійного іміджу в педагогічній теорії. У цьому розділі аналізуються наукові концепції та дослідження, що стосуються поняття «професійний імідж», розглядаються його складові та чинники впливу. Особливу увагу приділено сутності та структурі поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти», що включає професійні компетентності, морально-етичні якості, комунікативну культуру, зовнішній вигляд та стиль поведінки. Також розглядаються взаємозв'язки між професійним іміджем викладача та ефективністю навчального процесу, а також механізми його формування в умовах сучасної освітньої парадигми.

У розділі другому «Організаційно-методичні засади формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» проаналізовано Компоненти, підходи і принципи формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Теоретично обґрунтовано, що структура

професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-практичного й особистісно-рефлексивного компонентів. Міждисциплінарний характер професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти зумовлює інтеграцію у процесі його формування низки підходів: синергетичного, цілісного, соціально-культурного, комунікативного. Виокремлено принципи: культурологічні, первинності ціннісних орієнтацій, гармонійності іміджу, природовідповідності, акцентування індивідуальності носія іміджу, внутрішньої свободи особистості, опори на саморозвиток особистості, безперервної підтримки позитивного іміджу, індивідуалізації. Обґрунтовано педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти: створення позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів; використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів; застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу.

У розділі третьому «Експериментальне дослідження процесу формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» представлено результати емпіричного дослідження, що спрямоване на аналіз процесу формування професійного іміджу у магістрів. Розглянуто методи збору даних, такі як анкетування, інтерв'ю, спостереження та контент-аналіз, які дозволили визначити основні чинники, що впливають на становлення професійного іміджу. Аналізуються отримані результати, що демонструють зв'язок між рівнем сформованості професійного іміджу та академічною успішністю студентів, їхньою впевненістю у професійній діяльності, а також соціальними очікуваннями щодо майбутніх педагогів. Визначено специфічні потреби студентів у контексті їхнього професійного становлення, серед яких важливе місце займають розвиток комунікативних навичок, формування професійної етики та відповідного

зовнішнього вигляду. Окрім того, акцентується увага на ефективних педагогічних практиках та методичних рекомендаціях, що можуть бути впроваджені в освітній процес для оптимізації процесу формування професійного іміджу майбутніх викладачів.

Вивчення стану розробленості проблеми формування в студентів закладів вищої освіти професійного іміджу дозволило зробити такі висновки.

Узагальнено психолого-педагогічні дослідження сучасних закордонних та українських науковців щодо поняття «професійний імідж» у широкому й вузькому розумінні. Доведено, що вивчення професійного іміджу є актуальним і багатоаспектним науковим завданням, що потребує комплексного міждисциплінарного підходу. Теоретичний аналіз концепцій, моделей і факторів, що впливають на формування іміджу фахівця, дозволить розробити ефективні педагогічні стратегії для підвищення його професійного авторитету й конкурентоспроможності в освітньому просторі.

Професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти у нашому дослідженні будемо використовувати в значенні цілісної системи особистісних, комунікативних і професійних характеристик, що формують сприйняття викладача студентами, колегами й суспільством загалом. Він охоплює зовнішній вигляд, манеру поведінки, стиль педагогічного спілкування, рівень професійної компетентності, морально-етичні орієнтири, цінності й педагогічну майстерність. Підсумовано, що варто виділити в структурі професійного іміджу майбутнього педагога ЗВО кілька ключових складових, кожна з яких відіграє важливу роль у професійній діяльності викладача, а саме: когнітивну, комунікативну, емоційно-ціннісну, візуальну, поведінкову.

Зазначено, що формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів є процесом цілеспрямованого розвитку особистісних, професійних і комунікативних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності та створення сприятливого образу викладача в студентському середовищі. Означений процес здійснюється і через

педагогічну практику, моделювання професійних ситуацій, упровадження інноваційних технологій навчання, а також через особистісний саморозвиток і самоосвіту. У результаті майбутній педагог набуває не лише необхідних фахових компетенцій, а й усвідомлює значення іміджу як важливого чинника професійної діяльності, що сприяє формуванню довіри та авторитету в освітньому середовищі.

Визначено компоненти формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Оскільки професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти складається з кількох ключових компонентів, які взаємодіють та взаємодоповнюють один одного, серед них виділено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та особистісно-рефлексивний, кожен з яких має важливе значення у формуванні гармонійного і ефективного професійного образу педагога.

Доведено, що міждисциплінарний характер професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти зумовлює інтеграцію в процесі його формування низки підходів: синергетичного, цілісного, соціально-культурного, комунікативного. Виділено комплекс принципів формування професійного іміджу майбутніх педагогів, зокрема, такі принципи: культурологічні, первинності ціннісних орієнтацій, гармонійності іміджу, природовідповідності, акцентування індивідуальності носія іміджу, внутрішньої свободи особистості, опори на саморозвиток особистості, безперервної підтримки позитивного іміджу, індивідуалізації

Виокремлено педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти, а саме: створення позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів; використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів, застосування індивідуального підходу до студентів через

урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу – забезпечать ефективність професійної підготовки.

Проведено емпіричне дослідження щодо визначення рівня сформованості в майбутніх педагогів закладів вищої освіти професійного іміджу. Використано розроблену авторську анкету «Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» з 9 запитань, які поділено за блоками: ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісно-рефлексивним. З допомогою названих методичних засобів нами здійснено порівняння рівня сформованості кожного структурного компонента професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

За допомогою виконання всіх поставлених завдань дослідження нами було підтверджено висунуту гіпотезу.

На основі здійснених досліджень для формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти розроблено практичні рекомендації «Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти». Практичні рекомендації є важливим елементом освітнього процесу, який забезпечує комплексний підхід до підготовки майбутніх педагогів. Вони включають теоретичні і практичні аспекти. Магістри високо оцінили практичні рекомендації, що дозволяють здобувачам освіти усвідомити значення свого професійного іміджу та працювати над його вдосконаленням

Ключові слова: імідж, професійний імідж, професійний імідж майбутніх педагогів, заклад вищої освіти, студент, освітній процес, педагогічні умови.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	13
1.1. Теоретичні підходи щодо вивчення професійного іміджу в педагогічній теорії.....	13
1.2. Сутність та структура поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти»	256
Висновки до розділу першого	37
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	39
2.1. Компоненти, підходи і принципи формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти	39
2.2. Обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти	51
Висновки до розділу другого.....	60
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	62
3.1. Організація та методи емпіричного дослідження щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.....	62
3.2. Дослідження сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти	66
3.3. Практичні рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти на основі результатів емпіричного дослідження	82
Висновки до розділу третього	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	109

ВСТУП

Сучасна освітня система висуває високі вимоги до професійної підготовки майбутніх викладачів, що зумовлює необхідність формування їхнього професійного іміджу. Важливість цього процесу обумовлена як вимогами суспільства до педагогічної діяльності, так і необхідністю створення позитивного образу викладача, здатного ефективно взаємодіяти зі студентами, колегами й освітнім середовищем загалом. Формування професійного іміджу охоплює широкий спектр характеристик включно з професійною компетентністю, морально-етичними якостями, комунікативними навичками та зовнішнім виглядом, що забезпечують успішність педагогічної діяльності.

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів є актуальною проблемою педагогічної науки, оскільки імідж викладача безпосередньо впливає на результативність науково-пізнавальної діяльності, мотивацію студентів і загальне сприйняття професії викладача в суспільстві.

Педагогічна іміджелогія – сучасний напрям, що набуває актуальності в теорії та практиці освіти. Вона переосмислює підготовку фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО), розглядаючи імідж педагога як результат цілеспрямованої професійної діяльності, а не лише соціально-психологічне явище

Формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів нами буде використано в ролі процесу цілеспрямованого розвитку особистісних, професійних і комунікативних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності та створення сприятливого образу викладача в студентському середовищі. Це передбачає засвоєння професійних знань, удосконалення педагогічної майстерності, формування культури мовлення, розвитку емоційного інтелекту, оволодіння навичками ефективного спілкування та самопрезентації, саморефлексія, що дозволяє

майбутньому педагогу аналізувати власну діяльність, оцінювати її ефективність і здійснювати корекцію поведінкових стратегій.

У дослідженнях закордонних учених: S. Arnon та N. Reichel; S. Chang-Kredl та D. Colannino – імідж педагога розглядається як динамічний конструкт, що формується під впливом соціальних, культурних і професійних факторів. S. Arnon та N. Reichel визначають професійний імідж як сукупність ідеальних характеристик, які студенти педагогічних закладів приписують «ідеальному викладачеві», порівнюючи з власними якостями. S. Chang-Kredl та D. Colannino зазначають, що професійний імідж педагога є сконструйованим медіа-простором і сприймається через особисті та колективні оцінки студентів, колег і суспільства. L. Fung та P. Lina. Низка українських науковців досліджувала проблему професійного іміджу педагога, серед них С. Білозерська, І. Варнавська, Р. Чепок, О. Внукова, О. Горицька, Н. Грицак, А. Коркішко, Л. Куземко, Н. Максименко, Н. Салига, Н. Прус тощо.

Однак здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблеми формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти в контексті системних змін у галузі вивчені ще недостатньо, що й зумовило вибір теми магістерської роботи «**Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти**».

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Предмет дослідження – процес формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Мета дослідження: удосконалити методіку формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Завдання дослідження.

1. Вивчити стан розробленості проблеми професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

2. На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначити сутність поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти» та уточнити його структуру.

3. Розкрити особливості професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти та педагогічні умови ефективного формування в них професійного іміджу.

4. Провести емпіричне дослідження формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

5. Розробити практичні рекомендації з формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Методи дослідження: теоретичні: вивчення, теоретичний аналіз та узагальнення наукових ідей педагогічної, психологічної та філософської літератури з проблеми формування професійного іміджу майбутніх педагогів, аналіз концепцій професійного іміджу, виявлення різних наукових підходів до його структури та чинників впливу. Емпіричні методи – методи діагностики, адаптовані відповідно до завдань дослідження, методи збирання емпіричного матеріалу (анкетування, бесіда, інтерв'ювання, спостереження, аналіз рефлексивних звітів студентів, контент-аналіз медіаобразів сучасного педагога). Методи педагогічного експерименту – констатувального етапу – для визначення рівня сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів і чинників, що на нього впливають. Статистичні – методи математичної статистики для оброблення й аналізу емпіричних даних, оцінки достовірності отриманих результатів.

Також у роботі використано «Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти», розроблений за методичного супроводу керівника.

Експериментальна база дослідження. У дослідженні взяли участь студенти магістратури другого курсу, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України, у кількості 30 осіб.

Наукова новизна: уточнено сутність та структуру поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти».

Практичне значення нашого дослідження полягає в створенні новаторських підходів до формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти та вдосконалення методів означеного процесу. Нами розроблені практичні рекомендації, які націлені на активізацію мотивації студентів до навчальної діяльності. Ці рекомендації містять такі розділи: 1. Теоретичні засади професійного іміджу педагога. 2. Компоненти професійного іміджу викладача. 3. Формування професійного іміджу: методики та практичні кроки.

Важливими в рекомендаціях є деталізовано представлені методики здійснення самоаналізу та рефлексії, SWOT-аналізу. Представлено розроблений алгоритм створення та підтримки актуальних профілів на професійних платформах, а також персонального блогу майбутнього педагога. Запропоновано методику використання сучасних цифрових інструментів.

Структура і обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури загальною кількістю 101 найменування; додатків. Повний обсяг роботи – 116 сторінок. Ілюстрована 9 рисунками, містить 4 таблиці.

РОЗДІЛ 1.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

1.1. Теоретичні підходи щодо вивчення професійного іміджу в педагогічній теорії

Імідж є багатогранним поняттям, яке інтегрує особистісні й професійні якості фахівця, впливаючи на його сприйняття оточенням та ефективність професійної діяльності. Він набуває особливого значення в сучасному суспільстві, де конкуренція на ринку праці постійно зростає, а вимоги до фахівців стають дедалі вищими. Імідж є комплексним відображенням особистісних і професійних якостей фахівця, що впливає на його сприйняття оточення та визначає успішність професійної діяльності.

Згідно з Коротким енциклопедичним словником із соціології імідж (від лат. *imago* – образ, відтворення) трактується як сформований у суспільній та індивідуальній свідомості образ соціальних об'єктів, явищ, процесів, інституцій або осіб, що впливає на ставлення до них [76, с. 199].

Імідж людини, на думку В. Бондаренка, – це сформований у суспільній свідомості образ, що відображає стереотипні уявлення та сукупність характеристик, асоційованих із конкретною особистістю. Відтак імідж можна розглядати як джерело інформації про соціальний статус, матеріальне становище, систему цінностей та рівень самореалізації індивіда [13, с. 134].

Соціальний імідж виступає засобом сприйняття й осмислення соціальної реальності. Він сприяє орієнтації в системі соціальних відносин, регулюванню поведінки та взаємодії суб'єктів соціального середовища [76, с. 199].

Щодо професійного іміджу, то, за визначенням В. Бондаренка, він являє собою поєднання особистих уявлень про себе й самоідентифікації як

представника певної соціальної групи, що формується під впливом стереотипного сприйняття з боку оточення [13, с. 135].

Таке узагальнене розуміння іміджу дозволяє застосовувати його до будь-якої сфери професійної діяльності. Водночас кожен вид діяльності має власні особливості, які необхідно враховувати відповідно до специфіки виконуваних функцій, зокрема, імідж фахівця, що реалізує себе у сфері освіти, потребує окремого розгляду.

Сучасні дослідження підкреслюють, що професійний імідж є показником культури та забезпечує професійну ідентифікацію й самовдосконалення особистості майбутнього фахівця. Він визначається як сукупність професійних та особистісних якостей, що надають можливість створити позитивний образ спеціаліста, спрямований на ефективну взаємодію з клієнтами.

Крім того, професійний імідж є важливим чинником кар'єрного зростання й професійного успіху. Фахівці з позитивним іміджем мають більше можливостей для просування по службі, отримання престижних посад та визнання в професійному середовищі. Вони також легше встановлюють ділові контакти та здобувають довіру клієнтів і партнерів.

Низка праць українських дослідників присвячена вивченню професійного іміджу та його ролі в сучасному освітньому й професійному просторі. Так, культурно-освітні стратегії іміджелогії в системі гуманітарних знань досліджували Н. Барна та С.Уланова [6, 7], В. Болотова, Н. Ляшенко та К. Агаларова [11]. І. Бондаренко [15], В.Бугрим [18], Ю. Палеха [66], Л. Хавкіна [87].

І. Блажей проаналізовано формування позитивного іміджу бранда у свідомості споживача [10], а О. Булкаковою – бренд-імідж підприємства на споживчому ринку [19], Н. Варцабою – комунікативні технології в процесі іміджмейкінгу та особливості їхнього застосування у сфері іміджу корпорації [22]. Ю. Возна проаналізувала роль корпоративної культури у формуванні іміджу організації [25], Ю. Дуднева та О. Кірьян – імідж керівника як

управлінську та соціально-психологічну категорію [37]. І. Шавкун – формування іміджу організації [91].

Звернемо увагу, що в сучасному суспільстві, яке характеризується динамічним розвитком інформаційних технологій, соціокультурними трансформаціями та зростаючими вимогами до якості освіти, професійний імідж педагога набуває стратегічного значення. Він є важливим чинником, що впливає не лише на ефективність професійної діяльності викладача, а й на рівень довіри з боку студентів, їхню мотивацію до навчання, формування освітнього середовища та суспільну репутацію закладу освіти. Відображаючи особистісні якості, педагогічну майстерність, комунікативні навички та етичні принципи, імідж викладача визначає рівень його професійної компетентності та сприяє досягненню педагогічних цілей.

У педагогічній сфері професійний імідж викладача впливає на ефективність освітнього процесу, мотивацію студентів та їхнє ставлення до навчальної дисципліни. Формування позитивного іміджу педагога сприяє створенню сприятливого освітнього середовища та підвищенню якості освіти.

Інтерес до проблематики професійного іміджу педагога значно зріс у зв'язку з переходом освітньої системи до компетентнісної моделі навчання, що вимагає, окрім глибоких знань і методичних умінь, здатності ефективно комунікувати, мотивувати студентів, створювати комфортне й продуктивне освітнє середовище.

В умовах глобалізації освіти та інтеграції України в міжнародний освітній простір підвищується значущість таких аспектів, як академічна доброчесність, педагогічна етика, використання цифрових технологій у викладанні та управлінні освітнім процесом, що безпосередньо впливає на формування позитивного професійного іміджу викладача.

Законодавчі основи формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти певною мірою містяться в чинних документах, зокрема: Державній національній програмі «Освіта» («Україна

XXI століття») (1993), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022), Концепції розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки (2024). Ці документи визначають стратегічні напрями розвитку освіти, що передбачають формування високопрофесійного викладацького корпусу, здатного відповідати сучасним викликам освітнього середовища. Вони наголошують на необхідності професійного розвитку педагогів, підвищення їхньої кваліфікації й відповідності міжнародним стандартам, що зі свого боку є основою формування їхнього позитивного іміджу.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, зокрема, підкреслює роль викладача як ключової фігури в освітньому процесі та наголошує на важливості розвитку його комунікативних, управлінських і педагогічних компетенцій. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр. акцентує увагу на академічній доброчесності, інноваційних підходах до викладання та інтеграції українських викладачів у міжнародний освітній простір, що безпосередньо впливає на їхній професійний імідж. Крім того, Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 рр. орієнтує освітян на активну наукову діяльність і публічність, що сприяє підвищенню довіри до педагогів і формуванню їхньої позитивної репутації в академічному середовищі. Таким чином, нормативно-правова база забезпечує необхідні умови для розвитку професійного іміджу майбутніх педагогів, визначаючи стандарти їхньої діяльності та ключові компетенції, необхідні для ефективної педагогічної роботи.

Аналіз наукових джерел свідчить про розробленість цього питання в дослідженнях українських і закордонних науковців. Наукові дослідження, присвячені вивченню іміджу викладача, демонструють мультидисциплінарний характер цього феномену. Він розглядається крізь призму педагогіки, психології, соціології, комунікативістики та навіть маркетингу, оскільки імідж як складне соціальне утворення поєднує у собі

зовнішні та внутрішні аспекти професійної діяльності педагога. У психолого-педагогічному контексті професійний імідж визначається як поєднання когнітивних, поведінкових і емоційно-ціннісних характеристик, які формують цілісний образ викладача в очах студентів, колег і суспільства загалом.

Стратегічний погляд на професійну підготовку педагога ХХІ ст. продемонстровано в працях учених: В. Андрущенко [2], І. Беха [8], І. Зязюна [39], П. Лузана та О. Васюк [56], В. Луначека [57], М. Фіцули [85] тощо.

Низка дисертаційних досліджень репрезентує широту наукових пошуків у сфері вивчення професійного іміджу. Так, А. Кононенко дослідження спрямував на вивчення психологічних складових індивідуального іміджу сучасного педагога [50], А. Коркішко – на виокремлення педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи, М. Навроцька – розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти [63].

Зі свого боку В. Бондаренко наукові пошуки пов'язав з теоретичними і методичними засадами формування іміджу майбутнього вчителя технологій у системі виховної роботи педагогічного університету [13], О. Пуляк та О. Мошуренко з етапами формування педагогічного іміджу майбутніх учителів технологій [74], О. Горovenko – формуванням особистісно-професійного іміджу вчителя закладу загальної середньої освіти засобами самопрезентації [27], Н. Прус [73], М. Сперанська-Скарга – формуванням професійно-педагогічного іміджу майбутнього вчителя-філолога в позанавчальній діяльності [77], Н. Ткаченко – формуванням професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов [83]. Т. Довгою досліджено елементи іміджотворчості у навчально-професійній діяльності майбутнього вчителя початкової школи [34], А. Йокоб – професійний імідж майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти як проблему психолого-педагогічних студій [43].

О. Затворнюк проаналізовано формування та розвиток професійного іміджу майбутніх психологів [39], О. Митцевою – майбутніх фахівців з інформаційних технологій у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу [61].

Для нашої роботи важливим є дослідження О. Апостола щодо педагогічної теорії та практики професійного іміджу викладачів закладів вищої освіти [3], В. Ісаченко, пов'язане з формуванням професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи [40], О. Грейліх – із психологією формування іміджу викладача закладу вищої освіти [29].

Окрім названих дисертаційних робіт, питання вивчення професійного іміджу розглянуто Н. Ашиток з точки зору його формування в майбутнього педагога в культурологічному аспекті [5], С. Білозерською щодо аксіологічних основ його формування в майбутнього педагога [9]. В. Бондар та Л. Адаменко проаналізували проблему педагогічного іміджу та його становлення і розвитку в процесі професійної підготовки вчителя [12],

Педагогічний імідж викладача закладу вищої освіти як частину професійної компетенції досліджено В. Тимошенко [81]. Формування іміджу педагога як складника його особистісно-професійного розвитку дослідила Л. Куземко [55], позитивний імідж викладача ЗВО як складову професіоналізму – Т. Плачинда [70].

Позитивний імідж викладача як показник його педагогічної майстерності дослідили О. Внукова [24], О. Горицька [27],

Певна частка наукових праць стосується іміджу закладу освіти. Так, В. Василенко проаналізовано сучасний стан дослідження процесу формування іміджу закладу вищої освіти [20], Д. Мірошніченко, А. Зленко та О. Ісайкіна – імідж як складову корпоративну культуру сучасного закладу вищої освіти [62], Г. Педченко та Ю. Власюк – комунікаційну та інформаційну політику в процесі формування іміджу закладів вищої освіти [68],

Сучасним та індивідуально спрямованим є дослідження Ю. Скорика щодо іміджу педагога як формуючого чинника стійкості до професійного вигорання майбутніх викладачів вищої школи [75]. Не менш актуальним вважаємо дослідження проблеми формування іміджу викладача в соціальних середовищах інтернету О. Трача [84].

Також у дослідженнях науковців проаналізовано кореляцію іміджу закладу освіти, педагога й управлінського складу. Позитивний імідж освітнього закладу й управлінська культура його керівника стали об'єктом вивчення В. Вознюка [26]. Цікавим є дослідження З. Крижановської та А. Мітлош щодо психологічних особливостей сприймання професійного персонального іміджу жінки-викладача студентами закладу вищої освіти [54]. Доцільним є зіставлення поглядів вітчизняних і закордонних учених на формування позитивного іміджу закладу вищої освіти Н. Чернеги [90].

Науковець В. Андрущенко в статті «Вчитель ХХІ століття: нова стратегія Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова» [2] розглянув виклики й напрями розвитку педагогічної спільноти. Автор акцентує увагу на підготовці педагогів, ролі університетської освіти у формуванні компетентного вчителя. Сучасний викладач має володіти знаннями з фаху та постійно вдосконалюватися, мотивувати учнів до критичного мислення, застосовувати інноваційні методики та цифрові технології. Важливим є також патріотичне й національно зорієнтоване виховання, що формує відповідальність учнів за майбутнє країни. Підкреслюється необхідність безперервного професійного розвитку педагога. Відставання від освітніх тенденцій призводить до втрати довіри з боку учнів і батьків. Тому педагог має бути відкритим до змін і готовим до самовдосконалення. Тож сучасний учитель, на думку В. Андрущенка, є високоосвіченою, морально відповідальною особистістю, яка не лише передає знання, а й формує світогляд майбутніх поколінь.

Теоретичні засади формування іміджу педагога розглянуто в статті М. Навроцької «Імідж педагога в освітньому просторі» [63]. Автор аналізує

наукові джерела, визначає основні складові іміджу та його зв'язок із професіоналізмом. Окреслено інструменти формування позитивного іміджу педагога, наголошено на важливості правильної комунікації. Зазначено, що імідж слід формувати ще до початку професійної діяльності. Учитель має використовувати просту й доступну мову, створювати комфортну атмосферу для учнів. Висновки підкреслюють, що педагогічна компетентність – це поєднання знань, методичних навичок та ефективного спілкування, що формує довіру й мотивацію в освітньому середовищі.

Теоретичному аналізу поглядів науковців щодо формування іміджу освітянина присвячено статтю І. Агалець [1]. Автор аналізує науково-методичні підходи соціалізації іміджу освітянина в працях радянських учених. Виявлено, що кожному періоду притаманні специфічні уявлення про професійну діяльність педагога, особистісні психофізіологічні якості й іміджетворчі складові. Простежено історичну ретроспективу педагогічної думки щодо формування іміджу освітянина. Дослідник зазначає, що педагогічна іміджелогія 20–90-х років ХХ століття ґрунтувалася на ідеологічних засадах тієї доби, що обмежувало розвиток відкритої соціальної системи. Водночас гуманістичні ідеї позитивно вплинули на підготовку освітян. Професійна підготовка має включати оволодіння інноваційними технологіями навчання, методами управління педагогічною діяльністю, спеціальними знаннями для адаптації в професії та розвитку креативності.

Дисертація В. Бондаренка [14] присвячена формуванню професійного іміджу майбутніх учителів технологій у педагогічній науці та практиці. Автор аналізує історичні аспекти проблеми, наголошуючи на її актуальності. З'ясовано, що питання формування іміджу вчителя технологій досі недостатньо досліджені попри їхню значущість. Доведено, що професійний імідж формується через систему взаємопов'язаних елементів, зміна в яких впливає на всю структуру. Важливу роль у цьому процесі відіграє педагогічне управління, а системоутворювальним фактором є мета, що визначає засоби її реалізації.

Також розглянуто європейський досвід, зокрема скандинавську модель підготовки вчителів, де наголошується на професійній готовності до сучасних наукових і виробничих викликів. Учитель технологій має не лише передавати знання, а й виконувати роль консультанта творчого пошуку учнів. Висновки автора підкреслюють, що технологічна освіта формується під впливом культурних і національних традицій, а європейські тенденції реформування сприяють розвитку професійного іміджу вчителя.

В. Вознюком [26] розглянуто питання позитивного іміджу освітнього закладу в контексті управлінської культури його керівника. Автор аналізує структуру та зміст управлінської культури як складової загальної культури й професійних компетентностей керівника, що визначають конкурентоспроможність закладу освіти. Наголошено, що сучасні освітні реалії потребують підвищення рівня управлінської культури керівників закладів освіти незалежно від їхнього розташування.

Автором окреслено алгоритм створення позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО), який включає аналіз суспільних уявлень про установу, виявлення актуальних проблем, розроблення стратегії формування іміджу, його безпосереднє втілення й моніторинг. Визначено, що позитивний імідж закладу освіти є сукупністю взаємопов'язаних характеристик, які інтегруються в єдину систему.

Дослідник розмежовує поняття «управлінська культура» та «культура управління», визначаючи ключові компоненти управлінської культури керівника, зокрема політичну, правову, адміністративну, менеджерську, організаційну, соціально-психологічну, інформаційну, комунікативну та економічну складові. Зроблено висновок, що управлінська культура керівника є ціннісним утворенням, яке включає особисту, духовну й матеріальну культуру, знання з педагогіки, психології, управління соціальними системами, а також професійні вміння, що в комплексі впливають на імідж закладу освіти.

Питання необхідності застосування елементів іміджетворчості для вдосконалення навчально-професійної діяльності майбутнього вчителя початкової школи розглянуто у праці Т. Довгої [33]. Авторка зазначає, що індивідуальний стиль творчої професійної діяльності вчителя формується на основі його особистісно-професійного іміджу, який може мати як позитивний, так і негативний характер. Ця характеристика інтегрує особистісні й професійні якості педагога та визначає ефективність його діяльності.

На думку Т. Довгої, імідж педагога залежить від його внутрішньої сутності, зокрема професійної самооцінки, потреби в самореалізації, а також від вибору засобів впливу на суб'єктів освітнього процесу. Педагог з позитивним іміджем відзначається гідністю, самоповагою, відповідальністю, активною професійною позицією. Авторка підкреслює, що особистісно-професійний імідж відіграє ключову роль у налагодженні гуманних міжособистісних стосунків в освітньому середовищі та реалізується через іміджеву діяльність.

У роботі подано авторську інтерпретацію понять «іміджетворча діяльність» і «іміджеперетворювальна діяльність». Запропоновано підходи до розвитку іміджетворчої діяльності студентів у процесі їхньої професійної підготовки. Елементи іміджетворчості відпрацьовувалися під час виконання студентами кейс-завдань, що сприяли розширенню педагогічної ерудиції, розвитку творчого мислення та педагогічних здібностей.

Т. Довга встановила, що іміджетворчість є важливим чинником на етапі первинного професійного становлення майбутнього вчителя початкової школи. Формування особистісно-професійного іміджу реалізується через іміджеву діяльність, яка активізує когнітивну сферу особистості та сприяє її професійному розвитку.

У дослідженні О. Апостол «Теоретичні аспекти формування та розвитку позитивного іміджу сучасного педагога» [3] розглянуто проблему створення позитивного іміджу викладача вищої школи. Авторка аналізує

теоретичні основи формування професійного іміджу педагога та визначає його складові. Наголошено, що процес формування професійного іміджу охоплює як внутрішні чинники особистості (прагнення, інтереси, досвід), так і зовнішні аспекти діяльності фахівця (вплив на оточення, відтворення соціальних стереотипів, інтерактивний двосторонній зв'язок із суспільством). Виокремлено основні характеристики професійного іміджу викладача, що сприяють його ефективності.

Праця З. Крижановської та А. Мітлош [54] присвячена аналізу психологічних особливостей сприймання професійного іміджу жінки-викладача студентами закладів вищої освіти. Дослідники розглядають поняття «імідж», «репутація», «престиж», визначають складові іміджу викладача й гендерні відмінності в його сприйнятті. В емпіричному дослідженні встановлено, що перше враження значною мірою залежить від кольору одягу, що підтверджено авторськими методиками, зокрема використанням семантичного диференціалу та проєктивного аналізу (за М. Люшером). Доведено, що імідж є багатовимірним явищем, а його сприйняття студентами формується під впливом візуальних чинників.

Наукова розвідка Д. Мірошніченка, А. Зленко, О. Ісайкіної «Імідж як складова корпоративної культури сучасного вищого навчального закладу» [62] присвячена дослідженню сутності поняття іміджу, його структури й етапів формування в закладах вищої освіти. Автори аналізують корпоративну культуру ЗВО в контексті ринку освітніх послуг, зазначаючи, що поєднання складових іміджу викладача сприяє створенню позитивного впливу на студентів та підвищує ефективність викладацької діяльності.

Науковці розглядають основні складові стилю ЗВО, підкреслюючи їхню взаємопов'язаність. Наголошується, що конкуренція між освітніми установами спонукає їх до активної ринкової позиції, удосконалення освітніх послуг та орієнтації на потреби ринку праці. Автори пропонують власне визначення корпоративної культури ЗВО, аналізують її складові та наголошують на важливості першого контакту із цільовою аудиторією –

абітурієнтами. У сучасних умовах ЗВО використовують комплекс заходів для підвищення лояльності студентів, залучення нових споживачів та посилення власного бренду. Стверджується, що формування позитивного іміджу є однією з найефективніших стратегій для зміцнення позиції університету на ринку освітніх послуг.

Н. Ткаченко акцентує увагу на проблемі формування іміджу закладів освіти як важливої складової системи освіти [83]. Автор обґрунтовує необхідність з'ясування сутності та природи іміджу, розглядаючи його як елемент освітньої системи й соціокультурний феномен, зміст якого визначається специфікою соціокультурної ситуації та цінностями його творців.

О. Язловецька у своїй публікації розглядає питання формування позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти як важливого аспекту модернізації освіти [93]. Автор виокремлює етапи створення іміджу освітнього закладу, визначає напрями роботи та пропонує відповідні технології реалізації. Наголошується на ролі керівника, який має усвідомлювати свою управлінську позицію, ґрунтуючись на знанні законодавства й теорії управління. Важливим елементом є стиль спілкування адміністрації й персоналу з учасниками освітнього процесу. Автор підкреслює значення співпраці між педагогами та батьками, формування гуманних взаємин у шкільному середовищі.

Для зміцнення іміджу рекомендовано застосування PR-методів, зокрема проведення днів відкритих дверей, презентацій, публікацій у ЗМІ, а також благоустрій школи та підвищення педагогічної культури колективу. Сформований позитивний імідж ЗЗСО сприяє його привабливості, покращенню соціально-психологічного клімату та ефективнішому впровадженню нових освітніх послуг. Успішний імідж освітнього закладу базується на чітко визначених пріоритетах, місії, унікальній системі цінностей, якісних освітніх послугах, виховній роботі, партнерстві із закладами освіти та активній інформаційній політиці.

У результаті здійсненого аналізу доведено, що ефективне формування професійного іміджу педагога ґрунтується на низці принципів, серед яких принцип професіоналізму, етичності, автентичності й адаптивності. Важливим залишається питання збереження балансу між зовнішніми атрибутами іміджу (зовнішній вигляд, манера поведінки, стиль мовлення) і внутрішнім наповненням (компетентність, педагогічний такт, емпатія, авторитетність). У контексті цифровізації освіти все більшої ваги набуває онлайн-імідж педагога, що включає використання соціальних мереж, цифрових платформ, дистанційного навчання та медійного контенту як засобів професійної репрезентації.

Поняття «професійний імідж» розглядається в контексті соціально-психологічних і педагогічних досліджень. У широкому розумінні імідж – це узагальнений образ особистості, що формується у свідомості соціуму на основі зовнішніх і внутрішніх характеристик. Професійний імідж педагога, зокрема, охоплює його професійні компетенції, стиль поведінки, мовлення, манеру спілкування, моральні якості та загальну культуру.

Узагальнюючи питання формування й розвитку позитивного іміджу суб'єктів освітнього процесу, слід зазначити, що створення іміджу як освітнього фахівця, так і закладу освіти є складним завданням. Його успішне вирішення сприятиме зміцненню позицій на локальному ринку освітніх послуг і водночас відобразатиме рівень розвитку освіти в країні, що зі свого боку впливає на загальний імідж вітчизняної освіти.

З огляду на наведене вище доходимо висновку, що вивчення професійного іміджу є актуальним і багатоаспектним науковим завданням, що потребує комплексного міждисциплінарного підходу. Теоретичний аналіз концепцій, моделей і факторів, що впливають на формування іміджу фахівця, дозволить розробити ефективні педагогічні стратегії для підвищення його професійного авторитету й конкурентоспроможності в освітньому просторі.

1.2. Сутність і структура поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти»

У сучасному освітньому просторі професійний імідж педагога набуває особливого значення, оскільки впливає на ефективність освітнього процесу, комунікацію зі студентами й колегами, а також на авторитет викладача. Формування позитивного професійного іміджу майбутнього педагога закладу вищої освіти (ЗВО) є складним і багатовимірним процесом, що включає особистісні, комунікативні та професійні складові.

Педагогічна іміджелогія – сучасний напрям, що набуває актуальності в теорії та практиці освіти. Вона переосмислює підготовку фахівців у ЗВО, розглядаючи імідж викладача як результат цілеспрямованої професійної діяльності, а не лише соціально-психологічне явище

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів є актуальною проблемою педагогічної науки, оскільки імідж викладача безпосередньо впливає на результативність науково-пізнавальної діяльності, мотивацію студентів та загальне сприйняття професії викладача в суспільстві.

У дослідженнях закордонних учених (S. Arnon та N. Reichel [94]; S. Chang-Kredl та D. Colannino [96]) імідж педагога розглядається як динамічний конструкт, що формується під впливом соціальних, культурних і професійних факторів. S. Arnon та N. Reichel [94] визначають професійний імідж як сукупність ідеальних характеристик, які студенти педагогічних закладів приписують «ідеальному викладачеві», порівнюючи з власними якостями. S. Chang-Kredl та D. Colannino [96] зазначають, що професійний імідж педагога є сконструйованим медіа-простором і сприймається через особисті та колективні оцінки студентів, колег і суспільства. L. Fung та P. Lina [97] розглядають імідж педагога як концепцію, що охоплює три ключові аспекти: професійні якості, педагогічні методиками та ефективність у взаємодії зі студентами. На думку закордонних науковців, структура професійного іміджу викладача включає інтеграцію професійних

компетентностей, соціально-комунікативного аспекту фахової й соціальної діяльності, візуальної репрезентації та створеного публічного образу.

Деталізуємо означені аспекти в наступній частині роботи.

1. *Професійні компетентності.* Н. Palmér [101] зазначає, що формування професійного іміджу педагога тісно пов'язане з розвитком професійної ідентичності. Наголошено, що професійна ідентичність викладача формується через педагогічні практики, навчальні стратегії та професійне самовдосконалення.

2. *Соціально-комунікативний аспект.* J. Holloway та J. Brass [98] указують, що викладачі піддаються тиску перформативності й суспільних очікувань, що безпосередньо впливає на їхній професійний імідж. Водночас S. Lewis та J. Holloway [99] підкреслюють, що цифровізація освітнього простору змінює спосіб формування іміджу викладача, оскільки дані про їхню діяльність стають доступними та підлягають оцінюванню з боку студентів, адміністрації та всіх охочих.

3. *Візуальна репрезентація та публічний образ.* S. O'Brien [100] зазначає, що імідж педагога впливає не лише на індивідуальне сприйняття викладача, а й на освітню політику загалом. Він підкреслює важливість використання сучасних методів презентації та самопрезентації в освітньому просторі.

Дослідження закордонних науковців підтверджують, що професійний імідж майбутнього педагога є багатовимірним поняттям, яке включає професійні компетентності, комунікативні навички, репутацію в освітньому середовищі та здатність адаптуватися до сучасних освітніх тенденцій. Вплив суспільних очікувань, цифрових технологій та глобалізаційних процесів визначає нові підходи до формування позитивного іміджу педагога.

Дослідження українських учених щодо сутності і структури поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти» суголосні з наведеними вище аспектами закордонними науковцями.

Таблиця 1.1

Контент-аналіз терміна «професійний імідж педагогів»

Автор	Дефініція терміна
С.Білозерська	«Імідж вчителя – це духовне, відносно ціннісно-сміслове, що належить до класу професійних цінностей, пов’язаних із змістом професійної діяльності та можливостями самореалізації особистості майбутнього вчителя» [9, с. 135].
І. Варнавська Р.Чепок	«Професійний імідж педагога – це цілеспрямовано сформований емоційно забарвлений образ, що базується на сукупності індивідуально-особистісних, соціально-комунікативних якостей і професійних характеристик особистості, обумовлених вимогами його професійного і соціального оточення» [21, с.231].
О. Внукова	«Імідж педагога розуміємо як сукупність особливостей і характерних рис особистості, які формують її індивідуальний образ як фахівця» [24, с. 17].
О. Горицька	«Сучасний професійний імідж викладача передбачає сформованість образу привабливої, інтелігентної, знаючої, успішної і гармонійної людини, яка сприятливо впливає на аудиторію і продуктивно з нею взаємодіє. Зовнішній вигляд викладача, його мова, манери, культура спілкування і поведінки створюють індивідуальний образ його особистості, який певним чином впливає на оточення, зокрема, студентів. У педагогічному спілкуванні велике значення має виховання власною поведінкою, оскільки зовнішність, посмішка, погляд, мова, голос, пози, хода, усі рухи педагога мають виховний вплив.» [27, с. 133–134].
Н. Грицак	«Професійний імідж педагога – це багатоаспектне явище, яке розкривається через синтез взаємозумовлених компонентів: педагогічна майстерність (розуміння завдань Нової української школи; вміння виробляти стратегію навчального процесу; орієнтація в психофізіологічних якостях сучасної молоді; володіння теоретичними і практичними знаннями і вміннями; сформованість мотивації власного професіоналізму, саморозвитку та самовдосконалення тощо); візуальний образ (органічний синтез професійних компетентностей і педагогічного артистизму); внутрішній образ (емоційність і творчий настрій; гнучкість, мобільність, оперативність мислення; усвідомлення вагомості застосування інформаційних технологій; прогнозування та передбачення дій учнів; об’єктивне оцінювання знань, умінь і можливостей учнів тощо)» [32, с. 87]
А.Коркішко	Професійний імідж майбутнього магістра педагогіки вищої школи – це цілеспрямовано сформований образ, що відповідає специфіці обраної професії. Він визначається особистісними та професійними якостями, усвідомлено конструюється для досягнення високого рівня професіоналізму, педагогічної майстерності та кар’єрного зростання, ґрунтуючись на здобутій фаховій підготовці у закладі вищої освіти та на власному практичному досвіді [52, с. 7].
Л.Куземко	«позитивний імідж педагога характеризується індивідуальним стилем і успіхом у професійно педагогічній діяльності й поєднує в собі сформованість внутрішніх особистісно професійних характеристик та їх зовнішні прояви під час виконання трудових функцій» [55, с. 128].
Н.Максименко, Н.Салига	«Фаховий імідж педагога визначається професійними якостями, спрямованими на формування позитивного враження про педагога як про компетентного фахівця. До них відносимо: педагогічну майстерність, ерудицію, педагогічну рефлексію, педагогічну етику» [59, с. 151].
Н. Прус	«Імідж педагога – це стереотипований образ, що виникає у свідомості окремої особи, певної групи або цілого суспільства; професійний імідж є надбудовою, що створюється на основі особистісних якостей індивіда, основними з яких є гуманізм, любов до дітей, тактовність, стриманість тощо» [73, с. 270].

Продовження таблиці 1.1

Автор	Дефініція терміна
Ю. Скорик	«Педагогічний імідж – образ рольової відповідності професійним вимогам, який формується педагогом і доповнюється індивідуальними характеристиками в процесі міжособистісної взаємодії з колегами, студентами, керівництвом, суспільством [75, с. 145].

Джерело: створено автором

Аналіз визначень поняття «професійний імідж педагога» дозволяє виокремити декілька ключових підходів до його розуміння.

Одні дослідники розглядають його як сукупність професійних якостей, які визначають успішність педагога та його самореалізацію в професійній діяльності. С. Білозерська, зокрема, акцентує увагу на його духовному та ціннісному аспектах, пов'язаних із професійною діяльністю та самореалізацією особистості [9]. І. Варнавська та Р. Чепок трактують професійний імідж як цілеспрямовано сформований образ, що залежить від особистісних та соціально-комунікативних характеристик педагога та відповідності вимогам професійного середовища [21]. О. Внукова визначає імідж педагога як сукупність рис, які формують його індивідуальний професійний образ [24].

Окремі дослідники наголошують на ролі зовнішнього вигляду, поведінки та особистісного впливу педагога на студентів і колег. О. Горицька вказує, що імідж педагога визначається його зовнішністю, манерами, мовою та культурою спілкування, що безпосередньо впливає на ефективність взаємодії зі студентами. Важливим аспектом є також синтез професійних компетентностей, педагогічної майстерності та особистісних якостей, що формують цілісний образ викладача [27]. Цю думку підтримує Н. Грицак, підкреслюючи багатоаспектність феномену професійного іміджу педагога, що включає педагогічну майстерність, візуальний та внутрішній образ [32].

Ще один підхід передбачає розгляд професійного іміджу через призму професійних компетенцій та особливостей трудової діяльності. А. Коркішко визначає імідж майбутнього магістра педагогіки вищої школи як усвідомлено

сформований образ, що відповідає специфіці професії та базується на особистісних і професійних якостях [52]. Л. Куземко акцентує увагу на зв'язку іміджу з професійним стилем та успішністю у педагогічній діяльності [55]. Н. Максименко та Н. Салига виокремлюють професійні якості, що забезпечують позитивне враження про педагога як компетентного фахівця, зокрема педагогічну майстерність, ерудицію, рефлексію та етику [59].

Деякі дослідники розглядають професійний імідж як суспільне явище, що формується у свідомості оточуючих. Н. Прус визначає імідж педагога як стереотипований образ, який складається в суспільній свідомості та залежить від особистісних характеристик [73]. Ю. Скорик наголошує, що педагогічний імідж є образом рольової відповідності професійним вимогам, що формується через міжособистісну взаємодію [75].

Таким чином, аналіз підходів до визначення професійного іміджу педагога дозволяє виділити три основні аспекти його розуміння: як сукупності професійних та особистісних якостей, що забезпечують ефективність діяльності; як зовнішнього та поведінкового аспекту, що впливає на сприйняття оточенням; як суспільного феномену, що формується в процесі професійної взаємодії та міжособистісного спілкування.

Зі свого боку О. Будник зі співавторами [95] акцентують увагу на зв'язку професійного іміджу викладача з іміджем самого закладу освіти. Вони доводять, що високий рівень педагогічної культури та професійної компетентності викладачів сприяє підвищенню загального іміджу освітньої установи. Зазначено також, що професійний імідж є не лише зовнішнім проявом особистості, а й складною структурою, яка поєднує когнітивні, афективні й поведінкові компоненти.

Дослідники І. Варнавська та Р. Чепок вважають, що особисті якості та професійно значущі компетенції, що формують структуру професійного іміджу педагога, визначаються на основі вимог професійних і державних стандартів, а також фундаментальних характеристик особистісного позитивного іміджу. Основу професійного стандарту педагога та державних

освітніх стандартів становлять ключові характеристики, зокрема нормативні вимоги до педагогічної діяльності та кваліфікаційний рівень педагогічних кадрів. До системоутворювальних якостей позитивного професійного іміджу педагога, на думку авторів, належать розвинена «Я-концепція» педагога, демократичний (діалогічний) стиль спілкування, відкритість, співпереживання та сприяння розвитку кожної дитини, педагогічна майстерність, поєднання вимогливості та поваги до особистості здобувача освіти, культура зовнішнього вигляду, бездоганні манери (культура мовлення, невербальної комунікації, дотримання норм етикету), духовність і моральність, прагнення до саморозвитку й самовдосконалення, активність, товарицькість, громадянська позиція та патріотизм, обов'язковість і відповідальність за власні дії, доброзичливість, чутливість і соціально-комунікативна адаптивність, справедливість, аргументованість вимог і власної позиції, почуття власної гідності та впевненість у собі, педагогічна спостережливість, справедливість, вимогливість і педагогічний такт, толерантність, що ґрунтується на визнанні культурного розмаїття та поваги до різних людей, емоційна експресивність і здатність керувати власними емоціями, креативність і вміння імпровізувати, відповідальність за професійну діяльність, схильність до самоаналізу та рефлексії, життєрадісність і оптимізм, артистизм і почуття гумору [21, с. 232].

Професійний імідж викладача є відображенням його педагогічної майстерності, яка проявляється через особистісні якості, професійну компетентність та ефективність педагогічної взаємодії. Учений І. Зязюн визначав педагогічну майстерність як систему характеристик особистості, що забезпечує високий рівень професійної діяльності на основі рефлексії та саморозвитку. Його концепція включає ключові компоненти: гуманістичну спрямованість, професійну компетентність, педагогічні здібності й техніку, які формують не лише ефективного педагога, а й сприяють створенню його позитивного професійного іміджу. Таким чином, імідж викладача є не лише

зовнішнім проявом, а результатом глибокої професійної підготовки, комунікативної культури та усвідомленої педагогічної позиції [40, с. 30–34].

Професійна компетентність, на думку вченого, охоплює знання педагогіки, психології, логіки, принципів, форм і методів навчання, змісту дисципліни та індивідуальних особливостей студентів; уміння чітко викладати матеріал, вести дискусію, використовувати наочні та технічні засоби навчання, аналізувати й оцінювати знання студентів, а також володіти комп'ютерними технологіями. Важливими є навички усного мовлення, концентрації уваги та орієнтації в часі. Особисті якості включають науковий світогляд, моральність, ерудицію, духовну культуру, емоційну стійкість, витримку, наполегливість, співчуття та доброзичливість. Педагогічна техніка передбачає володіння мімікою, жестами, мовленням, технікою педагогічного спілкування, а також уміння контролювати емоції та настрої. До важливих аспектів також належать педагогічний такт, творчість, гуманістична спрямованість, орієнтована на утвердження духовних цінностей і моральних норм, культура мовлення, що виявляється у вмінні чітко, доступно й образно висловлювати думки, а також педагогічні здібності, які визначають успішність професійної діяльності [40].

У процесі аналізу наукового доробку дослідників Н. Максименко та Н. Салиги було встановлено, що система професійного іміджу майбутніх педагогів складається із суб'єктної та предметної підсистем. Під час вступу до університету студенти зазвичай не мають чіткого уявлення про майбутню професійну діяльність, не усвідомлюють її основних завдань і засобів реалізації. Образ професійної діяльності, що формується на початкових етапах навчання, часто є розмитим, несформованим і неструктурованим. Саме тому принцип системності, на їхню думку, має відігравати ключову роль у процесі становлення професійного іміджу майбутніх викладачів закладів вищої освіти [59, с. 152].

Важливим, на нашу думку, є і те, що деякі науковці, зокрема О. Апостол, пов'язують позитивний імідж педагога із успішним виконанням

ним своїх посадових обов'язків. Імідж педагога, як стверджує вчена, – це «фактор успіху у професійній діяльності, як інструмент, який допомагає будувати відносини з оточуючими людьми, як елемент конкурентоспроможності і просування на ринку освітніх послуг» [3, с. 30].

На думку О. Апостол, імідж викладача є гармонійною сукупністю зовнішніх і внутрішніх характеристик, а його формування – це тривалий, поетапний процес, ефективність якого залежить від низки чинників. У висновках авторка зазначає, що позитивний імідж викладача закладу вищої освіти ґрунтується на професіоналізмі, який включає володіння знаннями з предмета, педагогічними технологіями та психологічною грамотністю.

Дослідниця підкреслює, що адаптивність і рішучість є ключовими чинниками успішної викладацької діяльності. Імідж педагога розглядається як поєднання науки та мистецтва, що відкриває можливості для творчого самовираження. Правильно сформований позитивний імідж сприяє професійному зростанню викладача, полегшує його діяльність і підкреслює унікальність особистості.

У дисертаційному дослідженні М. Навроцька [64] розкрила питання вдосконалення іміджу педагога в системі післядипломної освіти. Автор наголошує, що безперервна освіта стає дедалі актуальнішою через зростання попиту на перепідготовку та професійне вдосконалення. Аналізується сутність понять «умова» та «педагогічна умова». Визначено, що формування професійного іміджу вчителя потребує сприятливого освітнього середовища. Окреслено педагогічні умови його розвитку, серед яких: позитивна мотивація, творче та інформаційно насичене середовище, організація самоосвітньої діяльності з використанням сучасних технологій. Автор підсумовує, що педагогічні умови – це поєднання організаційних та дидактичних аспектів, спрямованих на оптимізацію освітнього процесу.

З огляду на здійснений аналіз представимо власне бачення структури професійного іміджу майбутнього педагога ЗВО. На нашу думку, формування професійного іміджу майбутніх педагогів ЗВО охоплює кілька

ключових складових, кожна з яких відіграє важливу роль у професійній діяльності викладача, а саме: когнітивна, комунікативна, емоційно-ціннісна, візуальна, поведінкова. Розглянемо їх детальніше.

1. Когнітивна складова включає знання, інтелектуальні здібності, професійні компетентності та ерудицію педагога. Важливим аспектом є володіння сучасними методами викладання, знання психолого-педагогічних основ навчання та здатність до критичного мислення.

2. Комунікативна складова охоплює здатність ефективно передавати інформацію, підтримувати продуктивний діалог зі студентами, вести наукові дискусії та формувати довірчі відносини. Зокрема, стиль мовлення, невербальні засоби комунікації та емпатія є основними елементами цієї складової.

3. Емоційно-ціннісна складова. Ця складова пов'язана з моральними орієнтирами, ціннісними установками, рівнем емоційного інтелекту та особистісними якостями майбутнього викладача. Дослідження показують, що студенти більш схильні довіряти викладачам, які демонструють доброзичливість, справедливість та емоційну стійкість.

4. Візуальна складова включає зовнішній вигляд педагога, стиль одягу, міміку, жести, які формують перше враження про особистість. Згідно з концепцією соціального сприйняття, зовнішні характеристики впливають на формування авторитету та довіри до викладача.

5. Поведінкова складова відображає стиль викладання, методи взаємодії зі студентами та професійну етику. Важливими аспектами є відповідальність, організованість, готовність до інновацій та здатність до саморозвитку.

Тож ствердимо, що професійний імідж майбутнього педагога ЗВО є багатовимірним феноменом, що включає когнітивні, комунікативні, емоційно-ціннісні, візуальні та поведінкові аспекти. Його формування вимагає систематичної роботи над особистісним і професійним розвитком, вдосконалення комунікативних навичок та моральних якостей. У сучасних

умовах вищої освіти формування позитивного іміджу викладача є важливим чинником підвищення якості освітнього процесу та ефективної взаємодії зі студентами.

З огляду на здійснений аналіз сформулюємо власне визначення термінів «професійний імідж майбутніх педагогів вищої освіти» і «формування професійного іміджу майбутніх педагогів вищої освіти» та саме в такому контексті будемо його використовувати в нашій роботі.

Професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти – це цілісна система особистісних, комунікативних і професійних характеристик, що формують сприйняття викладача студентами, колегами й суспільством загалом. Він охоплює зовнішній вигляд, манеру поведінки, стиль педагогічного спілкування, рівень професійної компетентності, морально-етичні орієнтири, цінності й педагогічну майстерність.

Значення професійного іміджу:

- підвищує рівень довіри студентів та сприяє ефективній взаємодії;
- формує авторитет викладача та забезпечує його кар'єрне зростання;
- визначає успішність педагогічної діяльності та створює позитивну атмосферу в освітньому процесі;
- допомагає налагоджувати партнерські відносини у професійному середовищі.

Основні компоненти професійного іміджу викладача

1. Зовнішній вигляд і презентабельність (дотримання ділового стилю одягу відповідно до академічного середовища; охайність, доглянутість та відповідність загальноприйнятим етичним нормам; невербальна комунікація (жести, постава, контакт очима).

2. Вербальна та невербальна комунікація (чітке, грамотне мовлення з використанням педагогічної термінології; контроль інтонації, тембру голосу та швидкості мовлення; активне слухання, підтримка зворотного зв'язку зі студентами).

3. Професійна компетентність і педагогічна майстерність (глибокі знання предмета та вміння їх ефективно передавати; інноваційний підхід до викладання, використання інтерактивних методів; постійне підвищення кваліфікації та саморозвиток).

4. Психологічна стійкість і емоційний інтелект (уміння контролювати емоції та врівноважено реагувати на стресові ситуації; емпатія, толерантність, увага до психологічного стану студентів; саморегуляція, розвиток навичок емоційного інтелекту).

Формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів – це процес цілеспрямованого розвитку особистісних, професійних і комунікативних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності та створення сприятливого образу викладача в студентському середовищі.

Цей процес передбачає засвоєння професійних знань, удосконалення педагогічної майстерності, формування культури мовлення, розвитку емоційного інтелекту, оволодіння навичками ефективного спілкування та самопрезентації. Важливу роль відіграє також саморефлексія, що дозволяє майбутньому педагогу аналізувати власну діяльність, оцінювати її ефективність і здійснювати корекцію поведінкових стратегій.

Формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів відбувається через опанування ними фахових знань, розвиток комунікативних навичок, оволодіння методами ефективної взаємодії зі студентами й колегами, а також через усвідомлення значущості власної ролі освітньому процесі. Важливими складовими професійного іміджу є педагогічна ерудиція, культура мовлення, емпатія, відповідальність, творчий підхід до викладання та здатність до рефлексії.

Означений процес здійснюється і через педагогічну практику, моделювання професійних ситуацій, упровадження інноваційних технологій навчання, а також через особистісний саморозвиток і самоосвіту. У результаті майбутній педагог набуває не лише необхідних фахових компетенцій, а й усвідомлює значення іміджу як важливого чинника

професійної діяльності, що сприяє формуванню довіри та авторитету в освітньому середовищі.

Тож професійний імідж майбутнього педагога закладу вищої освіти є результатом гармонійного поєднання особистісних якостей, професійних компетенцій та соціокультурних цінностей, що сприяє ефективному здійсненню педагогічної діяльності та формуванню авторитету викладача в студентському середовищі.

Висновки до першого розділу

У результаті здійсненого аналізу досліджено, що поняття «професійний імідж» розглядається в контексті соціально-психологічних і педагогічних досліджень. У широкому розумінні імідж – це узагальнений образ особистості, що формується у свідомості соціуму на основі зовнішніх і внутрішніх характеристик. Професійний імідж педагога, зокрема, охоплює його професійні компетенції, стиль поведінки, мовлення, манеру спілкування, моральні якості та загальну культуру.

Зазначено, що узагальнення питання формування й розвитку позитивного іміджу суб'єктів освітнього процесу приводить до висновку про складність завдання щодо створення іміджу як освітнього фахівця зокрема, так і закладу освіти загалом та потребує комплексного міждисциплінарного підходу. Теоретичний аналіз концепцій, моделей і факторів, що впливають на формування іміджу фахівця, дозволить розробити ефективні педагогічні стратегії для підвищення його професійного авторитету й конкурентоспроможності в освітньому просторі.

Проаналізовано визначення поняття «професійний імідж педагога», сформульовані українськими дослідниками, що дозволяє виокремити декілька ключових підходів до його розуміння як сукупності професійних якостей, які визначають успішність педагога та його самореалізацію в професійній діяльності; цілеспрямовано сформований образ, що залежить від особистісних та соціально-комунікативних характеристик педагога тощо.

Сформульовано авторську дефініцію поняття «професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти», що ототожнено із цілісною системою особистісних, комунікативних і професійних характеристик для формування сприйняття викладача студентами, колегами й суспільством загалом. Уточнено, що він охоплює зовнішній вигляд, манеру поведінки, стиль педагогічного спілкування, рівень професійної компетентності, морально-етичні орієнтири, цінності й педагогічну майстерність

Наголошено, що формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів нами буде використано в ролі процесу цілеспрямованого розвитку особистісних, професійних і комунікативних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності та створення сприятливого образу викладача в студентському середовищі. Він передбачає засвоєння професійних знань, удосконалення педагогічної майстерності, формування культури мовлення, розвитку емоційного інтелекту, оволодіння навичками ефективного спілкування та самопрезентації, саморефлексія, що дозволяє майбутньому педагогу аналізувати власну діяльність, оцінювати її ефективність і здійснювати корекцію поведінкових стратегій.

Підсумовано, що цей процес реалізується через педагогічну практику, створення моделей професійних ситуацій, упровадження інноваційних освітніх технологій, а також через особистісний саморозвиток і самоосвіту. Як результат, майбутній педагог не лише здобуває необхідні професійні компетенції, а й усвідомлює важливість іміджу як ключового чинника у своїй професійній діяльності, що сприяє формуванню довіри та авторитету в освітньому просторі.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Компоненти, підходи і принципи формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є важливим аспектом їхньої підготовки, що визначає рівень професійної компетентності, комунікативної культури та особистісної зрілості. Сучасні вимоги до педагогічної діяльності обумовлюють необхідність комплексного підходу до створення позитивного іміджу викладача, який включає професійні, особистісні, комунікативні та соціальні характеристики.

Процес формування іміджу ґрунтується на певних компонентах, які взаємопов'язані та взаємодоповнюють один одного, забезпечуючи гармонійний розвиток майбутнього педагога. Визначення ефективних підходів до формування професійного іміджу передбачає застосування теоретико-методологічних засад, які сприяють розвитку його ключових характеристик. При цьому особливу роль відіграють педагогічні принципи, що регламентують професійну підготовку та професійне становлення викладача.

Розгляд компонентів, підходів і принципів формування професійного іміджу дозволяє окреслити основні фактори, що впливають на його розвиток, а також визначити механізми, які сприяють становленню майбутніх педагогів як висококваліфікованих і авторитетних фахівців у сфері освіти.

І. Варнавська та Р. Чепок, аналізуючи структуру професійного іміджу викладача, стверджують, що він визначається вимогами професійних стандартів щодо його діяльності та особистісних якостей. Вони містять

параметри, умови й характеристики, у межах яких реалізується імідж педагога. Професійний імідж формується на основі його сприйняття в освітньому середовищі, тому ключовими є особистісний, професійний, комунікативний і соціальний компоненти. Особистісний компонент охоплює систему цінностей, рефлексію, сформовану я-концепцію, психологічну зрілість, зокрема самоконтроль, упевненість у собі, стресостійкість, а також особистісну спрямованість, що включає мотивацію, здібності, емоційно-вольові якості, культуру поведінки, моральність, толерантність та емпатію. Професійний компонент виражається в рівні знань, умінь, професійної ідентичності, педагогічних якостей, таких як спостережливість, такт, справедливість, професійна рефлексія, соціально-педагогічне мислення та загальний рівень професійної культури. Комунікативний аспект пов'язаний із професійним спілкуванням, здатністю ефективно взаємодіяти, володінням інноваційними методиками. Соціальний компонент відображає соціальні ролі, статус, професійні досягнення, суспільне визнання, стиль життя та активну громадянську позицію. Особистісний компонент є найбільш стабільним і визначальним, оскільки впливає на всі аспекти діяльності педагога. Професійний компонент відображає рівень компетентності та культури педагогічної діяльності. Соціальний аспект визначає місце викладача в суспільстві, його стиль життя та взаємодію з оточенням. Таким чином, професійний імідж викладача є комплексним утворенням, що поєднує особистісні риси, професійну компетентність і соціальну взаємодію, забезпечуючи його ефективність та авторитет у сфері освіти [21, с. 231–232].

Так, Ю. Скорик умовно поділяє компоненти професійного іміджу на три основні групи. Перша група охоплює педагогічні здібності, які визначають індивідуальні стійкі характеристики особистості викладача. Ці характеристики проявляються в уважному ставленні до об'єктів спілкування, в умінні ретельно добирати засоби і умови для здійснення педагогічної діяльності, а також у використанні продуктивних моделей для формування необхідних якостей особистості студента. Важливо відзначити, що

педагогічні здібності мають прямий вплив на ефективність навчання і розвиток студентів, оскільки вони сприяють не тільки передачі знань, а й формуванню професійних та особистісних якостей майбутніх фахівців.

Друга група компонентів професійного іміджу стосується комунікативних здібностей викладача. Ці здібності включають вміння ефективно спілкуватися з різними категоріями студентів, створювати атмосферу відкритості і довіри, а також належно реагувати на зворотний зв'язок. Комунікативні здібності важливі для побудови професійного іміджу, оскільки вони дозволяють викладачу встановлювати позитивні взаємини з аудиторією, а також стимулювати зацікавленість і мотивацію студентів до навчальної діяльності.

Третя група компонентів стосується здібностей до створення позитивного професійного образу. Це включає в себе не лише зовнішні атрибути іміджу, такі як зовнішній вигляд та поведінка, але й внутрішні складові, що формують загальне враження про викладача як професіонала. Здатність створювати та підтримувати позитивний імідж пов'язана з вмінням враховувати особливості аудиторії, ефективно використовувати наявні педагогічні та комунікативні інструменти, а також з постійним вдосконаленням власної професійної майстерності. Суміщення всіх цих компонентів допомагає формувати цілісний та ефективний професійний імідж викладача, що сприяє його визнанню серед студентів та колег [75].

Н. Ткаченко, аналізуючи формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов, виокремлює такі: знаннєвий (добирання інформації для здійснення впливу на формування мотиваційно-ціннісного, практично-діяльнісного та особистісно-рефлексивного компонентів професійного іміджу); ціннісний (система цінностей, значущих для педагогічної професії); діяльнісний (осучаснення методів навчання й виховання для набуття життєвих навичок, особистісного досвіду в контексті формування професійного іміджу) [83, с. 182].

З огляду на здійснений аналіз визначимо компоненти формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Оскільки професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти складається з кількох ключових компонентів, які взаємодіють та взаємодоповнюють один одного, серед них виділяємо ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та особистісно-рефлексивний, кожен з яких має важливе значення у формуванні гармонійного і ефективного професійного образу педагога.

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає внутрішні мотиви та переконання майбутнього педагога, які визначають його ставлення до професії, до студентів, до процесу навчання і розвитку. Він включає в себе систему професійних цінностей, що формуються на основі особистісних переконань та соціальних норм. Ціннісно-мотиваційний компонент також охоплює прагнення до самореалізації, внутрішній стимул до розвитку власної педагогічної майстерності, бажання впливати на майбутнє покоління та сприяти розвитку суспільства через освіту. Мотивація педагога є рушійною силою для досягнення високих результатів у професійній діяльності, а також впливає на формування позитивного іміджу серед студентів і колег.

Когнітивний компонент професійного іміджу включає знання, вміння та навички, які педагог набуває у процесі навчання і самовдосконалення. Це сукупність теоретичних знань у галузі педагогіки, психології, предметної області, а також здатність до аналізу, розв'язання проблем і адаптації до нових умов. Когнітивний компонент є основою для розвитку професійної компетентності, що визначає рівень викладацької діяльності. Знання і розуміння сучасних педагогічних технологій, методик викладання та інноваційних підходів дозволяє педагогу створювати ефективне освітнє середовище і підтримувати високий рівень навчання. Без цього компонента неможливо побудувати надійний і авторитетний професійний імідж.

Діяльнісно-практичний компонент є практичною складовою професійного іміджу і включає реальну педагогічну діяльність, тобто

здатність викладача застосовувати свої знання на практиці, організувати навчальний процес, взаємодіяти зі студентами та іншими учасниками освітнього процесу. Це компоненти, які визначають, як педагог реалізує свої педагогічні здібності на практиці, як він виявляє лідерські якості, організовує навчальні заняття, виконує освітні завдання, працює з інноваціями в педагогічному процесі. Від діяльнісно-практичного компонента залежить, наскільки ефективно педагог може передати свої знання і вміння студентам, а також наскільки результативно викладач може впливати на загальний освітній процес.

Особистісно-рефлексивний компонент відображає внутрішню готовність педагога до саморозвитку і самовдосконалення, здатність до критичного осмислення власної діяльності, оцінки досягнутих результатів і корекції своїх дій. Це компонент, що сприяє постійному самовдосконаленню та розвитку, адже викладач повинен постійно рефлексувати над своїми педагогічними методами, підходами до навчання, взаємодії з студентами, а також вдосконалювати свої професійні навички та особисті якості. Саморефлексія дає змогу виявляти слабкі місця у професійній діяльності та знаходити способи їх усунення, що є важливим аспектом формування і підтримки позитивного іміджу педагога.

Таким чином, компоненти формування професійного іміджу майбутніх педагогів – це ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та особистісно-рефлексивний. Усі ці компоненти взаємопов'язані та взаємодоповнюють один одного, сприяючи створенню гармонійного і позитивного образу педагога в освітньому середовищі. Їхня взаємодія дає змогу не лише створити ефективний професійний імідж, але й забезпечити розвиток майбутнього педагога як компетентного і успішного фахівця.

Вищепредставлений матеріал подамо в структурованій таблиці 2.1.

Міждисциплінарний характер професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти зумовлює інтеграцію у процесі його

формування низки підходів: синергетичного, цілісного, соціально-культурного, комунікативного.

Таблиця 2.1

**Компоненти формування професійного іміджу майбутніх педагогів
закладів вищої освіти**

<i>Компонент</i>	<i>Опис</i>
<i>Ціннісно-мотиваційний</i>	Включає професійні цінності, внутрішні мотиви та прагнення до самореалізації, формує позитивне ставлення до професії.
<i>Когнітивний</i>	Сукупність теоретичних знань і практичних навичок, що дозволяють викладачеві ефективно здійснювати педагогічну діяльність.
<i>Діяльнісно-практичний</i>	Реалізація знань на практиці, організація навчального процесу, взаємодія зі студентами, ефективне застосування педагогічних методик.
<i>Особистісно-рефлексивний</i>	Готовність до саморозвитку, здатність критично оцінювати свою діяльність і коригувати методи викладання для покращення результатів.

Джерело: створено автором

«Синергетичний підхід, – стверджує В. Бондаренко, – ґрунтується на домінуванні в освітній діяльності самоосвіти, самоорганізації, самоврядування і полягає у впливі на суб'єкт, що стимулює та спонукає до дії з метою його саморозкриття і самовдосконалення, самоактуалізації в процесі співпраці з іншими людьми і з самим собою» [13, с. 136].

Синергетичний підхід до формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти ґрунтується на домінуванні в освітній діяльності самоосвіти, самоорганізації, самоврядування і полягає у впливі на суб'єкт, що стимулює та спонукає до дії з метою його саморозкриття і самовдосконалення, самоактуалізації в процесі співпраці з іншими людьми і з самим собою.

Цілісний підхід до формування професійного іміджу майбутніх педагогів передбачає врахування таких положень: особистість є динамічною структурою, що проходить етапи розвитку, здобуваючи нові властивості та рівні; професійний імідж викладача технологій є цілісним образом, у якому всі його складові взаємопов'язані; імідж майбутнього викладача технологій

не є механічною сумою елементів, а є інтегральною єдністю; зміна одного елемента професійного іміджу викликає зміни в інших завдяки системним зв'язкам; формування професійного іміджу охоплює всі види педагогічної діяльності: цілепокладання, планування, організацію, зміст, навчально-виховну діяльність, управління, діагностику та корекцію; цей процес відбувається в цілісному навчально-виховному середовищі, де студент взаємодіє з різними видами діяльності, що впливають на його професійний імідж; педагогічний процес у вищому навчальному закладі є цілісним, що проявляється у взаємозв'язку теоретичних знань, практичних умінь і творчої діяльності, а також у єдності освітнього процесу, позанавчальної діяльності та науково-дослідної роботи [13].

Соціально-культурний підхід до формування професійного іміджу розглядає імідж як динамічне явище, яке постійно змінюється під впливом соціальних та культурних факторів. Цей підхід враховує потреби та запити суспільства, а також різноманітні освітні реформи, що відображаються у вимогах до якості освіти та професійної підготовки. Зміни в суспільстві, такі як глобалізація, інтеграція технологій у навчальний процес, а також зростаючі вимоги до компетентностей викладачів, безпосередньо впливають на формування професійного іміджу педагога. Соціальні норми та культурні цінності, що панують у суспільстві, можуть сприяти або, навпаки, обмежувати певні аспекти іміджу. Наприклад, сучасне суспільство ставить високі вимоги до інклюзивності освіти, що також відображається в очікуваннях від викладачів, які повинні бути здатні працювати з різними категоріями студентів і забезпечувати рівність у навчальному процесі. Таким чином, соціально-культурний підхід дозволяє зрозуміти, що імідж педагогічного працівника є результатом взаємодії багатьох факторів, які постійно трансформуються відповідно до вимог соціального контексту.

Комунікативний підхід до формування професійного іміджу акцентує увагу на важливості взаємодії між викладачем і студентами, де ключову роль відіграє як вербальна, так і невербальна комунікація. Позитивний імідж

педагога безпосередньо залежить від того, як він взаємодіє з аудиторією, зокрема, як він передає свої знання та як створює атмосферу для відкритого і конструктивного діалогу. Вербальна комунікація, яка включає мову, інтонацію, стиль викладу й аргументацію, дозволяє педагогу чітко донести свої ідеї і створити авторитет серед студентів. Водночас невербальні аспекти, такі як міміка, жести, поза та зоровий контакт, можуть значною мірою доповнювати або навіть змінювати основний зміст висловлюваного. Невербальна комунікація зі свого боку сприяє формуванню довіри і підтримці емоційного зв'язку з аудиторією, що є важливим для побудови позитивного іміджу. Важливою частиною комунікативного підходу є також здатність педагога адекватно реагувати на невербальні сигнали студентів, розуміти їх настрій і коригувати свою поведінку відповідно до ситуації. Отже, комунікативний підхід підкреслює значущість ефективної взаємодії між викладачем і студентами, де імідж педагога формується не лише через словесне передавання знань, а й через здатність встановлювати та підтримувати контакт з аудиторією.

Аналіз наукових досліджень також засвідчує визначення українськими дослідниками комплексу принципів формування професійного іміджу майбутніх педагогів. Виокремлено, зокрема, такі принципи: культурологічні, первинності ціннісних орієнтацій, гармонійності іміджу, природовідповідності, акцентування індивідуальності носія іміджу, внутрішньої свободи особистості, опори на саморозвиток особистості, безперервної підтримки позитивного іміджу, індивідуалізації [13, 14].

Так, *культурологічні принципи* формування іміджу майбутніх учителів технологій та їхня реалізація в педагогічній практиці ЗВО розглянуті В. Бондаренком [13, 14]. Аналізуючи дослідження проблеми, автор зазначає, що науковці не мають єдиної точки зору щодо трактування іміджу та його формування, оскільки підходи залежать від наукової галузі, до якої належать дослідники. В. Бондаренко виділяє закономірності процесу формування іміджу майбутніх учителів технологій, підкреслюючи, що цей процес має

бути багатограним і ґрунтуватися на принципах, що забезпечують ефективність формування професійного іміджу. Він також описує культуропровідні принципи формування іміджу, що включають культуру професійного навчання, моральне та патріотичне виховання, культурну творчість і мовленнєву, габітарну та артистичну культури.

Принцип первинності ціннісних орієнтацій є основою професійного іміджу майбутніх учителів технологій. Цінності впливають на регуляцію соціальної поведінки, формуючи Я-концепцію та життєві установки особистості. Важливо, щоб майбутній вчитель свідомо формував свою систему цінностей, що сприятиме плануванню професійного іміджу.

Принцип гармонійності іміджу передбачає відповідність зовнішніх атрибутів внутрішньому світу особистості. Зовнішність повинна відображати статус і цінності, а елементи іміджу повинні бути збалансованими і відповідати віку, статусу та життєвим змінам особистості.

Принцип природовідповідності полягає у гармонії іміджу з внутрішнім світом особистості. Майбутній вчитель має пізнати свої сильні сторони та акцентувати на них. Важливо також враховувати індивідуальність і уникати штучного створення відмінностей, фокусуючись на яскравих рисах особистості.

Принцип внутрішньої свободи передбачає, що формування іміджу є творчим процесом, у якому важливо виховувати вільну і самостійну особистість. Тільки за таких умов можна активізувати творчий потенціал викладача.

Принцип саморозвитку підкреслює важливість внутрішньої роботи над собою, зміну установок і стереотипів, що веде до створення нового іміджу і розвитку особистості викладача.

Принцип безперервної підтримки позитивного іміджу полягає в тому, що імідж не можна створити раз і назавжди, особливо в такій динамічній сфері, як освіта, що постійно змінюється. Аудиторія іміджу, зокрема здобувачі освіти, також зазнає змін у своїх цінностях і пріоритетах.

Підтримка іміджу потребує постійного самовдосконалення, особливо в професійному аспекті. Педагог з досвідом змінює стиль спілкування, удосконалює методику роботи та розвивається як особистість. Крім того, змінюються вимоги до освіти з боку суспільства й держави.

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є багатограним і динамічним процесом, який включає як внутрішні, так і зовнішні аспекти. Формування професійного іміджу є не лише результатом педагогічної діяльності, але й складним інтерактивним процесом, що виникає під впливом багатьох факторів, зокрема індивідуальних особливостей, соціальних умов, суспільних запитів і культурних впливів.

1. Педагогічні здібності. Першим і найважливішим аспектом є педагогічні здібності, які охоплюють індивідуальні стійкі характеристики особистості викладача, що виявляються в його здатності ефективно організувати навчальний процес, впливати на розвиток студентів і формувати їхні професійні якості. До таких здібностей належать: здатність до аналізу й оцінки навчальних потреб студентів, вміння адаптувати педагогічні методи і техніки до конкретної аудиторії, створення умов для розвитку творчого потенціалу студентів. Педагогічні здібності є основою професійної діяльності викладача і вимагають не лише знань, але й умінь та навичок у плануванні, організації, моніторингу і корекції освітнього процесу.

2. Комунікативні здібності. Другим важливим аспектом є комунікативні здібності викладача, які охоплюють здатність до ефективної взаємодії з різними категоріями студентів, колегами, адміністрацією, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Комунікативні здібності є ключовими для встановлення довірчих відносин, створення позитивної атмосфери в освітньому середовищі, а також для забезпечення ефективної передачі знань та навичок. Це включає вміння слухати, давати зворотний зв'язок, розвивати діалог, урахувувати культурні й соціальні особливості студентів. Особливо важливою є здатність викладача використовувати

вербальні та невербальні засоби комунікації для створення емоційно сприятливої атмосфери, яка стимулює студентів до активної участі в навчанні.

3. *Зовнішні атрибути іміджу.* Зовнішні атрибути професійного іміджу включають зовнішній вигляд, поведінку та стиль взаємодії викладача з іншими. Ці атрибути повинні відповідати вимогам академічної середовища, бути етично виправданими і відповідати культурним та соціальним стандартам, які є характерними для освітнього закладу. Зовнішній вигляд викладача має бути охайним і стриманим, що підкреслює його професіоналізм, а також сприяє формуванню відповідної атмосфери поваги серед студентів. Важливо, щоб ці зовнішні компоненти були гармонійними і узгоджувались з внутрішніми переконаннями і цінностями викладача, що дозволяє створити цілісний образ.

4. *Емоційно-ціннісні орієнтації* є важливою складовою професійного іміджу, оскільки вони визначають, як викладач сприймає свою професійну діяльність, які цінності він відстоює і які емоційні реакції викликає в студентів. Ці орієнтації включають моральні переконання, етичні принципи, на яких будується педагогічна діяльність, а також особистісні стратегії викладача щодо розвитку студентів. Вони є не лише відображенням внутрішнього світу викладача, але й істотно впливають на його взаємодію з оточенням, створюючи у студентів певне ставлення до нього та його діяльності. Високий рівень емоційно-ціннісної орієнтації дозволяє викладачу формувати довіру, повагу й зацікавленість серед студентів.

5. *Особистісна готовність до професійної діяльності* передбачає наявність у майбутнього педагога комплексу рис і якостей, які сприяють його успішній педагогічній діяльності. До таких якостей належать самодисципліна, стресостійкість, відповідальність, здатність до самоосвіти та самовдосконалення, здатність до адаптації в умовах змінюваного освітнього середовища. Майбутній педагог повинен бути готовим до викликів, які постають перед ним у процесі взаємодії з студентами та колегами. Формування

особистісної готовності включає розвиток як розумових, так і емоційних компонентів, що дозволяють успішно виконувати педагогічні функції.

6. *Академічний авторитет* є важливим компонентом професійного іміджу, який ґрунтується на здобутках викладача у науковій діяльності, його визнанні серед колег та студентів, а також на наявності певного досвіду та кваліфікації у своїй галузі. Академічний авторитет формується через публікації, участь у наукових конференціях, розробку методичних рекомендацій, а також через безпосередню педагогічну діяльність, що демонструє високий рівень компетентності і професіоналізму. Академічний авторитет є важливим елементом, який допомагає викладачу здобути повагу та довіру студентів, а також впливає на його здатність проводити ефективні лекції, практичні заняття і науково-дослідницьку роботу.

7. *Підтримка позитивного іміджу*. Невід'ємною складовою процесу формування професійного іміджу є постійна підтримка та оновлення цього іміджу. Професійний імідж не є статичним і вимагає постійної роботи над собою, вдосконаленням професійних якостей і адаптацією до змін у соціокультурному та освітньому середовищі. Викладач має бути готовий до саморозвитку, вдосконалення власної педагогічної майстерності, відновлення та збагачення власного професійного образу відповідно до змін у вимогах до освіти та потребах студентів.

Фактори й аспекти формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є взаємопов'язаними і взаємодоповнюючими. Вони охоплюють широкий спектр якостей і характеристик, що дозволяють викладачеві бути ефективним у своїй педагогічній діяльності, створюючи сприятливу атмосферу для навчання і розвитку студентів. Професійний імідж є важливим чинником, який визначає успішність взаємодії викладача з учасниками освітнього процесу та забезпечує високу ефективність освітньої діяльності.

2.2. Обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування професійного іміджу майбутніх педагогів, визначаються нами як сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів освітнього процесу, які безпосередньо впливають на формування іміджу. Вони є ключовими елементами професійної підготовки студентів і повинні бути ретельно враховані під час проєктування та організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є необхідним, оскільки ці умови забезпечують системний підхід до підготовки майбутніх фахівців, формуючи їхні ключові професійні та особистісні якості. Педагогічні умови дозволяють створити відповідне середовище для розвитку та вдосконалення професійного іміджу, який є важливою складовою успішної кар'єри педагога. Врахування цих умов дозволяє інтегрувати знання, вміння та цінності в освітній процес, що сприяє не лише розвитку професійних якостей викладачів, але й підвищує рівень педагогічної майстерності та ефективності їх взаємодії з учнями.

Дослідниця О. Горицька на основі здійсненого аналізу змісту професійної підготовки майбутніх викладачів, враховуючи соціальне замовлення суспільства, тенденції розвитку педагогічної освіти, виокремлює такі психолого-педагогічні умови для сприяння «підвищенню ефективності формування позитивного професійного іміджу майбутніх викладачів:

- 1) використання елементів кар'єроорієнтованого розвитку;
- 2) оновлення змісту навчальної інформації знаннями щодо психологічних особливостей прояву сигнального комплексу у сприйманні і розумінні один одного учасниками педагогічного спілкування;
- 3) використання засобів іміджелогії для етико-естетичного оформлення зовнішнього вигляду і самопрезентації особистості» [24, с. 133].

В. Бондаренко, дослідивши умови формування професійного іміджу майбутнього вчителя технологій в умовах модернізації вищої освіти, визначив такі:

– «сформованість мотиваційного компоненту професійної компетентності майбутнього вчителя технологій з урахуванням його діяльності, що охоплює комплекс зусиль, пов'язаних з усвідомленням необхідності формування власного позитивного іміджу, з розвитком інтересу до власної особистості та навколишнього світу, підвищенням самооцінки та творчої активності.

– діагностика особистісних новоутворень рефлексії педагогічної діяльності, що задає поетапність процесу формування та корекція професійного іміджу фахівців і принципу різноманітності у відборі форм та методів роботи з формування професійного іміджу майбутніх фахівців;

– спрямованість змісту навчальних дисциплін на формування професійного іміджу майбутнього вчителя технологій;

– активізація суб'єкта в процесі формування професійного іміджу, яка передбачає активність майбутнього фахівця у процесі формування власного іміджу, оволодіння навичками самопізнання, самовдосконалення, самоіміджування та проектування ефективного іміджу» [13, с. 135].

Л. Грень проаналізувала педагогічні умови формування в студентів вищих технічних закладів освіти спрямованості на успішну професійну діяльність: «а) забезпечення позитивної мотивації професійної підготовки (ціннісне ставлення до майбутньої професії, професійно-пізнавальний інтерес, мотивація досягнення); б) широке запровадження елементів контекстного навчання, спрямованого на оволодіння знаннями, вироблення професійних умінь, набуття професійного досвіду та професійно-особистісних якостей як основи успішної трансформації навчальної діяльності студентів у професійну діяльність спеціаліста; залучення студентів до професійного самовиховання, спрямованого на самореалізацію особистості майбутнього спеціаліста)» [30, с. 4–5].

Дослідник А. Коркішко виокремлює такі педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи: «забезпечення вмотивованості майбутніх магістрів педагогіки вищої

школи до формування професійного іміджу через наповнення змісту навчання спеціальними іміджезорієнтованими знаннями; урізноманітнення процесу професійної підготовки майбутніх магістрів педагогіки вищої школи інтерактивними формами й методами навчально-виховної діяльності; активізація ціннісного, когнітивного та поведінкового складників діяльності викладачів щодо формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи» [52, с. 6]

Науковець М.Навроцька, дослідивши розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти, визначила такі: «формування у педагогів позитивної мотивації до розвитку власного іміджу в процесі моделювання професійного ідеалу; створення творчого інформаційно-розвивального освітнього середовища; залучення педагогів до розвитку власного іміджу через самоосвіту засобами комп'ютерних технологій» [64, с. 5].

У нашому дослідженні педагогічні умови визначалися шляхом оцінювання ваги 15 пропозицій, які були запропоновані студентам – учасникам опитування. Ці пропозиції були виокремлені на основі аналізу психолого-педагогічних досліджень українських науковців.

Так, було запропоновано такі ймовірні умови: використання індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу; здійснення психолого-педагогічної підтримки студентів з метою забезпечення умов для психологічної готовності до професійної діяльності та формування позитивного іміджу; розвиток професійних навичок через практичні завдання й застосування дієвих методик, що допомагають студентам формувати реальні навички для майбутньої педагогічної діяльності; здійснення педагогічної рефлексії для сприяння розвитку здатності до саморефлексії в студентів та коригування їхнього професійного іміджу; підтримання мотивації до самоосвіти завдяки стимулюванню студентів до самостійного професійного розвитку та формування іміджу на основі власної активності;

створення позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів; морально-етичні орієнтири в освітньому процесі для сприяння розвитку моральних принципів і етики в професійній діяльності майбутніх педагогів; підвищення ролі викладача як моделі для наслідування, демонстрування ним високого рівня професіоналізму й етичних норм поведінки; використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів; розвиток комунікативних навичок через формування здатності студентів до ефективного спілкування, що має безпосередній вплив на їхній професійний імідж; підвищення соціальної відповідальності для виховання в студентів почуття відповідальності за свої вчинки і майбутню професійну діяльність; організація та проведення практичних семінарів і тренінгів з іміджмейкерства завдяки організації заходів, спрямованих на розвиток навичок створення і управління професійним іміджем; забезпечення інтеграції міждисциплінарних знань для формування в студентів комплексного погляду на майбутню професію, що включає знання в галузі педагогіки, психології, соціології, маркетингу тощо; проведення індивідуальних консультацій і менторства з питань професійного становлення та іміджевої діяльності; системний підхід до оцінки професійного іміджу через упровадження системи оцінки та зворотного зв'язку для коригування та вдосконалення професійного іміджу студентів.

В опитуванні взяло участь 30 студентів магістратури, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

У результаті проведеного опитування був здійснений такий вибір:

- використання індивідуального підходу до студентів – 4;
- здійснення психолого-педагогічної підтримки студентів – 1;

- розвиток професійних навичок через практичні завдання й застосування дієвих методик – 1;
- здійснення педагогічної рефлексії – 1;
- підтримання мотивації до самоосвіти – 2;
- створення позитивного педагогічного середовища – 5;
- морально-етичні орієнтири в освітньому процесі – 1;
- підвищення ролі викладача як моделі для наслідування – 2;
- використання інноваційних педагогічних технологій – 5;
- розвиток комунікативних навичок – 1;
- підвищення соціальної відповідальності – 1;
- організація та проведення практичних семінарів і тренінгів – 1;
- забезпечення інтеграції міждисциплінарних знань – 1;
- проведення індивідуальних консультацій та менторства – 3;
- системний підхід до оцінки професійного іміджу – 1.

На основі здійсненого аналізу та проведеного опитування нами виокремлено та потрактовано педагогічні умови професійного іміджу майбутніх педагогів ЗВО.

Деталізуємо визначені магістрами педагогічні умови.

1. Функціонування позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів.

Створення позитивного педагогічного середовища через атмосферу довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів є однією з ключових педагогічних умов для ефективного формування професійного іміджу майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Умови для цього включають відкритість та чесність у комунікації, де студенти можуть вільно висловлювати свої думки, не боячись критики, а також забезпечення психологічної безпеки, щоб студенти відчували себе комфортно при виконанні завдань і реалізації нових ідей. Створення підтримувального

середовища передбачає активне менторство викладачів, де вони не тільки діляться знаннями, а й допомагають студентам з професійним становленням, забезпечують зворотній зв'язок та емоційну підтримку в складних ситуаціях. Це також включає забезпечення практичних можливостей для реалізації студентами своїх ідей через участь у педагогічних практиках, проєктах, семінарах, а також створення простору для самовираження та розвитку.

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів вимагає, щоб студенти мали можливість самостійно, під керівництвом викладачів, розвивати свою педагогічну майстерність і комунікативні здібності. Цей процес підтримується завдяки заохоченню до участі в наукових конференціях, розробці проєктів, активному впровадженню інновацій у навчальний процес. Важливим аспектом є зворотній зв'язок, який допомагає студентам зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також підтримка з боку викладачів і колег. Це дозволяє студентам не тільки усвідомлювати власні досягнення, а й коригувати недоліки, що є важливим для формування позитивного іміджу. Здорове соціальне середовище сприяє розвитку у студентів професійної самосвідомості, допомагає їм осмислити свою роль у суспільстві та професії, що в свою чергу підтримує формування позитивного іміджу як компетентного і відповідального педагога. Всі ці складові сприяють створенню професійного іміджу майбутніх викладачів, підвищуючи їхню мотивацію до навчальної та професійної діяльності.

2. Використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів.

Використання інноваційних педагогічних технологій є важливим аспектом формування професійного іміджу майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Вони дозволяють створити нові, сучасні можливості для залучення студентів до навчального процесу та розвитку їхніх професійних якостей. Інноваційні методи навчання, такі як проєктне навчання, методи інтерактивних технологій, кейс-методи, гейміфікація, моделювання реальних

ситуацій, а також використання цифрових платформ, сприяють формуванню активної, відповідальної та творчої особистості майбутнього педагога. Такі методи допомагають студентам не лише здобувати знання, а й набувати практичних навичок, розвивати критичне мислення, комунікативні вміння, здатність до самостійного вирішення проблем, що безпосередньо впливає на формування їхнього професійного іміджу.

Інноваційні технології дають можливість студентам вийти за межі традиційного навчального процесу і включають їх у більш гнучку, сучасну освітню практику. Це дозволяє їм самостійно розвиватися як майбутнім професіоналам, оскільки вони активно використовують новітні засоби комунікації, мультимедійні ресурси та інтерактивні платформи для підвищення ефективності навчання. Завдяки таким технологіям студенти отримують змогу краще адаптуватися до вимог сучасного освітнього середовища, формувати навички самостійної роботи, комунікації та інтеграції нових знань у своїй професійній діяльності. Педагогічні інновації, зокрема цифрові та онлайн-ресурси, розширюють можливості для персоналізації навчання, що допомагає враховувати індивідуальні потреби та інтереси студентів, а також дає змогу кожному з них виявити себе у різних формах навчальної та професійної діяльності.

Участь студентів у новітніх формах навчання та застосування інноваційних технологій також сприяє розвитку їхнього професійного іміджу. Вони отримують змогу адаптуватися до змінюваних умов професії, навчитися працювати з новими технологіями та стати частиною професійної спільноти, яка активно використовує сучасні інструменти та методи для досягнення високих результатів. Опанування інноваційними педагогічними технологіями допомагає студентам не тільки підвищити їх професійну кваліфікацію, а й показати свою здатність до постійного розвитку та вдосконалення, що є важливим складником позитивного професійного іміджу. Таким чином, використання інноваційних педагогічних технологій є потужним інструментом для залучення студентів до процесу формування

їхнього професійного іміджу, що безпосередньо сприяє їхньому успішному професійному становленню в майбутньому.

3. Застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу.

Застосування індивідуального підходу до студентів є важливою умовою формування професійного іміджу майбутніх педагогів у закладах вищої освіти, оскільки цей підхід дозволяє врахувати унікальні особливості та потреби кожного студента в процесі навчання. Важливим аспектом є розуміння того, що кожен студент має свої індивідуальні характеристики, стилі навчання, темпи засвоєння матеріалу, інтереси та рівень розвитку, що вимагає адаптації навчальних методів і форм. Прийняття індивідуального підходу сприяє розвитку внутрішньої мотивації студентів, їхньому бажанню досягати високих результатів та працювати над своїми слабкими сторонами, що є основою для формування впевненості в себе та позитивного професійного іміджу.

Індивідуальний підхід дозволяє створити сприятливі умови для розвитку сильних сторін кожного студента, враховуючи його інтереси та схильності до певних педагогічних дисциплін або методів роботи. Це дозволяє не лише забезпечити ефективне засвоєння навчального матеріалу, але й сприяє розвитку тих особистісних якостей, які необхідні майбутньому педагогу. Наприклад, студент, який має схильність до творчості, може отримати можливість працювати з інноваційними методами навчання, а студент, який схильний до аналітичної роботи, може більше займатися дослідницькою діяльністю. Таким чином, індивідуальний підхід сприяє розвитку професійних якостей, які відображаються на формуванні іміджу майбутнього педагога, його здатності ефективно працювати в різних ситуаціях та з різними категоріями учнів.

Завдяки індивідуальному підходу студент має змогу не тільки засвоювати знання, але й розвивати свою здатність до самоорганізації,

самоконтролю та самовдосконалення. Це особливо важливо для формування професійного іміджу, оскільки майбутній педагог повинен уміти організувати свою роботу та взаємодіяти з учнями на високому рівні, враховуючи їхні потреби та інтереси. Таким чином, студент, який отримує можливість адаптувати освітній процес під індивідуальні особливості, розвиває в собі компетенції, які дозволяють йому стати ефективним педагогом, здатним формувати власний професійний імідж як компетентного, чуйного та гнучкого фахівця. Індивідуалізація навчання також включає надання студентам зворотного зв'язку, персональних рекомендацій та консультацій, що допомагає їм краще розуміти свої сильні і слабкі сторони, коригувати свої стратегії навчання та розвитку.

Таким чином, застосування індивідуального підходу до студентів у процесі навчання є важливою педагогічною умовою, що забезпечує не лише ефективне формування знань і навичок, але й формує у студентів професійну впевненість, здатність до саморозвитку та відповідальність за свою професійну діяльність, що безпосередньо сприяє формуванню їхнього позитивного професійного іміджу.

Так, виокремлені нами педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти, а саме: створення позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів; використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів, застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу – забезпечать ефективність професійної підготовки. Для візуалізації подамо представлений вище матеріал у структурованій таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

<i>№ з/п</i>	<i>Педагогічні умови</i>	<i>Деталізація умови</i>	<i>Вплив на формування професійного іміджу</i>
1	Створення позитивного педагогічного середовища через атмосферу довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу	Створення атмосфери, де студенти можуть вільно висловлювати свої думки, відчуваючи психологічну безпеку. Активне менторство викладачів, зворотний зв'язок і емоційна підтримка.	Формування позитивного професійного іміджу через розвиток внутрішньої мотивації, професійної самосвідомості та впевненості у власних силах.
2	Використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання	Використання проєктного навчання, інтерактивних технологій, гейміфікації, моделювання реальних ситуацій та цифрових платформ для активного залучення студентів.	Покращення професійної кваліфікації студентів, розвиток їхніх навичок самостійної роботи, комунікації та здатності адаптуватися до змін.
3	Застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб	Адаптація навчальних методів під індивідуальні характеристики студентів: стиль навчання, інтереси, темпи засвоєння матеріалу.	Розвиток у студентів внутрішньої мотивації, підвищення професійної впевненості, самоконтролю та здатності до самоорганізації, що сприяє формуванню їхнього позитивного іміджу як педагогів.

Джерело: створено автором

Висновки до другого розділу

У результаті здійсненого дослідження виокремлено компоненти формування професійного іміджу майбутніх педагогів: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та особистісно-рефлексивний. Підтверджено, що ці компоненти взаємопов'язані та взаємодоповнюють один одного, сприяючи створенню гармонійного і позитивного образу педагога в освітньому середовищі. Їх взаємодія дає змогу не лише створити ефективний професійний імідж, але й забезпечити розвиток майбутнього педагога як компетентного і успішного фахівця.

Установлено, що міждисциплінарний характер професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти зумовлює інтеграцію в процесі

його формування низки підходів: синергетичного, цілісного, соціально-культурного, комунікативного.

Виокремлено в результаті здійсненого дослідження принципи формування професійного іміджу майбутніх педагогів: культурологічні, принцип первинності ціннісних орієнтацій, принцип гармонійності іміджу, принцип природовідповідності, принцип акцентування індивідуальності носія іміджу, принцип внутрішньої свободи особистості, принцип опори на саморозвиток особистості, принцип безперервної підтримки позитивного іміджу, принцип індивідуалізації.

Визначено, що формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є багатограним і динамічним процесом, який включає як внутрішні, так і зовнішні аспекти: педагогічні здібності, комунікативні здібності, зовнішні атрибути іміджу, емоційно-ціннісні орієнтації, особистісна готовність до професійної діяльності, академічний авторитет, підтримка позитивного іміджу. Означені фактори й аспекти формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є взаємопов'язаними і взаємодоповнювальними.

Установлено в результаті оцінювання ваги 15 пропозицій, запропонованих студентам – учасникам опитування – педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти, а саме: створення позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів; використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів, застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу.

Підсумовано, що ці умови забезпечують цілісну систему формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Організація та методи емпіричного дослідження щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Метою емпіричної частини дослідження є аналіз нерівномірного розвитку структурних компонентів професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти, зокрема виявлення переваги рівня розвитку когнітивного компонента над ціннісно-мотиваційним, діяльнісно-практичним та особистісно-рефлексивним компонентами.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання власне експериментальної роботи:

1. Вивчити рівень сформованості ціннісно-мотиваційного компонента.
2. Вивчити рівень сформованості когнітивного компонента.
3. Вивчити рівень сформованості діяльнісно-практичного компонента.
4. Вивчити рівень сформованості особистісно-рефлексивного компонента.
5. Порівняти рівень розвитку кожного структурного компонента.

Уважаємо, що такий підхід створює умови для виявлення критеріїв формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

У дослідженні взяли участь студенти магістратури другого курсу, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України, у кількості 30 осіб.

Склад респондентів був обраний з урахуванням специфіки завдання нашого дослідження, яке полягає у вивченні особливостей структури

компонентів професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Для досягнення цієї мети було вибрано групу магістрантів з різними рівнями професійної підготовки, що дозволяє здійснити детальний і багатогранний аналіз формування їхнього професійного іміджу. Такий підхід забезпечує можливість порівняння стану сформованості професійного іміджу в студентів з різними етапами навчання, а також виявлення можливих диспропорцій у розвитку різних компонентів цього іміджу.

Дослідження охоплює не лише такі базові аспекти, як зовнішній вигляд і вербальна комунікація, але й більш глибокі характеристики, зокрема професійні компетенції, самопрезентацію, здатність до взаємодії зі студентами й викладачами. Також важливими є фактори емоційної саморегуляції та психологічної стійкості, які визначають здатність майбутнього педагога ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями та професійними викликами. Особливу увагу приділено процесу саморозвитку і постійного вдосконалення професійного іміджу, оскільки він є важливою складовою розвитку майбутнього педагога та його здатності підтримувати високий професійний рівень.

З огляду на обґрунтування цієї проблеми, яке ми детально розглянули в теоретичній частині дослідження, можемо стверджувати, що для адекватної перевірки сформованості мотивації до освітньої діяльності студентів закладів вищої освіти важливо врахувати ключові компоненти.

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає внутрішні переконання педагога, його ставлення до професії, студентів і освітнього процесу. Він охоплює систему професійних цінностей, прагнення до самореалізації, розвиток педагогічної майстерності та вплив на майбутнє покоління.

Когнітивний компонент включає знання, вміння та навички, необхідні для викладацької діяльності. Це теоретична підготовка, аналітичні здібності, здатність до адаптації та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Діяльнісно-практичний компонент охоплює реальну педагогічну діяльність, застосування знань на практиці, організацію навчального процесу, лідерські якості та використання інноваційних методів.

Особистісно-рефлексивний компонент визначає здатність педагога до саморозвитку, критичного аналізу власної діяльності, вдосконалення професійних навичок і методів викладання.

У межах методології дослідження було вироблено конкретну методiku та техніку педагогічного дослідження, представлену авторською анкетой «Опитувальник для оцінки мотивації до навчальної діяльності» з урахуванням сучасних воєнних реалій.

Діагностичний інструментарій щодо сформованості мотивації студентів закладів вищої освіти до навчальної діяльності є важливим засобом, який дозволяє оцінити рівень знань, мотивації та навичок, необхідних для успішного виконання навчальних проєктів. Такий інструментарій допомагає викладачам визначити, наскільки студенти готові до активної участі в освітньому процесі, виявити можливі труднощі та спланувати додаткову підтримку. Діагностичний інструментарій дозволяє: виявити рівень інтересу та мотивації студентів до навчальної діяльності; оцінити ступінь базових знань з предмета, необхідних для успішного навчання; визначити рівень володіння практичними навичками, такими як проведення досліджень, аналіз даних та використання наукових методів; виявити ступінь готовності студентів до командної роботи, уміння організувати свою діяльність, розподіляти обов'язки та ефективно комунікувати з іншими учасниками освітнього процесу, використовуючи різноманітні методи, такі як інтерв'ю, рефлексивні есе, обговорення виконаних завдань і проєктів.

Розроблена авторська анкета містить 8 запитань, які поділені за блоками: когнітивним, емоційно-оціночним, соціальним, вольовим. Використання перерахованих методичних засобів дозволяє порівняти рівень розвитку кожного структурного компонента сформованості мотивації до навчальної діяльності студентів закладів вищої освіти.

Таблиця 3.1

Перелік запитань відповідно до сформованих блоків

Ціннісно-мотиваційний	1, 3
Когнітивний	2,5
Діяльнісно-практичний	4, 6, 9
Особистісно-рефлексивний	7, 8

Джерело: створено автором

Загалом розподіл запитань за блоками є ретельно продуманим і достовірно відображає різні аспекти сформованості мотивації до навчальної діяльності студентів закладів вищої освіти. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити не лише теоретичні знання студентів, але й їхні практичні навички та здатність застосовувати отримані знання в навчально-пізнавальній діяльності. Це дає змогу створити цілісну картину готовності студентів до професійної діяльності, що є важливим елементом у процесі формування їхнього професійного іміджу. У результаті така оцінка сприятиме більш глибокому розумінню того, як студент розвиває необхідні компетенції та готується до майбутньої професійної кар'єри.

Упровадження діагностичного інструментарію є важливим етапом у процесі вивчення готовності студентів закладів вищої освіти до виконання освітніх завдань у майбутньому. Цей інструмент не лише оцінює базовий рівень знань, але й дозволяє оцінити їхні професійні якості, здатність до самостійної роботи, критичного мислення, а також рівень емоційної та психологічної підготовленості до освітньої діяльності. Застосування такого інструментарію дає змогу більш точно і глибоко визначити сильні і слабкі сторони в професійній підготовці студентів, що зі свого боку дозволяє коригувати освітній процес. Крім того, упровадження інструменту сприятиме розвитку професійного іміджу майбутніх педагогів, оскільки дозволяє більш ефективно підтримувати студентів у розвитку ключових компетенцій. Це дає можливість викладачам активно залучати студентів до навчальної діяльності, мотивувати їх до саморозвитку та підвищення рівня професійної підготовки, що позитивно впливає на формування їхнього професійного іміджу.

3.2. Дослідження сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Грунтуючись на теоретичних засадах, викладених у теоретичній частині дослідження, ми припускаємо, що сформованість професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти може бути виявлена через вивчення взаємозв'язку умов формування її структурних компонентів на різних етапах навчання в закладі вищої освіти. З урахуванням теоретичних обґрунтувань, наведених раніше, можемо стверджувати, що структура професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-практичного та особистісно-рефлексивного компонентів. Рівень сформованості кожного з цих компонентів визначає загальний рівень сформованості професійного іміджу майбутнього педагога, що зі свого боку впливає на його готовність до професійної діяльності та педагогічної практики в умовах сучасного освітнього процесу.

Ранжування оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти здійснювалося через оцінювання відповідей 30 учасників. Відповіді на запитання анкети показують різні рівні усвідомлення важливості професійного іміджу серед студентів, які готуються стати викладачами закладів вищої освіти. 31,6% респондентів вважають, що їхній професійний імідж повністю сформований, і вони впевнено використовують його у своїй педагогічній діяльності. 21% мають майже сформований імідж, але визнають необхідність вдосконалення певних аспектів. 18,4% активно працюють над його формуванням, хоча відчують потребу в розвитку ще багатьох аспектів. 10,5% студентів частково усвідомлюють важливість професійного іміджу, але ще не приділяють йому достатньо уваги. Ще 10,5% мало замислюються над своїм іміджем, вважаючи, що важливішими є знання та компетенції. Лише 7,9% вважають, що не потрібно формувати професійний імідж, адже це не впливає на ефективність викладацької діяльності.

У другому блоці відповіді дещо подібні: 3% вважають свій імідж повністю сформованим, 23,5% – майже сформованим, але з необхідністю вдосконалення,

30,5% активно працюють над його формуванням, хоча ще мають аспекти для розвитку. 10,5% частково усвідомлюють важливість іміджу, 10,5% мало замислюються над ним, зосереджуючись на знаннях та компетенціях, і 23,5% не бачать необхідності формувати професійний імідж. Загалом більшість респондентів усвідомлюють важливість професійного іміджу, однак є частина студентів, які ще не повністю усвідомлюють його роль у їхній педагогічній діяльності. Більшість студентів, які активно працюють над формуванням іміджу, вказує на високий рівень самосвідомості та готовність до розвитку як особистих, так і професійних якостей (рис. 3.1).

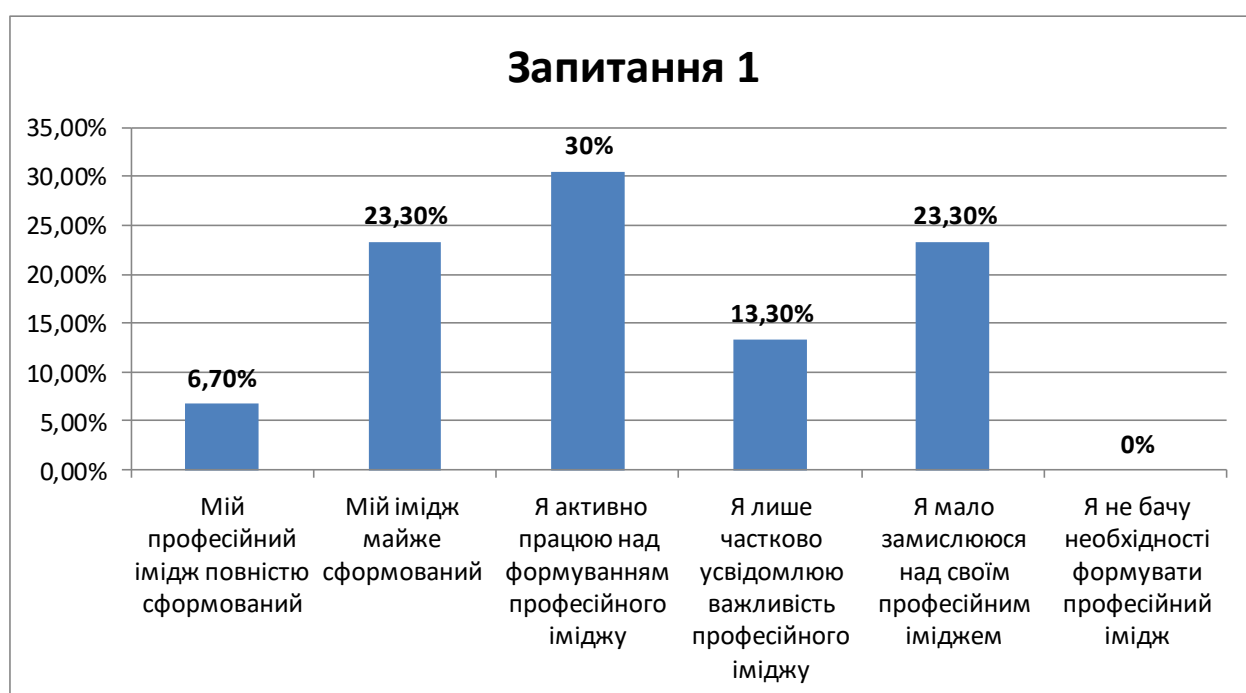

Рис. 3.1. Ранжування оцінювання студентами рівня сформованості власного професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти за відповідями на 1 запитання анкети

Під час відповіді на друге запитання пропонувалося розставити бали від 1 (найменш значуще) до 9 (найбільш значуще) характеристикам, Відповіді на запитання анкети відображають різні фактори, які впливають на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти, і їхня значущість для респондентів (рис. 3.2).. Першим за значущістю є професійна компетентність, зокрема рівень знань, педагогічна майстерність і здатність пояснювати складний матеріал, що отримало найбільшу кількість високих балів (16,6%). Це свідчить

про те, що більшість студентів оцінюють професійну компетентність як головний фактор, що визначає імідж викладача. На другому місці за значущістю – комунікативні навички, здатність ефективно висловлювати думки і взаємодіяти зі студентами та колегами, які отримали 23,3% високих балів. Це вказує на те, що здатність до комунікації також є важливим аспектом для студентів у формуванні іміджу викладача. Самопрезентація та публічна активність, такі як участь у конференціях, публікації, активність у професійних спільнотах, є також важливими для респондентів, отримавши 26,7% високих балів. Студенти визнають важливість публічної активності як способу підвищення авторитету викладача та його іміджу. Інші аспекти, такі як манера поведінки та етикет (30%) і безперервний саморозвиток (16,6%), є важливими для формування іміджу викладача, однак їхній вплив оцінюється дещо нижче порівняно з вище згаданими факторами.

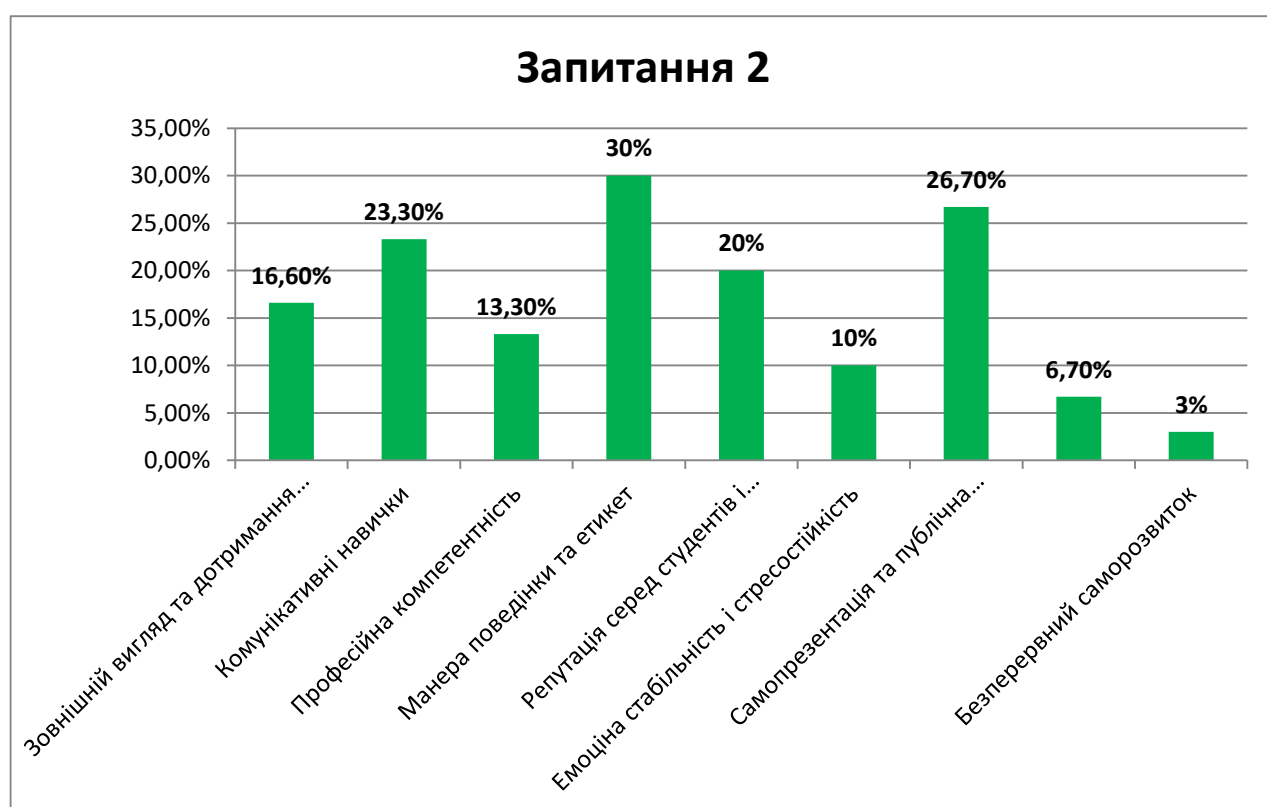

Рис. 3.2. Ранжування чинників впливу на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти за відповідями на 2 запитання анкети

Зовнішній вигляд та дотримання дрескоду виявилися менше важливими для магістрів, отримавши лише 16,6% високих балів. Це свідчить про те, що більшість студентів більше цінують професіоналізм та внутрішні якості викладача, ніж його зовнішній вигляд. Використання сучасних технологій у викладанні та емоційна стабільність також отримали низьку оцінку порівняно з іншими чинниками, хоча вони залишаються значущими в контексті формування іміджу викладача

Відповіді на третє запитання анкети показують, який стиль викладання найбільше імпонує респондентам і відповідає їхньому баченню ролі викладача в закладі вищої освіти. Аналіз цих відповідей дозволяє виявити тенденції щодо переваг студентів у стилях викладання. Найбільшу кількість голосів (30%) отримав змішаний стиль викладання. Це свідчить про те, що студенти віддають перевагу комбінації різних методів залежно від конкретної ситуації та навчальних цілей. Змішаний підхід дозволяє адаптувати викладання до рівня підготовки студентів та потреб навчального процесу, що робить цей стиль найбільш гнучким і ефективним на практиці. Інтерактивний стиль викладання, який включає активні методи навчання, такі як дискусії, рольові ігри та командні завдання, також отримав високу оцінку (23,3%). Це вказує на важливість для студентів взаємодії з викладачем і іншими студентами, а також на прагнення до більш активного залучення до навчального процесу. Інноваційний стиль, що включає активне використання сучасних технологій, цифрових інструментів і гейміфікації, отримав 23,3% високих оцінок, що свідчить про важливість цифрових інструментів і сучасних методів у навчанні для респондентів. Сучасні технології здатні зробити процес навчання більш динамічним і інтерактивним. Мотиваційний стиль, який зосереджений на розвитку внутрішньої мотивації студентів до навчання, отримав 26,7% високих балів. Це вказує на те, що для багатьох студентів важливий не лише матеріал, який подається, а й мотивація до навчальної діяльності та особистісний розвиток. Практико-орієнтований стиль, який побудований на реальних кейсах та прикладах з професійної сфери,

отримав 16,6% високих оцінок. Студенти визнають важливість практичних знань і досвіду, однак цей стиль не є найважливішим для них порівняно з іншими.

Дослідницький стиль викладання, з акцентом на самостійну дослідницьку діяльність студентів, отримав відносно низьку оцінку (16,6%), що може свідчити про те, що не всі студенти готові до глибокого занурення в дослідження або не вважають його необхідним на всіх етапах навчання. Ліберальний стиль, що надає студентам максимальну свободу в освітньому процесі, отримав найменшу кількість голосів (10%), що вказує на те, що більшість студентів вважають необхідним наявність певної структури і керівництва з боку викладача. Авторитарний стиль не отримав підтримки, оскільки лише один студент оцінював його позитивно, що свідчить про несприйнятливості до суворої дисципліни та обмеженої взаємодії у навчальному процесі. Таким чином, переважна більшість студентів віддає перевагу інтерактивним, інноваційним і змішаним підходам у викладанні, що сприяє більш активній участі у навчанні, використанню сучасних технологій і розвитку внутрішньої мотивації (рис. 3.3).

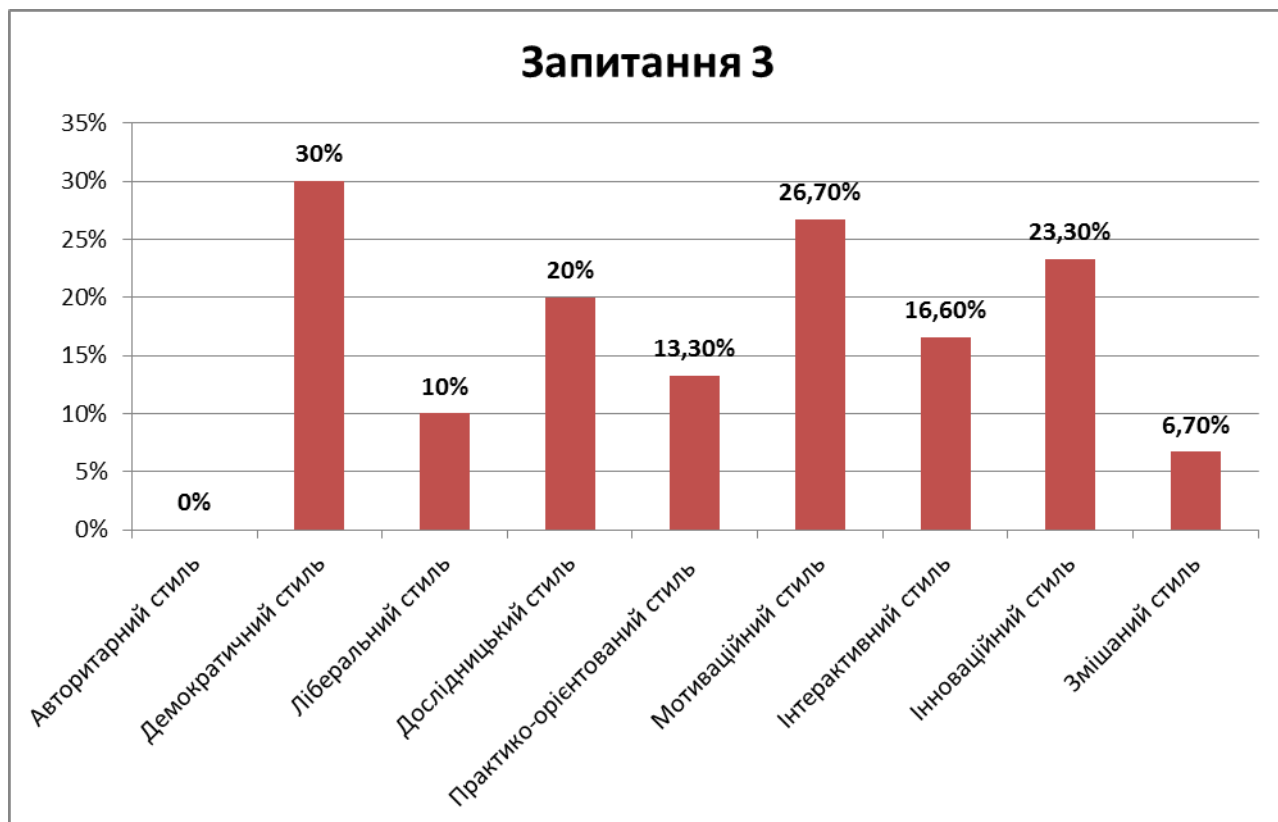

Рис. 3.3. Ранжування стилю викладання щодо реалізації ролі викладача в закладі вищої освіти за відповідями на 3 запитання анкети

Аналіз відповідей на запитання анкети про зовнішній вигляд і вербальну комунікацію показує, як респонденти оцінюють важливість цих аспектів у професії викладача та їхнє ставлення до власної практики в цих сферах. Більшість респондентів (36,7%) підтвердили, що вони приділяють увагу своєму зовнішньому вигляду відповідно до вимог професії. Це свідчить про високий рівень самосвідомості серед викладачів щодо їхнього іміджу, що є важливим аспектом для формування професійного образу і взаємодії з аудиторією. 23,2% респондентів зазначили, що вони знають, які елементи одягу важливі для формування іміджу викладача. Це свідчить про усвідомлення ролі зовнішнього вигляду в створенні професійного іміджу, хоча менша частина викладачів активно приділяє увагу цьому аспекту. Лише 6,7% респондентів вважають, що їхня мова є виразною, грамотною та відповідає педагогічному стилю спілкування. Це може вказувати на те, що для багатьох викладачів мова не є основним пріоритетом, хоча правильна вербальна комунікація безсумнівно є важливою частиною педагогічної діяльності. 16,7% респондентів зазначили, що вміють контролювати тембр, тональність та гучність голосу для ефективної взаємодії з аудиторією. Це показує важливість голосової техніки для викладачів, однак більшість ще не вважає цей аспект критично важливим. Здатність розуміння впливу невербальних засобів комунікації (жести, міміка, поза) на сприйняття викладача мають 16,7% респондентів, що свідчить про усвідомлення важливості невербальної комунікації, але цей аспект поки що не є пріоритетом для більшості викладачів. Загалом відповіді свідчать про те, що більшість респондентів приділяє увагу зовнішньому вигляду і комунікації, проте є певні прогалини в усвідомленні важливості інших аспектів, таких як вербальна комунікація та невербальні засоби. Викладачі виявляють готовність до розвитку цих компетенцій, але деякі сфери потребують додаткової уваги та практики (рис. 3.4).

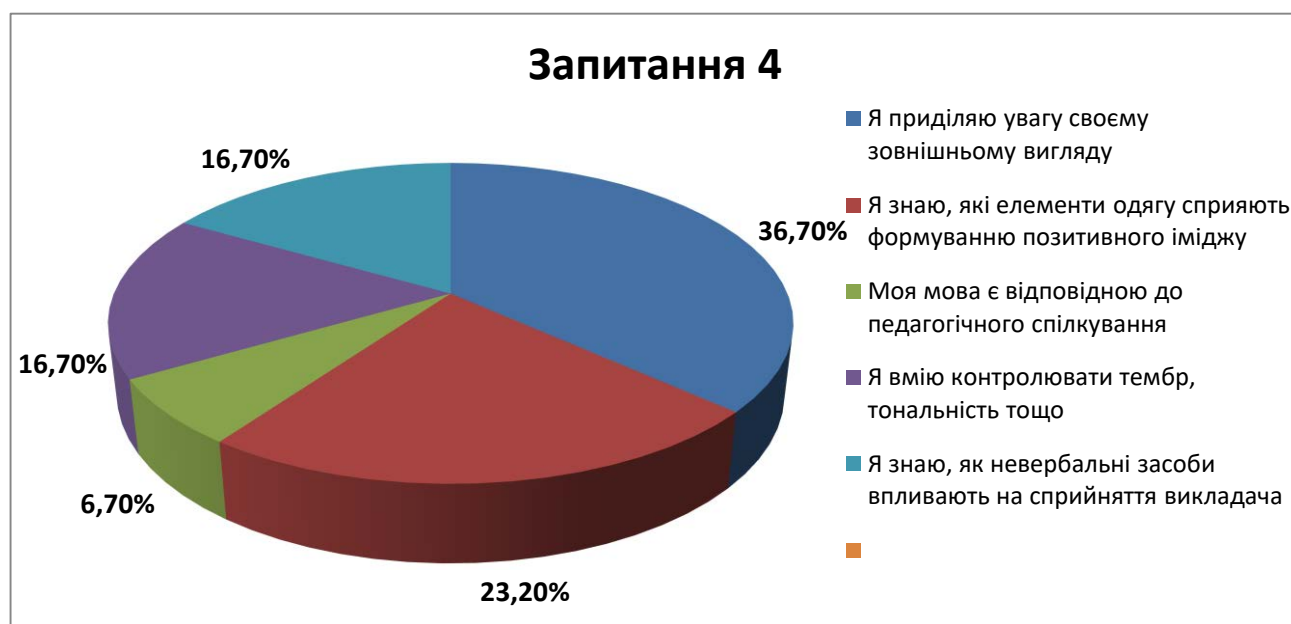

Рис. 3.4. Ранжування відповідей студентів щодо зовнішнього вигляду і вербальної комунікації за відповідями на 4 запитання анкети

П'яте запитання стосувалося визначення професійних компетенцій і самопрезентації, що дозволяє оцінити рівень усвідомлення респондентами важливості цих аспектів у їхній професійній діяльності. 26,7% респондентів указали, що вони впевнені у своїх знаннях і компетенціях у сфері педагогічної діяльності. Це свідчить про високий рівень самооцінки та професійної впевненості, що є важливим для ефективної педагогічної роботи, оскільки впевненість викладача позитивно впливає на студентів. Лише 10% респондентів зазначили, що здатні ефективно доносити складну інформацію студентам. Це вказує на певні труднощі або недоліки в комунікативних навичках викладачів, що може бути предметом подальшого розвитку і навчання для досягнення більшої ефективності в навчальному процесі. 13,3% респондентів зазначили, що вони знають, як презентувати себе як компетентного викладача. Це свідчить про певний рівень усвідомлення важливості самопрезентації, однак більшість викладачів ще не розглядають цей аспект як пріоритет у своїй діяльності. 23,3% опитаних указали, що володіють прийомами самопрезентації й активно використовують їх у навчально-пізнавальній діяльності. Це вказує на деяке розуміння важливості самопрезентації, але ця практична навичка ще потребує

розвитку в більшості викладачів. 26,7% респондентів зазначили, що розуміють важливість самопіару у викладацькій професії та використовують його елементи. Це свідчить про усвідомлення важливості публічної активності для підвищення професійного іміджу і авторитету серед колег та студентів.

Загалом більшість респондентів має певну впевненість у своїх професійних компетенціях і розуміє важливість самопрезентації, проте є певні прогалини у здатності ефективно донести складну інформацію або використовувати прийоми самопрезентації на практиці. Це вказує на необхідність подальшого розвитку комунікативних і самопрезентаційних навичок у професійній діяльності викладачів (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Виявлення результатів визначення професійних компетенцій і самопрезентації за відповідями на 5 запитання анкети.

Шосте запитання торкалося взаємодії зі студентами й викладачами та вказує на різний рівень самосвідомості й готовності магістрів до ефективної комунікації в майбутньому професійному середовищі (рис. 3.6). 30% респондентів зазначили, що легко знаходять контакт зі студентами й

викладачами та створюють сприятливу атмосферу для навчання. Це свідчить про високу комунікативну компетентність і здатність майбутніх педагогів закладів вищої освіти будувати довірливі взаємини зі здобувачами освіти, що є важливою складовою ефективного освітнього процесу. 23,3% респондентів зазначили, що практикують педагогічний такт і поважають особистість кожного студента. Це вказує на те, що значна частина майбутніх педагогів закладів вищої освіти має розуміння важливості індивідуального підходу й етичного спілкування з кожним здобувачем освіти. 23,3% респондентів указали на наявність навичок ефективного слухання та коректного реагування на запитання замовників освітніх послуг. Це свідчить про усвідомлення важливості активного слухання та взаємоповаги під час спілкування, що є важливим для підтримки ефективної комунікації в освітньому процесі.

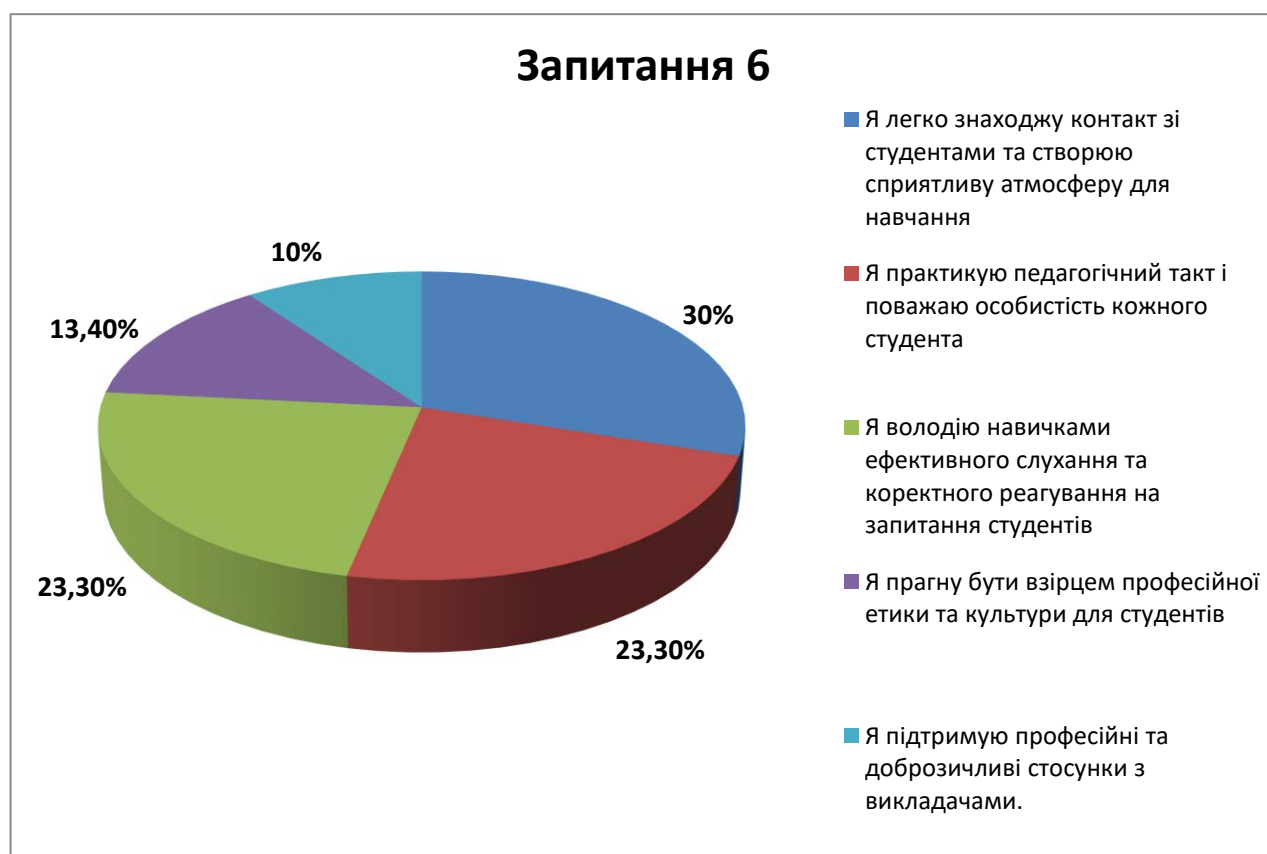

Рис. 3.6. Виявлення відчуття респондентами якості взаємодії зі студентами й викладачами за відповідями на 6 запитання анкети

13,4% респондентів зазначили, що прагнуть бути взірцем професійної етики та культури для здобувачів освіти. Це вказує на те, що хоча цей аспект є

важливим для деяких майбутніх педагогів закладів вищої освіти, лише незначна частина вважає себе відповідальними за демонстрацію професіоналізму й етичних норм для замовників освітніх послуг. 10% респондентів зазначили, що підтримують професійні й доброзичливі стосунки зі студентами й викладачами. Це вказує на необхідність удосконалення взаємодії в колективі, оскільки професійні стосунки між колегами впливають на загальну атмосферу в закладі та можуть бути важливим фактором для професійного зростання. Загалом більшість респондентів має позитивне ставлення до взаємодії зі студентами й викладачами та здатні створити підтримувальну атмосферу для навчання. Однак важливою є потреба в покращенні комунікативних навичок і підвищенні рівня професійної етики майбутніх педагогів закладів вищої освіти як у стосунках з викладачами, так і у взаємодії зі студентами.

Аналіз відповідей на сьоме запитання анкети щодо емоційної саморегуляції та психологічної стійкості показує, що респонденти мають різний рівень самосвідомості та навичок управління емоціями в професійній діяльності. 26,7% майбутніх педагогів закладів вищої освіти відповіли, що здатні контролювати власні емоції під час взаємодії зі студентами й викладачами. Це свідчить про високий рівень емоційної саморегуляції у значної частини викладачів, що є важливою складовою для підтримки професіоналізму та здорової комунікації в освітньому процесі. 13,3% респондентів зазначили, що володіють методами подолання стресу та емоційного вигорання. Це вказує на усвідомлення важливості емоційного здоров'я та здатність до самопідтримки в умовах стресу, однак цей аспект ще потребує розвитку у більшості респондентів. 13,3% респондентів зазначили, що вміють зберігати спокій у конфліктних ситуаціях. Це вказує на наявність певних навичок управління емоціями в стресових умовах, однак варто зазначити, що цю здатність слід ще вдосконалювати, оскільки лише мала частина респондентів вважає її сильною. 26,7% респондентів підкреслили, що вважають позитивний емоційний стан важливим для формування іміджу викладача. Це свідчить про високий рівень усвідомлення того, що емоційний фон є важливою складовою професійного

іміджу викладача, що має вплив на взаємодію з учнями та колегами. 20% респондентів зазначили, що знають, як працювати над власною психологічною стійкістю. Це свідчить про наявність певних навичок у сфері саморозвитку та підтримки психологічної стійкості, що є важливою умовою для ефективної професійної діяльності викладача, особливо в умовах стресу та емоційного навантаження. Більшість майбутніх педагогів закладів вищої освіти усвідомлюють важливість емоційної саморегуляції та психологічної стійкості для успішної професійної діяльності. Однак значна частина викладачів потребує подальшого розвитку навичок управління стресом, збереження спокою в конфліктних ситуаціях і роботи над психологічною стійкістю. Для покращення ефективності взаємодії зі студентами та колегами варто звернути увагу на підвищення рівня емоційної саморегуляції, що позитивно позначиться на професійному іміджі викладача та його здатності впоратися з професійними викликами (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Виявлення рівня емоційної саморегуляції та психологічної стійкості майбутніх педагогів закладів вищої освіти за відповідями на 7 запитання анкети

Восьме запитання анкети стосувалося запитання анкети щодо саморозвитку й удосконалення професійного іміджу майбутніх викладачів та

засвідчує різний рівень усвідомлення важливості цього процесу та готовність працювати над собою. 23,3% респондентів зазначили, що регулярно аналізують свій професійний імідж і працюють над його вдосконаленням. Це вказує на свідомий підхід до саморозвитку і прагнення покращити свою професійну репутацію, що є важливим для ефективної взаємодії з студентами та колегами. 26,7% опитаних відповіли, що цікавляться сучасними тенденціями в викладацькій діяльності та педагогічній етиці. Це показує, що респонденти активно стежать за новітніми розробками в майбутній професійній сфері і готові інтегрувати нові підходи в свою практику. 6,6% магістрів зазначили, що беруть участь у тренінгах з розвитку професійних компетенцій. Це свідчить про те, що лише невелика частина майбутніх педагогів закладів вищої освіти активно працює над удосконаленням своїх професійних навичок через освітні заходи. Така цифра вказує на те, що це питання потребує додаткового стимулювання і підвищення мотивації серед викладачів до участі в тренінгах та семінарах. 26,7% респондентів підкреслили важливість вдосконалення своїх комунікативних навичок для ефективної взаємодії зі студентами. Це свідчить про високий рівень розуміння важливості ефективного спілкування для досягнення професійних цілей, покращення взаємодії з аудиторією та формування позитивного іміджу. 16,7% магістрів зазначили, що усвідомлюють необхідність постійного розвитку професійного іміджу. Це вказує на високий рівень самосвідомості і розуміння того, що імідж викладача не є сталим, а потребує постійного вдосконалення, що є важливим для професійного зростання.

Відповіді майбутніх педагогів закладів вищої освіти свідчать про загальне розуміння важливості саморозвитку та удосконалення професійного іміджу. Більшість магістрів активно працюють над розвитком своїх знань і комунікативних навичок, але є певні труднощі в залученні до тренінгів і практичних заходів для покращення професійної компетентності. Це може свідчити про потребу в мотивації та підтримці з боку закладів вищої освіти

для підвищення участі майбутніх педагогів у програмах розвитку їхніх професійних навичок (рис. 3.8).

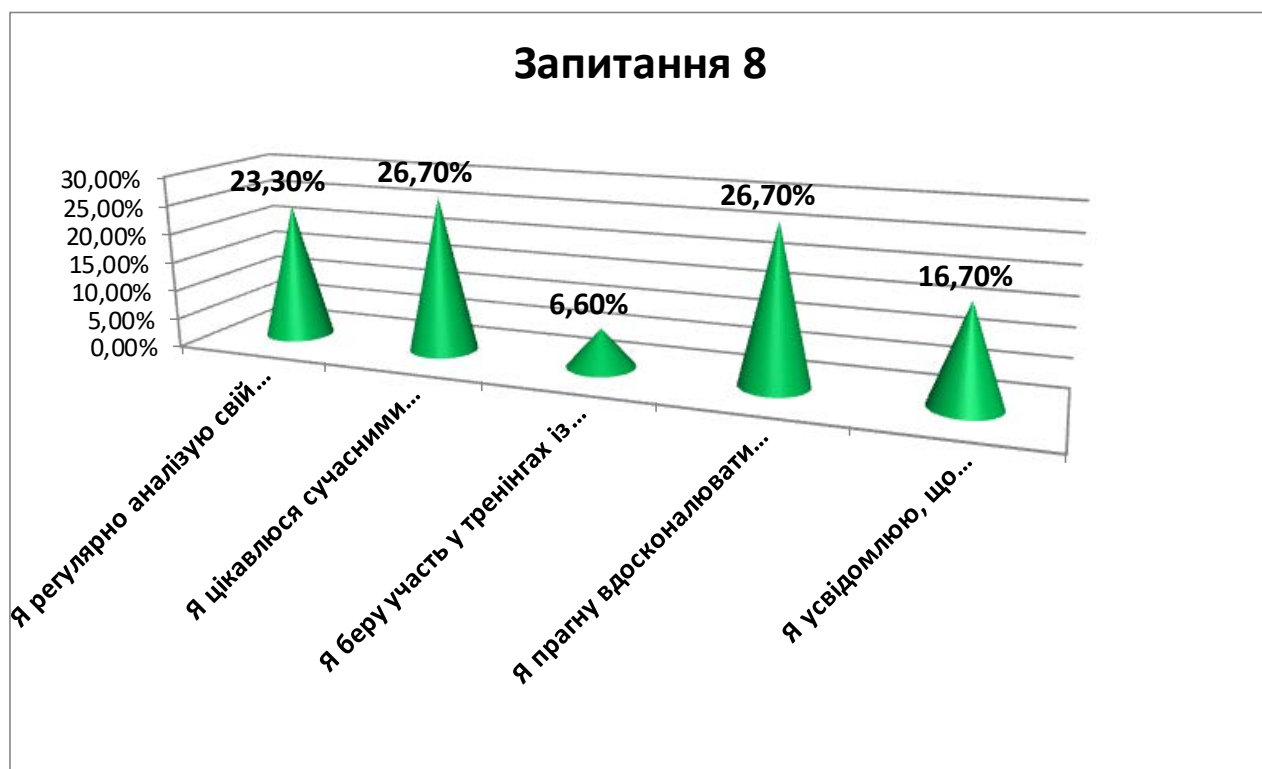

Рис. 3.8. Визначення студентами усвідомлення ролі саморозвитку й удосконалення професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти за відповідями на 8 запитання анкети

Завершальне – дев'яте запитання – стосувалося виокремлення майбутніми педагогами закладів вищої освіти тих рис характеру, які вони найбільше хотіли б розвинути для формування свого професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти. Аналіз відповідей магістрів показує певні переваги та пріоритети у виборі важливих особистісних якостей для викладацької діяльності. Так, найбільшу кількість балів (16,7%) набрала впевненість, що свідчить про важливість для магістрів відчуття впевненості в собі та своїх силах для формування позитивного професійного іміджу. Упевненість є основою ефективного викладання, дозволяючи майбутньому викладачу бути переконливим і здатним чітко та впевнено передавати знання студентам. Креативність також отримала високий рейтинг (16,7%), що вказує на бажання майбутніх викладачів виявляти нестандартний підхід до навчання та викладання,

розвивати інноваційні методи і використовувати оригінальні ідеї в навчальному процесі. Це є важливим аспектом для викладачів, які прагнуть зацікавити студентів і підтримувати їх інтелектуальний розвиток. Майже 13,4% респондентів зазначили комунікабельність як одну з ключових рис для професійного іміджу викладача. Це свідчить про розуміння важливості ефективного спілкування з студентами, колегами та адміністрацією для забезпечення гармонійної навчальної атмосфери та високої якості викладання. Таку рису як емоційну стійкість також виділило 13,4% респондентів. Це свідчить про усвідомлення важливості здатності зберігати спокій у стресових ситуаціях та не піддаватися емоційним сплескам, що є особливо важливим для викладачів у складних або конфліктних ситуаціях. Респонденти також акцентували увагу на розвитку лідерських якостей (13,4%). Для майбутніх викладачів це означає готовність брати на себе відповідальність за навчальний процес, організовувати групи та мотивувати студентів, бути авторитетом серед колег.

Гнучкість мислення набрала менше голосів (6,6%), але все одно є важливою рисою, що дозволяє майбутнім педагогам закладів вищої освіти адаптуватися до змінюваних умов навчання, враховувати індивідуальні потреби студентів і знаходити нові підходи до навчальних завдань. Самодисципліна, хоча й отримала менше голосів(6,6%), є критично важливою для будь-якого викладача, оскільки вона забезпечує організованість та ефективність роботи як на лекціях, так і поза ними.

Академічна доброчесність (6,6%) є важливою рисою для розвитку професійного іміджу викладача, оскільки вона визначає його етичні стандарти, чесність у роботі та відповідальність перед студентами й академічною спільнотою. Емпатія – здатність розуміти і відчувати переживання інших– є важливою якістю для викладачів (6,6%), оскільки дозволяє краще взаємодіяти зі студентами, допомагати їм у вирішенні навчальних і особистісних проблем, однак вона отримала найменше число голосів серед інших рис (рис. 3.9).

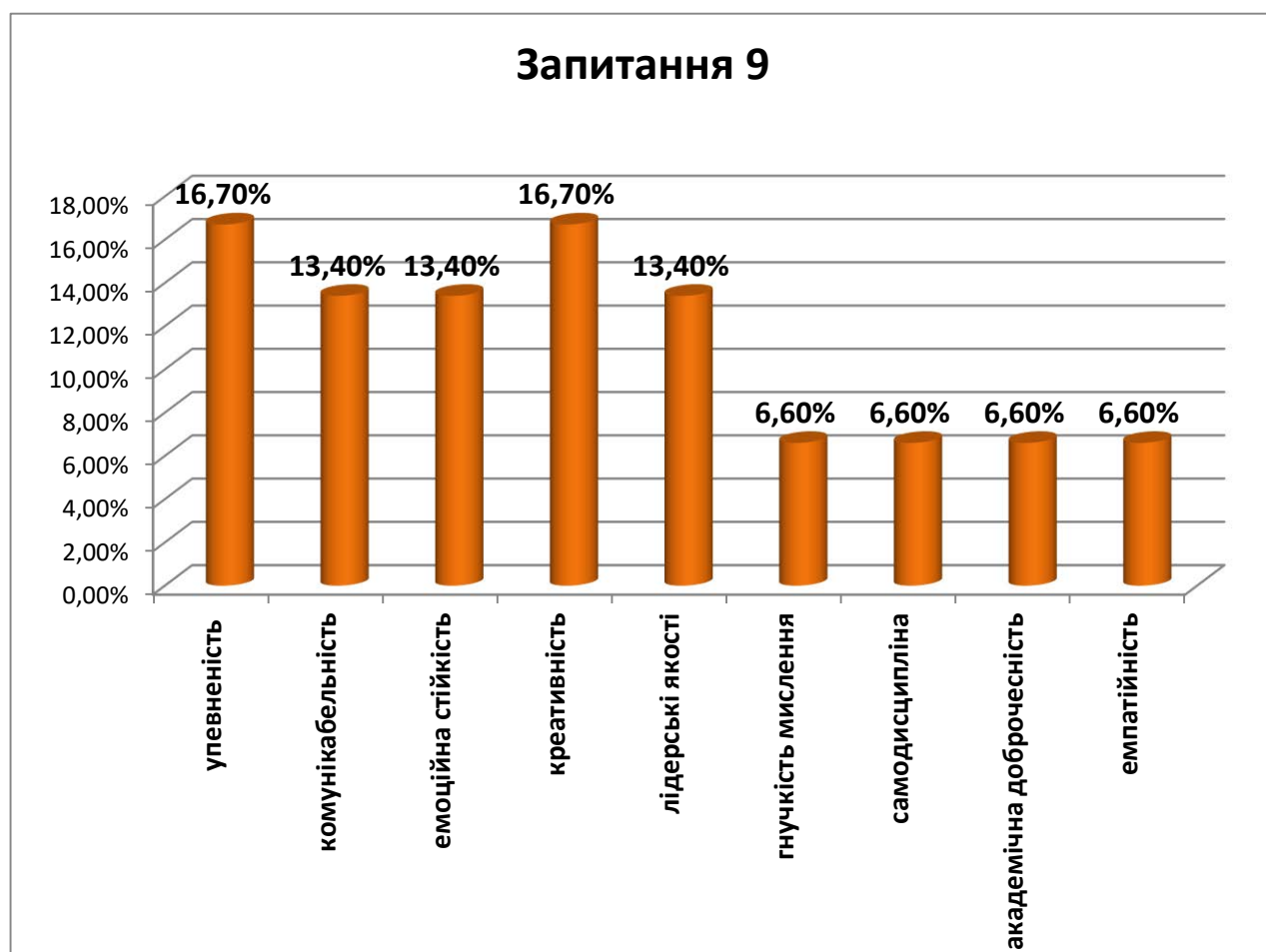

Рис. 3.9. Визначення студентами рис характеру, які вони хотіли б розвинути для формування свого професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти, за відповідями на 9 запитання анкети

Майбутні викладачі приділяють найбільше уваги розвитку таких рис, як упевненість, креативність і комунікабельність, що свідчить про їх прагнення бути успішними в академічному середовищі, здатними до інновацій і ефективної взаємодії з студентами. Також велику роль відіграє емоційна стійкість і лідерські якості, що є важливими для ефективного керівництва навчальним процесом. Водночас самодисципліна, академічна доброчесність і емпатія також оцінюються, хоча і в меншій мірі.

Результати проведеного анкетування дозволяють зробити висновок щодо рівня сформованості основних компонентів професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Розглянемо окремо кожен з компонентів. Розпочнемо із ціннісно-мотиваційного компонента. Анкетування показало, що

більшість респондентів приділяють увагу власному професійному іміджу, проявляють високий рівень усвідомленості щодо важливості професії викладача та мають прагнення до самореалізації й розвитку педагогічної майстерності. Відповіді на питання щодо самопрезентації та саморозвитку свідчать про значний інтерес до формування позитивного іміджу, розвитку професійних цінностей і етики. Водночас певні аспекти, зокрема щодо формування емоційної стійкості та мотивації до самовдосконалення, потребують додаткової уваги для зміцнення внутрішньої мотивації та професійної орієнтації.

Сформованість когнітивного компонента за результатами опитування підтверджена відповідями, які дозволяють стверджувати, що магістри в основному мають достатній рівень теоретичних знань і розуміння педагогічної діяльності, однак деяким респондентам варто приділяти більше уваги адаптації та впровадженню сучасних педагогічних технологій. Серед магістрів є тенденція до визнання важливості комунікабельності, креативності й емоційної стійкості для професійної діяльності, що вказує на усвідомлену потребу в розширенні когнітивного компонента для покращення педагогічних практик.

За врахування відгуків респондентів, що стосуються сформованості діяльнісно-практичного компонента, можна констатувати, що майбутні педагоги здатні до ефективного застосування теоретичних знань на практиці, активно працюють над розвитку своїх лідерських якостей та застосовують інноваційні методи. Однак необхідно звернути увагу на вдосконалення навичок ефективного слухання, контролю емоцій та вміння адаптувати методи до умов навчального середовища. Це дозволить не лише покращити навчальний процес, а й зміцнити авторитет викладача серед студентів.

Респонденти показали достатній рівень сформованості особистісно-рефлексивного компонента, самоусвідомлення та рефлексії щодо свого професійного іміджу. Однак не всі респонденти активно працюють над удосконаленням своїх навичок саморозвитку й самокритики. Тому варто підвищити увагу до розвитку рефлексивних практик у педагогічній діяльності,

що дозволить педагогам глибше аналізувати свою діяльність, ідентифікувати слабкі сторони і вдосконалювати методи викладання.

Результати анкетування свідчать про певний рівень сформованості компонентів професійного іміджу серед майбутніх педагогів закладів вищої освіти, проте для досягнення високого рівня професіоналізму необхідно продовжувати працювати над удосконаленням кожного з компонентів. Особлива увага має бути зосереджена на розвитку когнітивних навичок, емоційної стійкості та рефлексії, що дозволить створити більш комплексний і гармонійний професійний імідж.

3.3. Практичні рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Практичні рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є важливим інструментом у процесі підготовки студентів до викладацької діяльності. Вони сприяють розвитку в майбутніх педагогів таких характеристик, як професіоналізм, етика, комунікативна культура та психологічна готовність до професійної діяльності. Ці рекомендації мають складну структуру та містять низку важливих аспектів, що визначають ефективність процесу формування іміджу.

Суть практичних рекомендацій полягає в тому, щоб допомогти майбутнім педагогам закладів вищої освіти усвідомити важливість власного професійного іміджу, зрозуміти, як він впливає на освітній процес, а також на взаємодію з колегами, студентами та іншими учасниками освітнього середовища. Рекомендації мають на меті формування таких компонентів іміджу, як професійна етика, комунікативні навички, вміння взаємодіяти з аудиторією, а також навички самопрезентації.

Зміст практичних рекомендацій, на нашу думку, включає кілька ключових напрямів: розвиток професійної етики, робота над комунікативними навичками, вміння формувати позитивний образ; особистісний розвиток і самовдосконалення. Деталізуємо їх.

Розвиток професійної етики включає формування в студентів знань і навичок щодо етичних норм і стандартів професії, що включають взаємоповагу до студентів, колег, а також повагу до академічної доброчесності.

Робота над комунікативними навичками містить рекомендації щодо ефективного спілкування з різними аудиторіями, здатність до активного слухання, чіткої передачі інформації та використання педагогічних методів.

Уміння формувати позитивний образ – це розвиток вміння представити себе як професіонала, що включає як зовнішній вигляд, так і манери спілкування, стиль ведення лекцій, здатність до критичного мислення та саморозвитку.

Особистісний розвиток і самовдосконалення включає рекомендації щодо психологічної готовності до педагогічної діяльності, включаючи здатність до саморефлексії, управління стресом, розвитку емоційного інтелекту.

Практичні рекомендації мають важливу роль у підготовці майбутніх педагогів, оскільки вони допомагають сформувати у студентів чітке розуміння того, як бути успішним педагогом з точки зору знань і вмінь, а також з погляду професійного ставлення й етичних норм. Ці рекомендації допомагають майбутнім викладачам стати впевненими у своїй професії, навчать розвивати навички ефективного спілкування, емоційної стійкості та самопрезентації. Вони також сприятимуть розвитку здатності до саморефлексії та самовдосконалення, що є важливим аспектом у професійній діяльності педагога.

Формування професійного іміджу майбутніх педагогів є важливим аспектом їхньої професійної підготовки. Імідж викладача впливає на ефективність освітнього процесу, рівень довіри студентів і колег, а також сприяє розвиткові особистісних і професійних якостей. Нижче нами представлені практичні рекомендації, які допоможуть майбутнім педагогам ефективно формувати власний професійний імідж.

1. Теоретичні засади професійного іміджу педагога

Поняття професійного іміджу та його значення. Професійний імідж педагога визначається як сукупність характеристик, які формують сприйняття його особистості студентами та колегами. Він впливає на авторитет викладача й

ефективність його педагогічної діяльності. В освітньому середовищі імідж відіграє ключову роль у встановленні довіри, формуванні мотивації студентів та створенні позитивної атмосфери взаємодії.

Основні складові професійного іміджу. До них належать зовнішній вигляд, мовна культура, невербальна комунікація, емоційний інтелект, професійна компетентність та етичні норми поведінки. Важливо розуміти, що імідж не є статичним, він постійно розвивається, вимагаючи вдосконалення та відповідності сучасним педагогічним вимогам.

Вплив іміджу на освітній процес. Позитивний професійний імідж сприяє підвищенню мотивації студентів, створенню сприятливого освітнього середовища та покращенню результатів навчання. Дослідження показують, що студенти більш схильні взаємодіяти, коли відчувають повагу до викладача, що сприяє активнішому залученню до освітнього процесу.

2. Компоненти професійного іміджу викладача

2.1. Зовнішній вигляд та презентабельність

Дотримання ділового стилю одягу. Викладачі повинні обирати одяг, який відповідає академічному середовищу, підкреслюючи професіоналізм і повагу до студентів. Одяг має бути зручним, відповідним до дрескоду установи, та сприяти авторитету викладача.

Охайність і доглянутість. Зовнішній вигляд має бути акуратним, що включає чистоту одягу, відповідну зачіску та гігієну. Доглянутість створює позитивне перше враження, що є важливим елементом педагогічної діяльності.

Невербальна комунікація. Міміка, жести, постава та контакт очима відіграють важливу роль у сприйнятті викладача студентами. Дружня та відкрита манера спілкування сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

2.2. Вербальна та невербальна комунікація

Мовна культура. Чітка, грамотно побудована мова з правильним використанням термінології підвищує довіру студентів та сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Висока мовна культура є показником професійної підготовки педагога.

Інтонація та тембр голосу. Використання різноманітних інтонаційних засобів допомагає утримувати увагу аудиторії та робить виклад матеріалу більш цікавим.

Уміння слухати. Активне слухання студентів, врахування їхніх запитань та коментарів сприяє створенню відкритого навчального середовища. Викладач має не лише ділитися знаннями, а й бути уважним до потреб студентів.

2.3. Психологічна стійкість і емоційний інтелект

Саморегуляція – здатність контролювати власні емоції та поведінку в різних ситуаціях є важливою для підтримання професійного іміджу. *Стресостійкість* – уміння ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями та конфліктами забезпечує стабільність у педагогічній діяльності. *Емпатія* – розуміння емоцій та потреб студентів сприяє встановленню довірливих відносин та ефективному навчанню.

3. Формування професійного іміджу: методики та практичні кроки

3.1. Самоаналіз та рефлексія. SWOT-аналіз – оцінка власних сильних і слабких сторін, можливостей і загроз (SWOT-аналіз) є потужним інструментом для визначення напряму професійного розвитку, особливо для майбутніх педагогів. Така оцінка дозволяє зрозуміти власні ресурси та обмеження, що допомагає у побудові стратегії професійного становлення та вдосконалення. Щоб здійснювати цю оцінку ефективно, важливо розглянути кілька ключових етапів і практичних порад.

1. Оцінка сильних сторін (Strengths). Для визначення своїх сильних сторін важливо усвідомити, які якості та навички дозволяють вам бути ефективним педагогом. Це можуть бути: професійні навички (знання, методики, досвід); комунікативні здібності (здатність до чіткої та ефективної комунікації); емоційна стійкість (здатність контролювати свої емоції та адаптуватися до змінних умов); лідерські якості (здатність до організації групи, мотивації студентів); технічні навички (уміння використовувати сучасні цифрові інструменти для навчання).

Алгоритм здійснення оцінки включає такі етапи: проведення самоаналізу на основі відгуків від студентів і колег; використання інструментів зворотного

зв'язку (анонімні опитування, анкети); аналіз успішних педагогічних практик та визначення того, що в них було ефективним.

2. *Оцінка слабких сторін (Weaknesses)*. Визначення слабких сторін дозволяє зрозуміти, на яких аспектах професійного розвитку потрібно працювати. Це можуть бути: недостатній досвід у певних аспектах педагогічної діяльності; проблеми з комунікацією або управлінням групою; недостатня впевненість у певних педагогічних методах; проблеми з емоційним самоконтролем або стресостійкістю.

Алгоритм здійснення оцінки включає: звернення з по проханням до колег або наставників дати конструктивний відгук про вашу роботу; ведення журналу саморефлексії, у якому регулярно фіксувати, що вдалося, а що потребує поліпшення; порівняння своєї діяльності з професійними стандартами, виявлення прогалин.

3. *Оцінка можливостей (Opportunities)*. Оцінка можливостей дає змогу зрозуміти, які ресурси чи зовнішні фактори можна використати для професійного розвитку. Це можуть бути: участь у професійних конференціях, тренінгах або семінарах; доступ до нових методів і технологій навчання; розвиток навичок через професійні курси або онлайн-освіту; співпраця з колегами, обмін досвідом.

Алгоритм здійснення оцінки містить: регулярне стеження за новими можливостями для розвитку (наприклад, онлайн-курси, професійні заходи); пошук шляхів для вдосконалення своїх знань і навичок через різні ресурси й методи; визначення сильних трендів і новітніх напрямів у педагогічній діяльності, які можуть бути корисними.

4. *Оцінка загроз (Threats)*. Оцінка загроз допомагає зрозуміти, які зовнішні чи внутрішні фактори можуть перешкодити професійному розвитку. Це можуть бути: зміни в освітніх стандартах або політиці; конкуренція серед колег; високі вимоги до кваліфікації та професійних навичок; недостатня підтримка з боку керівництва або навчального закладу.

Алгоритм здійснення оцінки включає такі етапи: спостереження за змінами в освіті й політиці, що можуть впливати на вашу діяльність; визначення

труднощів, які можуть виникнути через зовнішні фактори, такі як зміни у освітніх програмах або технологічні інновації; оцінювання своїх ресурсів і можливостей для боротьби з потенційними загрозами.

5. *Розробка стратегії професійного розвитку.* Після проведення SWOT-аналізу важливо розробити план дій для подальшого розвитку. Цей план повинен включати конкретні кроки для: удосконалення сильних сторін (наприклад, через участь у тренінгах, додаткові курси); роботу над слабкими сторонами (розвиток недооцінених навичок або знань); використання можливостей для професійного зростання; подолання загроз через підвищення кваліфікації та адаптацію до змін у професійній діяльності.

6. *Регулярна самооцінка і корекція стратегії.* SWOT-аналіз має бути регулярним процесом. Потрібно час від часу переглядати свою стратегію, коригувати її в залежності від нових можливостей чи загроз, а також змінювати свої цілі, орієнтуючись на поточний рівень розвитку.

Формування професійного іміджу передбачає здійснення **рефлексії**, тобто регулярного обмірковування власної педагогічної практики, що сприяє виявленню успішних методів та областей, які потребують вдосконалення.

Важливою також є **оцінка комунікативних навичок**, оскільки аналіз власних навичок спілкування допомагає покращити взаємодію зі студентами й колегами.

3.2. Використання сучасних цифрових інструментів

Професійні профілі в соціальних мережах. Створення та підтримка актуальних профілів на платформах, таких як LinkedIn, сприяє розширенню професійних контактів та обміну досвідом.

Наведемо розроблений алгоритм створення та підтримки актуальних профілів на професійних платформах

1. *Аналіз цільової аудиторії та вибір платформи.* Визначення, хто є основною аудиторією (студенти, колеги, роботодавці, наукова спільнота); вибір відповідних платформ: **LinkedIn** – для професійного спілкування, наукових публікацій, кар'єрного розвитку; **ResearchGate, ORCID, Google Scholar** – для

науковців і дослідників; **Facebook, Instagram, YouTube** – для популяризації педагогічної діяльності та взаємодії зі студентами.

2. Реєстрація та налаштування профілю включає такі необхідні дії:

- заповнити всі поля профілю: повне ім'я відповідно до професійних стандартів; актуальна фотографія професійного характеру; опис професійної діяльності та компетенцій;

- указати ключові навички та професійні досягнення.

- додати контактні дані та посилання на інші ресурси (персональний сайт, портфоліо).

3. Оптимізація та SEO-налаштування профілю. Використовувати ключові слова у заголовку, описі профілю, публікаціях. Указати основні напрями роботи, наприклад, «професійна педагогіка», «цифрові технології в освіті». Додати професійні сертифікати, дипломи, участь у конференціях.

4. Регулярне оновлення контенту. Публікувати статті, наукові дослідження, авторські матеріали (мінімум 1-2 рази на місяць). Ділитися корисною інформацією: відеолекціями, вебінарами; цікавинками у сфері освіти. Реагувати на коментарі й запитання аудиторії.

5. Формування професійного іміджу вимагає дотримання низки вимог: уникати політичних, суперечливих тем; використовувати академічний стиль комунікації; брати участь у професійних дискусіях, залишати експертні коментарі; використовувати хештеги та позначати колег для залучення уваги.

6. Нетворкінг та взаємодія з іншими фахівцями передбачає необхідність приєднуватися до професійних груп, освітніх форумів; додавати колег, науковців, студентів у список контактів; співпрацювати з іншими фахівцями (спільні публікації, конференції).

7. Аналіз ефективності профілю здійснюється за дотримання певних вимог. Потрібно систематично:

1. Переглядати статистику взаємодій (лайки, коментарі, перегляди).
2. Відстежувати, які публікації викликають найбільший інтерес.
3. Коригувати контент-стратегію відповідно до реакцій аудиторії.

Персональний блог. Ведення блогу, публікація наукових статей та участь у вебінарах допомагають встановити експертність у певній галузі.

Основні характеристики персонального блогу викладача

1. Професійна спрямованість. Блог викладача зазвичай зосереджений на темах, пов'язаних із його науковими інтересами, навчальними дисциплінами, а також на освітніх новинах, дослідженнях, методах викладання. Це допомагає сформувати у студентів і колег уявлення про викладача як про експерта в своїй галузі.

2. Публікація наукових матеріалів. Викладач може публікувати свої наукові статті, рецензії на нові дослідження, розбір актуальних тем у своїй галузі. Це дозволяє поділитися результатами досліджень і наукових розробок з широкою аудиторією.

3. Навчальні ресурси. Блог може містити різноманітні навчальні матеріали, які допомагають студентам в освітньому процесі. Це можуть бути лекції, презентації, підручники, статті, методичні рекомендації або навіть записи відеолекцій.

4. Поради та рекомендації для студентів. Викладач може використовувати свій блог для надання порад і рекомендацій студентам щодо організації освітнього процесу, підготовки до екзаменів, роботи над науковими роботами або професійного розвитку.

5. Обговорення нових тенденцій у освіті. Блог може бути простором для дискусій на тему інновацій в освіті, нових технологій у навчанні, змін у програмних вимогах або законодавчих ініціатив, що стосуються освіти.

6. Персональні роздуми та досвід викладання. Блог може слугувати майданчиком для обміну особистим досвідом викладання, поділом успіхів та викликів, що виникають під час роботи з студентами, а також для рефлексії щодо власної педагогічної діяльності.

Переваги персонального блогу викладача

1. Розширення професійної мережі. Блог допомагає викладачу налагоджувати контакти з іншими професіоналами в галузі, як на локальному,

так і на міжнародному рівнях. Читачі блогу можуть ставати потенційними колегами, партнерами, або навіть студентами.

2. Підвищення видимості й авторитету. Регулярне ведення блогу дозволяє викладачеві збільшити свою видимість серед студентів, колег та навіть наукової спільноти. Блог може стати важливим елементом персонального бренду, підвищуючи авторитет викладача.

3. Покращення комунікації з студентами. Через блог викладач може забезпечити постійну комунікацію з аудиторією, публікуючи матеріали, які підтримують освітній процес, відповідаючи на запитання, надаючи додаткові пояснення й рекомендації.

4. Можливість для самовираження. Блог є ідеальним майданчиком для викладачів, щоб поділитися своїми думками, переконаннями, ідеями щодо педагогіки, науки або суспільних явищ. Це дає можливість розвивати своє професійне "я" та відкрити нові аспекти особистості.

5. Документація професійного шляху. Викладач може через блог вести свій професійний журнал, записуючи ключові моменти кар'єри, досягнення, виклики, публікації, участь у заходах, що дозволяє створити чітку картину його професійного шляху.

Структура персонального блогу викладача

1. Головна сторінка (Home). На головній сторінці розміщується коротка інформація про викладача, його основні наукові інтереси, дисципліни, які він викладає, а також лінки до основних розділів блогу.

2. Блог (Blog). Тут публікуються записи, що охоплюють широкий спектр тем — від освітніх новин до особистих роздумів щодо навчання. Записи можуть бути розділені за категоріями, щоб читачі могли швидко знайти потрібну інформацію.

3. Наукові роботи (Research). Цей розділ може включати публікації викладача, звіти про дослідження, проекти, а також статті, які він написав або до яких долучився.

4. Ресурси для студентів (Resources). Тут викладач може публікувати різноманітні матеріали для студентів, зокрема завдання, інструкції, методичні вказівки або рекомендації для самостійного навчання.

5. Контакти (Contact). Розділ із контактною інформацією для зв'язку з викладачем, а також форма для відправки запитань або пропозицій.

6. Про мене (About). Тут викладач може розповісти про свою професійну діяльність, освіту, наукові інтереси, а також своє бачення освіти і ролі викладача.

Поради щодо ведення персонального блогу

Регулярність публікацій. Блог повинен оновлюватися на регулярній основі. Це може бути один раз на тиждень або місяць, в залежності від можливостей і часу викладача.

Ясність і доступність. Важливо, щоб матеріали були написані зрозумілою мовою, доступною для студентів і колег.

Інтерактивність. Важливо залучати читачів до взаємодії, заохочувати їх залишати коментарі, ставити запитання або ділитися своїм досвідом.

Актуальність. Публікації повинні бути актуальними та відповідати сучасним тенденціям у освіті та науці.

Алгоритм розроблення персонального блогу майбутнього педагога

1. *Визначення цільової аудиторії та тематики блогу.* Визначити основну аудиторію (студенти, викладачі, науковці, широке коло зацікавлених). Визначити тематику: методики викладання; огляд педагогічних технологій; освітні тренди й цифрові інструменти; дослідження та наукові статті; рефлексії щодо викладацького досвіду.

2. *Вибір платформи для ведення блогу.* Власний сайт (WordPress, Wix, Blogger) – дає найбільше можливостей для персоналізації. Соціальні мережі (Facebook, LinkedIn, Medium, Telegram-канал) забезпечують швидке залучення аудиторії. Професійні платформи (ResearchGate, Academia.edu) використовуються для наукових публікацій.

3. *Технічне налаштування блогу* передбачає: вибір доменного імені та хостингу (якщо блог на власному сайті); налаштування дизайну (мінімалістичний, структурований інтерфейс); логічна навігація (рубрики, теги): додавання розділів «Про автора»; «Контакти»; «Категорії матеріалів».

4. *Написання контент-плану*: визначення рубрик (огляд нових освітніх методик; інструкції та гіді для викладачів; дослідницькі матеріали); планування публікацій (мінімум 2-4 матеріали на місяць); включення мультимедійного контенту (зображення, відео, подкасти).

5. *Написання й публікація матеріалів* передбачає структурування кожної публікації через такі компоненти: заголовок (короткий і змістовний); вступ (постановка проблеми або короткий анонс); основна частина (практичні рекомендації, аналіз, приклади); висновки (ключові думки, заклик до взаємодії); використання академічного стилю із доступною подачею; оптимізація тексту під SEO (ключові слова, структуровані підзаголовки).

6. *Просування блогу* через використання соціальних мереж для анонсів нових статей; запрошення колег та експертів до обговорення; співпраця з іншими блогерами, освітніми платформами; використання e-mail-розсилки для підписників.

7. *Взаємодія з аудиторією* включає відповіді на коментарі та запитання; проведення опитувань для визначення актуальних тем; організація вебінарів та дискусійних панелей.

8. *Аналіз ефективності блогу* містить відстеження статистики переглядів (Google Analytics, внутрішня аналітика платформи); аналіз залучення аудиторії (коментарі, реакції, підписники); оптимізація контенту відповідно до інтересів читачів.

Персональний блог викладача є потужним інструментом для розвитку професійного іміджу та бренду. Це платформа для самовираження, обміну знаннями, ресурсами та досвідом, яка сприяє формуванню довіри та авторитету викладача в академічному середовищі. Правильно організований блог може

стати значущим інструментом для розвитку кар'єри, поширення своїх наукових досягнень і покращення взаємодії зі студентами.

Використання сучасних цифрових інструментів відбувається за допомогою онлайн-курсів. Постійне навчання через онлайн-курси дозволяє вдосконалювати педагогічні та цифрові навички. Використання ресурсів Coursera, edX або Udeyу допоможе розширити знання в галузі педагогіки та підвищити рівень цифрової грамотності. Сучасні цифрові технології дозволяють майбутнім педагогам закладів вищої освіти безперервно вдосконалювати свої професійні компетентності завдяки платформам онлайн-освіти, таким як Coursera, edX, Udeyу, FutureLearn, Prometheus тощо.

1. Визначення освітніх потреб і цілей. Перш ніж обирати курс, важливо проаналізувати власні потреби та сформулювати цілі навчання, а саме: педагогічні навички – нові методи викладання, гейміфікація, дидактичні підходи; цифрова грамотність – володіння освітніми технологіями, онлайн-викладання, робота з LMS (Moodle, Google Classroom); науково-дослідна діяльність – академічне письмо, аналіз даних, наукометрія.

2. Вибір відповідних онлайн-курсів

2.1. Платформи й особливості:

- *Coursera* (<https://www.coursera.org/>) – курси від провідних університетів (Harvard, Stanford, Yale), сертифікація.
- *edX* (<https://www.edx.org/>) – академічно орієнтовані курси, партнерство з MIT, Harvard.
- *Udeyу* (<https://www.udemy.com/>) – короткі практичні курси для саморозвитку.
- *Prometheus* (<https://prometheus.org.ua/>) – українська платформа безкоштовної освіти.
- *FutureLearn* (<https://www.futurelearn.com/>) – міжнародні програми підвищення кваліфікації.

2.2. Поради, як обрати курс. Варто переглянути програму курсу та вимоги до слухачів; оцінити рейтинг курсу та відгуки інших учасників; переконатися, що курс має практичні завдання та сертифікацію.

3. Ефективне проходження онлайн-курсів. Щоб отримати максимальну користь, слід дотримуватися таких рекомендацій:

1. Планувати освітній процес – розподілити час для вивчення матеріалу (2–3 години на тиждень).
2. Конспектувати та систематизувати матеріали – використовувати онлайн-нотатники (Notion, OneNote, Evernote).
3. Виконувати практичні завдання – реалізовувати отримані знання в роботі.
4. Дисципліна та мотивація – встановити конкретні дедлайни для завершення курсу.

4. Використання отриманих знань у професійній діяльності можливе за інтегрування цифрових технологій в освітній процес (використання інтерактивних платформ, тестування через Kahoot, Mentimeter); розроблення власних онлайн-курсів для студентів і колег; використання отриманих сертифікатів для підвищення кваліфікації.

5. Аналіз результатів і подальший розвиток передбачає необхідність періодично проходити нові курси для оновлення знань; ділитися отриманими навичками з колегами (проведення вебінарів, створення навчальних відео); вести професійний блог або сторінку в соціальних мережах для популяризації нових методик.

Регулярне навчання через онлайн-курси допоможе викладачам адаптуватися до нових освітніх викликів, підвищити рівень цифрової грамотності та вдосконалити педагогічні підходи.

Формування професійного іміджу педагога є багатокомпонентним процесом, який вимагає комплексного підходу. Удосконалення зовнішнього вигляду, комунікативних навичок, психологічної стійкості та професійної

компетентності сприяє ефективному викладанню та створенню позитивного освітнього середовища.

Практичні рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти є важливим елементом освітнього процесу, який забезпечує комплексний підхід до підготовки педагогів. Вони включають теоретичні і практичні аспекти, що дозволяють студентам усвідомити значення свого професійного іміджу та працювати над його вдосконаленням. Такий підхід має важливе значення для розвитку сучасної освіти, сприяючи підвищенню якості підготовки педагогічних кадрів.

Висновки до третього розділу

Емпіричне дослідження формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти уможливило певні висновки.

Упровадження діагностичного інструментарію стало важливим етапом у процесі вивчення готовності студентів закладів вищої освіти до виконання освітніх завдань у майбутньому. Цей інструмент оцінює базовий рівень знань, їхні професійні якості, здатність до самостійної роботи, критичного мислення, а також рівень емоційної та психологічної підготовленості до освітньої діяльності. Застосування інструментарію дає змогу більш точно і глибоко визначити сильні і слабкі сторони в професійній підготовці студентів, що зі свого боку дозволяє коригувати освітній процес. Крім того, упровадження інструменту сприятиме розвитку професійного іміджу майбутніх педагогів, оскільки дозволяє більш ефективно підтримувати студентів у розвитку ключових компетенцій.

Використано розроблену авторську анкету «Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» з 9 запитань, які поділено за блоками: ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісно-рефлексивним. З допомогою названих методичних засобів нами здійснено порівняння рівня сформованості кожного структурного компонента професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Сформованість ціннісно-мотиваційного компонента підтверджена результатами анкетування, яке засвідчило, що більшість респондентів приділяють увагу власному професійному іміджу, виявляють високий рівень усвідомлення значущості професії викладача та мають прагнення до самореалізації й удосконалення педагогічної майстерності. Відповіді на запитання щодо самопрезентації та саморозвитку свідчать про значний інтерес до формування позитивного іміджу, розвитку професійних цінностей і педагогічної етики. Водночас окремі аспекти, зокрема щодо формування емоційної стійкості та мотивації до самовдосконалення, потребують додаткової уваги для зміцнення внутрішньої мотивації та професійної орієнтації.

Сформованість когнітивного компонента, згідно з результатами опитування, підтверджується відповідями, що дають підстави стверджувати: магістри в основному мають достатній рівень теоретичних знань і розуміння педагогічної діяльності, однак окремим респондентам варто приділяти більше уваги адаптації та впровадженню сучасних педагогічних технологій. Серед магістрів простежується тенденція до визнання важливості комунікабельності, креативності й емоційної стійкості для професійної діяльності, що вказує на усвідомлену потребу в розширенні когнітивного компонента для покращення педагогічних практик.

Ураховуючи відгуки магістрів щодо сформованості діяльнісно-практичного компонента, можна констатувати, що майбутні педагоги здатні ефективно застосовувати теоретичні знання на практиці, активно працюють над розвитком своїх лідерських якостей і використовують інноваційні методи. Водночас необхідно зосередити увагу на вдосконаленні навичок активного слухання, контролю емоцій та вміння адаптувати методи до умов навчального середовища. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності навчального процесу, а й зміцненню авторитету викладача серед студентів.

Респонденти продемонстрували достатній рівень сформованості особистісно-рефлексивного компонента, усвідомлення власного професійного іміджу та здатність до рефлексії. Водночас не всі респонденти активно працюють

над удосконаленням своїх навичок саморозвитку й самокритики. Тому доцільно посилити увагу до розвитку рефлексивних практик у педагогічній діяльності, що сприятиме глибшому аналізу власної професійної діяльності, виявленню зон розвитку та вдосконаленню методів викладання.

Результати анкетування свідчать про певний рівень сформованості компонентів професійного іміджу серед майбутніх педагогів закладів вищої освіти, проте для досягнення високого рівня професіоналізму необхідно продовжувати працювати над удосконаленням кожного з компонентів. Особливу увагу слід зосередити на розвитку когнітивних навичок, емоційної стійкості та рефлексії, що сприятиме формуванню більш комплексного й гармонійного професійного іміджу.

Таким чином, виконання всіх поставлених завдань дослідження дозволило підтвердити висунуту гіпотезу.

Розроблені нами рекомендації щодо формування професійного іміджу майбутніх педагогів відіграють значну роль у підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно виконувати свої професійні обов'язки. Вони забезпечать цілісний підхід до формування педагогічної ідентичності, професійного іміджу, інтегруючи теоретичні знання та практичні навички.

ВИСНОВКИ

1. Сучасний освітній простір висуває нові вимоги до професійної ідентичності педагога, ключовим елементом якої є його професійний імідж. Дослідження цієї проблеми демонструє зростаючий інтерес наукової спільноти до питання створення ефективного іміджу викладача вищої школи. Водночас, існуючі підходи часто фрагментарні, що ускладнює розробку універсальних методик формування позитивного професійного образу. Необхідним є комплексний, міждисциплінарний підхід, який поєднує психологічні, соціокультурні, комунікативні та педагогічні аспекти іміджевого конструювання. Аналіз сучасних досліджень свідчить, що професійний імідж викладача є не лише його зовнішнім представленням, а й стратегічним інструментом

педагогічного впливу, що визначає рівень довіри, ефективність комунікації та мотивацію студентів до навчання. Успішний педагог ХХІ століття поєднує харизму, фахову експертизу та цифрову компетентність, що вимагає активного використання медіа, персонального брендингу та технологій емоційного інтелекту. Формування професійного іміджу передбачає розвиток рефлексії, управління враженням і використання сучасних стратегій самопрезентації, що дає змогу адаптуватися до змінних умов академічного середовища та забезпечувати якісний освітній процес.

2. Сформульовано авторське визначення терміна *«професійний імідж майбутніх педагогів закладів вищої освіти»* як цілісна система особистісних, комунікативних і професійних характеристик, що формують сприйняття викладача студентами, колегами й суспільством загалом. Він охоплює зовнішній вигляд, манеру поведінки, стиль педагогічного спілкування, рівень професійної компетентності, морально-етичні орієнтири, цінності й педагогічну майстерність.

Професійний імідж викладача формується через такі основні компоненти: зовнішній вигляд (охайність, діловий стиль, відповідність етичним нормам, невербальну комунікацію), комунікативні навички (чітке, грамотне мовлення, контроль інтонації, тембру, активне слухання, зворотний зв'язок), професійну компетентність (глибокі знання, інноваційні методи викладання, інтерактивні технології, постійне самовдосконалення) та психологічну стійкість (емоційний контроль, емпатія, толерантність, увага до психологічного стану студентів, саморегуляція). Ця структура свідчить про широкоформатність професійного іміджу, що вимагає інтегрованого підходу до його формування.

3. Виокремлено та потрактовано педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх педагогів ЗВО.

1. Функціонування позитивного педагогічного середовища через створення атмосфери довіри, підтримки й сприяння формуванню професійного іміджу студентів.

2. Використання інноваційних педагогічних технологій для залучення студентів до новітніх методів навчання, що сприяють розвитку їхнього іміджу як майбутніх професіоналів.

3. Застосування індивідуального підходу до студентів через урахування їхніх особливостей і потреб у процесі навчання та формування професійного іміджу.

Підсумовано, що ці умови забезпечують цілісну систему формування професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

4. Проведене емпіричне дослідження підтвердило, що рівень сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти значно варіює. Використано розроблену авторську анкету «Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти» з 9 запитань, які поділено за блоками: ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісно-рефлексивним. З допомогою названих методичних засобів нами здійснено порівняння рівня сформованості кожного структурного компонента професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Результати анкетування свідчать про певний рівень сформованості компонентів професійного іміджу серед майбутніх педагогів закладів вищої освіти, проте для досягнення високого рівня професіоналізму необхідно продовжувати працювати над удосконаленням кожного з компонентів. Особливу увагу слід зосередити на розвитку когнітивних навичок, емоційної стійкості та рефлексії, що сприятиме формуванню більш комплексного й гармонійного професійного іміджу.

5. На основі проведеного дослідження було розроблено практичні рекомендації для викладачів, які включають 3 розділи: 1. Теоретичні засади професійного іміджу педагога. 2. Компоненти професійного іміджу викладача. 3. Формування професійного іміджу: методики та практичні кроки.

Важливими в рекомендаціях є деталізовано розроблені методики здійснення самоаналізу та рефлексії, SWOT-аналізу. Представлено розроблений

алгоритм створення та підтримки актуальних профілів на професійних платформах, а також персонального блогу майбутнього педагога. Запропоновано методику використання сучасних цифрових інструментів.

Результати дослідження підтверджують необхідність комплексного підходу до формування професійного іміджу майбутніх педагогів, що поєднує особистісні, соціальні й педагогічні аспекти. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності освітнього процесу, а й підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних адаптуватися до сучасних викликів постійно змінюваного освітнього середовища.

Таким чином, виконання поставлених завдань дозволило підтвердити гіпотезу дослідження та обґрунтувати практичні рекомендації щодо формування позитивного професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Їхнє впровадження сприятиме підвищенню авторитету педагога, ефективній комунікації зі здобувачами освіти, розвитку педагогічної майстерності та створенню сприятливого академічного середовища, що мотивує студентів як майбутніх педагогів до активного навчання, професійного зростання та широкої представленості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агалець І. О. PR-технології професійного іміджу суб'єктів освітньої процесу: формування та орієнтири розвитку. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716344/1/overview_edition_2019.pdf
2. Андрущенко В. Вчитель XXI століття: нова стратегія Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. *Вища освіта України*. 2016. № 4. С. 5–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_4_3
3. Апостол О. В. Професійний імідж викладачів закладів вищої освіти як проблема педагогічної теорії та практики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 150. С. 27–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_150_4
4. Атаманська К. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4 (38). С. 196-202.
5. Ашиток Н. Формування професійного іміджу майбутнього педагога в культурологічному аспекті. *Молодь і ринок*. 2018. №1. С.21–25. DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.126380>
6. Барна Н. В. Іміджологія : навч. посіб. для дистанційного навчання / за наук. ред. В. М. Бебика. Київ : Університет «Україна», 2008. 217 с.
7. Барна Н. В., Уланова С. І. Естетика іміджмейкінгу : монографія. Київ : Слово, 2012. 176 с.
8. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 256 с.
9. Білозерська С. Аксіологічні основи формування професійного іміджу майбутнього педагога. *Вчені записки ТНУ імені В. Вернадського*. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 133–138.
10. Блажей І.О. Формування позитивного іміджу бренда у свідомості споживача. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип.4 С. 290–293.
11. Болотова В.О., Ляшенко Н. О., Агаларова К. А. Іміджологія: текст лекцій для студентів спеціальностей 054 «Соціологія», 061 «Журналістика». Харків : НТУ «ХП», 2021. 150 с.
12. Бондар В. І., Адаменко Л. О. Педагогічний імідж та його становлення і розвиток у процесі професійної підготовки вчителя. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 76. С. 5–10
13. Бондаренко В. І. Педагогічні шляхи та умови формування професійного іміджу майбутнього вчителя технологій в умовах модернізації вищої освіти. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 133–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2014_22_23
14. Бондаренко В. І. Теоретичні і методичні засади формування іміджу майбутнього вчителя технологій у системі виховної роботи педагогічного університету : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07. Київ, 2016. 489 с.

15. Бондаренко І. С. Іміджологія у системі гуманітарних знань: культурно-освітні стратегії. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. 320 с.

16. Бондаренко І. С. Іміджологія: Імідж особистості: навч.-метод. посібн. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Реклама і зв'язки з громадськістю». Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 162 с.

17. Бондаренко І. С. Іміджологія: Психологія іміджу: навч.-метод. посібн. для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Реклама і зв'язки з громадськістю». Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 122 с.

18. Бугрим В. В. Іміджологія. Іміджмейкінг: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 250 с.

19. Булкакова О.В. Бренд-імідж підприємства на споживчому ринку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 13(1). С. 31–36.

20. Василенко В.Ю. Сучасний стан дослідження процесу формування іміджу закладу вищої освіти: теоретичний аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2018. Вип. 13. С. 20–27.

21. Варнавальська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 228–233. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>

22. Варцаба Н. Комунікативні технології у процесі іміджмейкінгу та особливості їх застосування у сфері іміджу корпорації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 4. С. 102–109.

23. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.

24. Внукова О. Позитивний імідж викладача як показник його педагогічної майстерності. *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*. 2016. С. 15–21.

25. Возна Ю. Корпоративна культура у формуванні іміджу організації. *Актуальні проблеми економіки та управління на сучасному етапі* : матеріали IV Міжнар. студ. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 7 лист. 2019 р.). Тернопіль, 2019. С. 190–192.

26. Вознюк, В. С. Позитивний імідж навчального закладу й управлінська культура його керівника. *Педагогічний пошук*. 2016. № 2. С. 12–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2016_2_5

27. Горицька О.В. Позитивний імідж викладача як показник його педагогічної майстерності. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. С. 130–134.

28. Горovenko О. А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації :

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2013. 20 с.

29. Грейліх О. Психологія формування іміджу викладача вищого навчального закладу. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2010. Вип.19. С. 294–299.

30. Грень Л. Педагогічні умови формування у студентів вищих технічних навчальних закладів спрямованості на успішну професійну діяльність : автореф.дис....канд.пед.наук:13.00.04. Харків. 2010. 24 с.

31. Грень Л., Курбанова М. Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2022. № 4. С. 26–37. [doi: 10.20998/2078-7782.2022.4.03](https://doi.org/10.20998/2078-7782.2022.4.03)

32. Грицак Н. Професійний імідж майбутнього вчителя зарубіжної літератури: від навчання до практики. *Educological discourse*. 2021. № 4(35). С. 84–102.

33. Довга Т. Я. Імідж особистості як необхідна умова професійного становлення педагога. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. Вип. 1(13). С. 66–75.

34. Довга Т. Елементи іміджотворчості у навчально-професійній діяльності майбутнього вчителя початкової школи. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка» : зб. наук. пр. Дрогобиц. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка*. 2016. Вип. 3/35. С. 100–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2016_3_14

35. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.

36. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п#Text>

37. Дуднева Ю., Кірьян О. Імідж керівника як управлінська та соціально-психологічна категорія. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2012_15/statti/14Dydney.pdf52

38. Дудченко, М. І. Робота педагогічного колективу над створенням позитивного іміджу загальноосвітнього навчального закладу. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 3. С. 51–58.

39. Затворнюк О. М. Формування та розвиток професійного іміджу майбутніх психологів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 9-10. С. 41–44.

40. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність. Київ : СПД Богданова А. М. 2008. 367 с.

41. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2004. 23 с.
42. Іовхімчук, Н. В. Мовленнєво-комунікативна культура як складова іміджу майбутніх вчителів початкової школи. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. 2017. Вип. 15. С. 131–132.
43. Йокоб А. Професійний імідж майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти як проблема психолого-педагогічних студій. *Молодь і ринок*. 2022. № 7–8(205–206). С. 159–162.
44. Кайдалова Л. Г. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. 140 с
45. Калагурка Х., Засименко С. Розвиток професійного іміджу вчителя в умовах сучасної школи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 1 (50). С. 116–119.
46. Кириченко Р. В., Колодяжна А. В. Психологічне дослідження навчально-професійної мотивації майбутніх педагогів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Психологічні науки*. 2021. Випуск 13 (58). С.48-59.
47. Кириченко Р. В., Колодяжна А. В. Імідж сучасного викладача : особливості його розуміння студентами. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С. 151–157.
48. Козлова О., Гребеник Т. Волосюк Т. Структура професійного іміджу майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 10 (94). С.62–74. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.10/062-074](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.10/062-074)
49. Козловський Ю. М. Педагогіка : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
50. Кондратенко Г.П., Черніков С.Я. Професійне становлення майбутнього фахівця в позанавчальній діяльності вишу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 121(2). С. 33–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121%282%29_10
51. Кононенко А. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога : автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Одеса, 2003. 30 с.
52. Коркішко А. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Слов'янськ, 2018. 357 с.
53. Королько В. Г. Паблік рїлейшинз. Наукові основи, методика, практика. 2-е вид. доп. Київ : Видавничий дім «Скарби», 2001. 400 с.
54. Крижановська З. Ю. та Мітлош А. В. Психологічні особливості сприймання професійного персонального іміджу жінки-викладача студентами вищого навчального закладу. *Актуальні проблеми психології* : зб.

наук. пр. НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2015. Т. 12. Вип. 21. С. 238–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appsub_2015_12_21_26

55. Куземко Л. Формування іміджу педагога як складник його особистісно-професійного розвитку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71. Т. 2. С. 127–131.

56. Локарева Г. В. Театральна педагогіка в професійній підготовці: педагогічна дія, драматизація, педагогічна майстерність. Вісник Запорізького національного університету. *Педагогічні науки*. 2014. № 2. С. 231-239.

57. Лузан П. Г., Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : навч. посіб. : 2-е вид., доп. і перероб. Київ : ДАКККиМ, 2010. 296 с.

58. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навч. посіб. Харків : Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2014. 512 с.

59. Максименко Н. Б., Салига Н. М. Системний підхід до процесу формування професійного іміджу майбутніх викладачів у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4 (108). С.145–155.

60. Мармаза О.І. Інновації в менеджменті освіти: монографія. Харків: Вид. група «Основа», 2019. 128 с. (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 11 (202)).

61. Митцева О. С. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх фахівців з інформаційних технологій у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу : теоретичний аспект. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 5. С. 116–119.

62. Мірошніченко, Д. А., Зленко А. М., Ісайкіна О. Д. Імідж як складова корпоративної культури сучасного вищого навчального закладу. *Економічний вісник університету* : зб. наук. пр. учених та аспірантів. 2017. Вип. 34/1. С. 7–15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_34\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_34(1)_3)

63. Навроцька, М. М. Педагогічні умови розвитку професійного іміджу педагога післядипломної освіти. *Педагогічний альманах*. 2016. № 32. С. 108–113.

64. Навроцька М.М. Розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Тернопіль, 2019. 252 с.

65. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті : указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <http://tyachiv.osv.org.ua/nacionalna-doktrina-rozvitku-osviti-14-19-44-26-09-2018>

66. Палеха Ю.І. Іміджологія: навч. посіб. Київ : Основи, 2005. 324 с.

67. Педагогічний словник / за ред. М.Д. Ярмаченка, Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.

68. Педченко, Г. П., Власюк Ю. О. Комунікаційна та інформаційна політика при формуванні іміджу вищих навчальних закладів. *Зб. наук. пр. Поділ. держ. аграр.-техн. ун-ту. Економічні науки*. 2015. Вип. 23. С. 166–173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatue_2015_23_20

69. Перелигіна Е. Б. Психологія іміджу. Харків : аспект-пресс, 2012. 223 с.
70. Плачинда Т.С. Позитивний імідж викладача ЗВО як складова професіоналізму. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи*. Полтава : Астроя, 2019. С. 321–324.
71. Попович О.М. Потенціал акмеологічного підходу у формуванні професійного іміджу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 205. С. 64–68. DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-9>
72. Поясок Т.Б., Беспарточна О.І. Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (20). С. 251–258. DOI: [10.32342/2522-4115-2020-2-20-29](https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-2-20-29)
73. Прус Н. Організаційно-педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх викладачів іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2016. Вип. 147. С. 268–271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_69
74. Пуляк О. В. , Мошуренко О. Ю. Етапи формування педагогічного іміджу майбутніх учителів технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 168. С. 190–193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_168_488
75. Скорик Ю. Імідж педагога як формуючий чинник стійкості до професійного вигорання майбутніх викладачів вищої школи. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2014. Вип. 4. С. 144–147.
76. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Уклад.: В. Волович, В. Тарасенко, М. Захарченко та ін. Під заг. ред. В. Воловича. Київ: Укр. Центр духовн.культури. 1998. 736 с.
77. Сперанська-Скарга М. А. Педагогічні умови формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього вчителя-філолога в позанавчальній діяльності. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. № 1. С. 124-130.
78. Стонога А. О. Процес формування педагогічного іміджу. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2018. № 58. С. 143–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2018_58_20
79. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
80. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 5. 430 с.
81. Тимошенко В. В. Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетенції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 2. С. 196–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2016_2_24

82. Титаренко А. Модель методики формування професійного іміджу в майбутніх менеджерів освіти у магістерській підготовці. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. 2023. Т. 180. № 24. С. 59–63.

83. Ткаченко Н.М. Формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов : теорія та методика : монографія / за наук. ред. В. П. Курок. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020 454 с.

84. Трач О.Р. Формування іміджу викладача в соціальних середовищах Інтернету. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1(196). С.22–25. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1\(196\)-22-25](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-1(196)-22-25)

85. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори : в 2 т. Київ : Рад. школа, 1983. Т. 2. 359 с.

86. Фіцула М. М. Педагогіка. Загальні засади педагогіки. Теорія освіти і навчання (дидактика). Теорія виховання. Школознавство. З історії педагогіки : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ : Вид-во центр «Академія», 2007. 542 с.

87. Хавкіна Л. М. Іміджелогія: навч.-метод. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 64 с.

88. Хуртенко О. В. Структурні компоненти та етапи формування іміджу молодого педагога у процесі професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2017. Вип. 36. С. 351–359.

89. Чебикін О.Я. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу : монографія. Одеса : Півд. наук. центр АПН України. 2009. 223 с.

90. Чернега Н. С. Погляди вітчизняних та зарубіжних учених на формування позитивного іміджу вищого навчального закладу. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 1. Вип. 43. С. 64–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appsu_h_2015_1_43_13

91. Шавкун І. Г. Формування іміджу організації : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Менеджмент». Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 111 с.

92. Шолох О. Теоретичні аспекти формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти у процесі магістерської підготовки. *Věda a perspektivy*. 2022. № 9(16). С.259–270.

93. Язловецька, О. Зміст роботи загальноосвітнього навчального закладу щодо формування позитивного іміджу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 125. С. 234–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2014_125_59

94. Arnon,S., Reichel,N. Who is the ideal teacher? Am I? Similarity and difference in perception of students of education regarding the qualities of a good teacher and of their own qualities as teachers. *Teachers and Teaching*. 2007. № 13:5. P. 441–464. DOI:[10.1080/13540600701561653](https://doi.org/10.1080/13540600701561653)

95. Budnyk O., Vasianovych Hr., Mikulets L., Avkhutska S., Sinitsyna A., Turkov V., Nikolaesku I. Improving a pedagogical image of an educational institution: a case study. *Revista Inclusiones*. 2021. Vol: 8 num Especial. P. 332–343.
96. Chang-Kredl, S., Colannino, D. (2017). Constructing the image of the teacher on Reddit: Best and worst teachers. *Teaching and Teacher Education*. 2017. Vol. 64. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.01.019>
97. Fung L., Lina P.Y. Chow Congruence of student teachers' pedagogical images and actual classroom practices. *Educational Research*. 2002. № 44:3. P. 313–321. DOI: [10.1080/0013188022000031605](https://doi.org/10.1080/0013188022000031605)
98. Holloway, J., Brass, J. Making accountable teachers: The terrors and pleasures of performativity. *Journal of Education Policy*. 2018. №33(3). P. 361–382.
99. Lewis S., Holloway J. Datafying the teaching 'profession': remaking the professional teacher in the image of data. *Cambridge Journal of Education*. 2019. № 49:1. P. 35–51. DOI: [10.1080/0305764X.2018.1441373](https://doi.org/10.1080/0305764X.2018.1441373)
100. O'Brien S. Re-representing Education's Image and Status: In the 'Interest' of Pedagogical Innovation. In: Zarifis G., Gravani M. (eds) *Challenging the 'European Area of Lifelong Learning'*. *Lifelong Learning Book Series*. 2014. Vol. 19. Springer, Dordrecht. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-007-7299-1_11
101. Palmér H. Professional primary school teacher identity development: a pursuit in line with an unexpressed image. *Teacher Development*. 2016. № 20:5. P. 682–700. DOI: [10.1080/13664530.2016.1202311](https://doi.org/10.1080/13664530.2016.1202311)

Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти

Шановний(а) респондент(ко), просимо Вас відповісти на запитання цього опитувальника, який має на меті оцінити рівень сформованості професійного іміджу майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Ваші відповіді будуть використані винятково в узагальненій формі для наукового аналізу.

№	Запитання анкети	Варіанти відповідей
1.	<p>Як ви оцінюєте рівень сформованості власного професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти? (від 1 (найменш значуще для вас) до 6 (найбільш значуще для вас))</p> <p>1. Мій професійний імідж повністю сформований, і я впевнено використовую його у своїй педагогічній діяльності.</p> <p>2. Мій імідж майже сформований, але є аспекти, які потребують вдосконалення.</p> <p>3. Я активно працюю над формуванням професійного іміджу, але ще маю багато аспектів для розвитку.</p> <p>4. Я лише частково усвідомлюю важливість професійного іміджу, тому ще не приділяю йому достатньо уваги.</p> <p>5. Я мало замислююся над своїм професійним іміджем, оскільки вважаю, що головне – це знання та компетенції.</p> <p>6. Я не бачу необхідності формувати професійний імідж, адже він не впливає на ефективність викладацької діяльності.</p>	<p>Біля кількості балів поставте відповідну літеру відповіді, запропоновану в запитанні</p> <p>1 бал _____</p> <p>2 бали _____</p> <p>3 бали _____</p> <p>4 бали _____</p> <p>5 балів _____</p> <p>6 балів _____</p>
2.	<p>Які чинники, на вашу думку, найбільше впливають на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти? (від 1 (найменш значуще для вас) до 9 (найбільш значуще для вас))</p> <p>1. Зовнішній вигляд та дотримання дрескоду – охайність, стиль одягу, відповідність професійному середовищу.</p> <p>2. Комунікативні навички – здатність доступно висловлювати думки, ефективно взаємодіяти зі студентами та колегами.</p> <p>3. Професійна компетентність – рівень знань, педагогічна майстерність, вміння пояснювати складний матеріал.</p> <p>4. Манера поведінки та етикет – коректність у спілкуванні, толерантність, педагогічний такт.</p> <p>5. Репутація серед студентів і колег – відгуки, авторитет у професійному середовищі.</p> <p>6. Емоційна стабільність і стресостійкість – здатність контролювати емоції, ефективно вирішувати конфліктні ситуації.</p> <p>7. Самопрезентація та публічна активність – участь у конференціях, публікації, активність у професійних спільнотах.</p> <p>8. Використання сучасних технологій у викладанні – інтеграція цифрових інструментів у навчальний процес.</p> <p>9. Безперервний саморозвиток – підвищення кваліфікації, навчання протягом життя, адаптація до нових викликів.</p>	<p>Біля кількості балів поставте відповідну літеру відповіді, запропоновану в запитанні</p> <p>1 бал _____</p> <p>2 бали _____</p> <p>3 бали _____</p> <p>4 бали _____</p> <p>5 балів _____</p> <p>6 балів _____</p> <p>7 балів _____</p> <p>8 балів _____</p> <p>9 балів _____</p>

3.	<p>Який стиль викладання вам найбільш імпонує та відповідає вашому баченню ролі викладача у закладі вищої освіти? (від 1 (найменш значуще для вас) до 9 (найбільш значуще для вас))</p> <p>1. Авторитарний стиль – викладач є головним джерелом знань, студенти повинні слідувати встановленим правилам без обговорень.</p> <p>2. Демократичний стиль – викладач залучає студентів до обговорень, враховує їхні думки та будує співпрацю.</p> <p>3. Ліберальний стиль – викладач надає студентам максимальну свободу у навчальному процесі, виступаючи як консультант.</p> <p>4. Дослідницький стиль – основний акцент робиться на самостійну дослідницьку діяльність студентів.</p> <p>5. Практико-орієнтований стиль – навчання будується на реальних кейсах, практичних завданнях і прикладах із професійної сфери.</p> <p>6. Мотиваційний стиль – викладач акцентує увагу на розвитку внутрішньої мотивації студентів до навчання.</p> <p>7. Інтерактивний стиль – застосування активних методів навчання, таких як дискусії, рольові ігри, командні завдання.</p> <p>8. Інноваційний стиль – активне використання сучасних технологій, цифрових інструментів і гейміфікації.</p> <p>9. Змішаний стиль – комбінація різних підходів залежно від ситуації, рівня підготовки студентів і навчальних цілей.</p>	<p>Більш кількості балів поставте відповідну літеру відповіді, запропоновану в запитанні</p> <p>1 бал _____</p> <p>2 бали _____</p> <p>3 бали _____</p> <p>4 бали _____</p> <p>5 балів _____</p> <p>6 балів _____</p> <p>7 балів _____</p> <p>8 балів _____</p> <p>9 балів _____</p>
4.	<p>Зовнішній вигляд і вербальна комунікація. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.</p> <p>1. Я приділяю увагу своєму зовнішньому вигляду відповідно до вимог педагогічної професії.</p> <p>2. Я знаю, які елементи одягу сприяють формуванню позитивного іміджу викладача.</p> <p>3. Моя мова є виразною, грамотною та відповідною до педагогічного стилю спілкування.</p> <p>4. Я вмію контролювати тембр, тональність та гучність голосу для ефективної взаємодії зі студентами.</p> <p>5. Я знаю, як невербальні засоби комунікації (жести, міміка, поза) впливають на сприйняття викладача.</p>	
5.	<p>Професійні компетенції та самопрезентація Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.</p> <p>1. Я впевнений(а) у своїх знаннях і компетенціях у сфері педагогічної діяльності.</p> <p>2. Я здатний(а) ефективно доносити складну інформацію студентам.</p> <p>3. Я знаю, як презентувати себе як компетентного викладача перед студентами та колегами.</p> <p>4. Я володію прийомами самопрезентації та використовую їх у професійній діяльності.</p> <p>5. Я розумію важливість самопіару у викладацькій професії та використовую його елементи (публікації, участь у конференціях тощо).</p>	
6.	<p>Взаємодія зі студентами та колегами. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.</p> <p>1. Я легко знаходжу контакт зі студентами та створюю сприятливу атмосферу для навчання.</p> <p>2. Я практикую педагогічний такт і поважаю особистість кожного студента.</p> <p>3. Я володію навичками ефективного слухання та коректного реагування на запитання студентів.</p>	

	<p>4. Я прагну бути взірцем професійної етики та культури для студентів.</p> <p>5. Я підтримую професійні та доброзичливі стосунки з колегами.</p>
7.	<p>Емоційна саморегуляція та психологічна стійкість. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.</p> <p>1. Я здатний(а) контролювати власні емоції під час взаємодії зі студентами та колегами.</p> <p>2. Я володію методами подолання стресу та емоційного вигорання.</p> <p>3. Я вмію зберігати спокій у конфліктних ситуаціях.</p> <p>4. Я вважаю, що позитивний емоційний стан сприяє формуванню іміджу викладача.</p> <p>5. Я знаю, як працювати над власною психологічною стійкістю.</p>
8.	<p>Саморозвиток та удосконалення професійного іміджу. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.</p> <p>1. Я регулярно аналізую свій професійний імідж та працюю над його вдосконаленням.</p> <p>2. Я цікавлюся сучасними тенденціями у викладацькій діяльності та педагогічній етиці.</p> <p>3. Я беру участь у тренінгах з розвитку професійних компетенцій.</p> <p>4. Я прагну вдосконаливати свої комунікативні навички для ефективної взаємодії зі студентами.</p> <p>5. Я усвідомлюю, що професійний імідж формується протягом усього життя та вимагає постійного розвитку.</p>
9.	<p>Які риси характеру ви найбільше хотіли б розвинути для формування свого професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти?</p> <p>1. Упевненість у собі – здатність чітко висловлювати думки, спокійно реагувати на критику та стресові ситуації.</p> <p>2. Комунікабельність – вміння легко знаходити спільну мову зі студентами, колегами та адміністрацією.</p> <p>3. Емоційна стійкість – здатність зберігати спокій, не піддаватися негативним емоціям у конфліктних ситуаціях.</p> <p>4. Креативність – уміння застосовувати нестандартні методи викладання та зацікавлювати студентів.</p> <p>5. Лідерські якості – здатність організовувати навчальний процес, надихати студентів і вести за собою.</p> <p>6. Гнучкість мислення – готовність адаптуватися до змін, знаходити нові підходи до навчання.</p> <p>7. Самодисципліна – уміння ефективно планувати свій час і дотримуватися намічених цілей.</p> <p>8. Академічна доброчесність – прагнення бути еталоном чесності, об'єктивності та професіоналізму.</p> <p>9. Емпатійність – здатність розуміти емоційний стан студентів, підтримувати їх і створювати комфортне навчальне середовище.</p>

**Результати обробки відповідей на запитання анкети
«Опитувальник для оцінки сформованості професійного іміджу
майбутніх педагогів закладів вищої освіти»**

1. Як ви оцінюєте рівень сформованості власного професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти?

1. Мій професійний імідж повністю сформований, і я впевнено використовую його у своїй педагогічній діяльності.
2. Мій імідж майже сформований, але є аспекти, які потребують вдосконалення.
3. Я активно працюю над формуванням професійного іміджу, але ще маю багато аспектів для розвитку.
4. Я лише частково усвідомлюю важливість професійного іміджу, тому ще не приділяю йому достатньо уваги.
5. Я мало замислююся над своїм професійним іміджем, оскільки вважаю, що головне – це знання та компетенції.
6. Я не бачу необхідності формувати професійний імідж, адже він не впливає на ефективність викладацької діяльності

№ запитання	Бали					
	1	2	3	4	5	6
1.	9/30 %	6/20 %	5/16,6 %	4/13,3 %	4/13,3 %	2/6,7 %
2.	1/3,0%	6/20 %	8/26,7%	4/13,3 %	4/13,3 %	7/23,3 %
3.	1/3,0 %	4/13,3 %	4/13,3 %	7/23,3 %	5/16,6 %	9/30 %
4.	5/16,6 %	6/20 %	9/30 %	1/3,0%	5/16,6 %	4/13,3 %
5.	9/30 %	8/26,7%	7/23,3 %	4/13,3 %	2/6,7 %	–
6.	–	–	–	–	–	–

2. Які чинники, на вашу думку, найбільше впливають на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти?

1. Зовнішній вигляд та дотримання дрескоду – охайність, стиль одягу, відповідність професійному середовищу.
2. Комунікативні навички – здатність доступно висловлювати думки, ефективно взаємодіяти зі студентами та колегами.
3. Професійна компетентність – рівень знань, педагогічна майстерність, уміння пояснювати складний матеріал.
4. Манера поведінки та етикет – коректність у спілкуванні, толерантність, педагогічний такт.
5. Репутація серед студентів і колег – відгуки, авторитет у професійному середовищі.
6. Емоційна стабільність і стресостійкість – здатність контролювати емоції, ефективно вирішувати конфліктні ситуації.
7. Самопрезентація та публічна активність – участь у конференціях, публікації, активність у професійних спільнотах.
8. Використання сучасних технологій у викладанні – інтеграція цифрових інструментів в освітній процес.

9. Безперервний саморозвиток – підвищення кваліфікації, навчання протягом життя, адаптація до нових викликів.

№ запитання	Бали								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	2/6,7 %	2/6,7%	3/10%	3/10%	3/10%	4/13,3%	4/13,3 %	4/13,3%	5/16,6 %
2.	1/3 %	2/6,7 %	1/3 %	2/6,7 %	3/10%	3/10%	5/16,6	6/20%	7/23,3%
3.	2/6,7 %	2/6,7%	2/6,7%	2/6,7%	3/10%	6/20%	4/13,3 %	5/16,6 %	4/13,3%
4.	1/3 %	1/3 %	1/3 %	2/6,7%	2/6,7 %	3/10%	4/13,3 %	7/23,3%	9/30 %
5.	1/3%	1/3%	2/6,7%	2/6,7%	4/13,3 %	4/13,3 %	5/16,6 %	5/16,6 %	6/20%
6.	1/3%	1/3%	6/20%	5/16,6 %	2/6,7 %	3/10%	5/16,6 %	4/13,3%	3/10%
7.	1/3 %	1/3 %	1/3 %	2/6,7%	3/10%	4/13,3 %	6/20%	7/23,3%	8/26,7%
8.	6/20%	5/16,6 %	5/16,6 %	5/16,6 %	4/13,3 %	1/3%	1/3%	1/3%	2/6,7%
9.	5/16,6 %	5/16,6 %	5/16,6 %	4/13,3%	4/13,3 %	2/6,7%	2/6,7 %	2/6,7%	1/3%

3. Який стиль викладання вам найбільш імпонує та відповідає вашому баченню ролі викладача у закладі вищої освіти?

1. Авторитарний стиль – викладач є головним джерелом знань, студенти повинні слідувати встановленим правилам без обговорень.
2. Демократичний стиль – викладач залучає студентів до обговорень, враховує їхні думки та будує співпрацю.
3. Ліберальний стиль – викладач надає студентам максимальну свободу в освітньому процесі, виступаючи як консультант.
4. Дослідницький стиль – основний акцент робиться на самостійну дослідницьку діяльність студентів.
5. Практико-орієнтований стиль – навчання будується на реальних кейсах, практичних завданнях і прикладах із професійної сфери.
6. Мотиваційний стиль – викладач акцентує увагу на розвитку внутрішньої мотивації студентів до навчання.
7. Інтерактивний стиль – застосування активних методів навчання, таких як дискусії, рольові ігри, командні завдання.
8. Інноваційний стиль – активне використання сучасних технологій, цифрових інструментів і гейміфікації.
9. Змішаний стиль – комбінація різних підходів залежно від ситуації, рівня підготовки студентів і навчальних цілей.

№ запитання	Бали								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.									–
2.	1/3 %	1/3 %	1/3 %	2/6,7 %	3/10%	2/6,7%	4/13,3 %	7/23,3%	9/30 %
3.	1/3%	1/3%	6/20%	2/6,7	5/16,6	4/13,3%	5/16,6	3/10%	3/10%

				%	%		%		
4.	1/3%	1/3%	2/6,7 %	4/13,3 %	2/6,7%	5/16,6 %	4/13,3 %	5/16,6 %	6/20%
5.	2/6,7%	2/6,7%	2/6,7 %	3/10%	2/6,7%	4/13,3%	6/20%	5/16,6 %	4/13,3 %
6.	1/3 %	1/3 %	1/3 %	2/6,7 %	4/13,3 %	3/10%	7/23,3%	6/20%	8/26,7 %
7.	2/6,7%	2/6,7%	3/10%	4/13,3 %	3/10%	4/13,3%	3/10%	4/13,3%	5/16,6 %
8.	1/3 %	1/3 %	2/6,7 %	2/6,7 %	3/10%	3/10%	6/20%	5/16,6	7/23,3 %
9.	6/20%	5/16,6 %	5/16,6 %	1/3%	1/3%	5/16,6 %	1/3%	4/13,3%	2/6,7 %

4. Зовнішній вигляд і вербальна комунікація. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.

1. Я приділяю увагу своєму зовнішньому вигляду відповідно до вимог педагогічної професії.
2. Я знаю, які елементи одягу сприяють формуванню позитивного іміджу викладача.
3. Моя мова є виразною, грамотною та відповідною до педагогічного стилю спілкування.
4. Я вмію контролювати тембр, тональність та гучність голосу для ефективної взаємодії зі студентами.
5. Я знаю, як невербальні засоби комунікації (жести, міміка, поза) впливають на сприйняття викладача.

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрані відповіді</i>
1. Я приділяю увагу своєму зовнішньому вигляду відповідно до вимог педагогічної професії.	11/36,7%
2. Я знаю, які елементи одягу сприяють формуванню позитивного іміджу викладача.	7/23,2%
3. Моя мова є виразною, грамотною та відповідною до педагогічного стилю спілкування.	2/6,7%
4. Я вмію контролювати тембр, тональність та гучність голосу для ефективної взаємодії зі студентами	5/16,7%
5. Я знаю, як невербальні засоби комунікації (жести, міміка, поза) впливають на сприйняття викладача.	5/16,7%

5. Професійні компетенції та самопрезентація Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.

1. Я впевнений(а) у своїх знаннях і компетенціях у сфері педагогічної діяльності.
2. Я здатний(а) ефективно доносити складну інформацію студентам.
3. Я знаю, як презентувати себе як компетентного викладача перед студентами та викладачами.
4. Я володію прийомами самопрезентації та використовую їх у професійній діяльності.
5. Я розумію важливість самопіару у викладацькій професії та використовую його елементи (публікації, участь у конференціях тощо).

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрані відповіді</i>
------------------------	--------------------------

1. Я впевнений(а) у своїх знаннях і компетенціях у сфері педагогічної діяльності.	8/26,7%
2. Я здатний(а) ефективно доносити складну інформацію студентам.	3/10%
3. Я знаю, як презентувати себе як компетентного викладача перед студентами та колегами	4/13,3%
4. Я володію прийомами самопрезентації та використовую їх у професійній діяльності.	7/23,3%
5. Я розумію важливість самопіару у викладацькій професії та використовую його елементи (публікації, участь у конференціях тощо).	8/26,7%

6. Взаємодія зі студентами та колегами. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.

1. Я легко знаходжу контакт зі студентами та створюю сприятливу атмосферу для навчання.
2. Я практикую педагогічний такт і поважаю особистість кожного студента.
3. Я володію навичками ефективного слухання та коректного реагування на запитання студентів.
4. Я прагну бути взірцем професійної етики та культури для студентів.
5. Я підтримую професійні та доброзичливі стосунки з викладачами.

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрані відповіді</i>
1. Я легко знаходжу контакт зі студентами та створюю сприятливу атмосферу для навчання.	9/30%
2. Я практикую педагогічний такт і поважаю особистість кожного студента.	7/23,3%
3. Я володію навичками ефективного слухання та коректного реагування на запитання студентів	7/23,3%
4. Я прагну бути взірцем професійної етики та культури для студентів.	4/13,4%
5. Я підтримую професійні та доброзичливі стосунки з колегами.	3/10%

7. Емоційна саморегуляція та психологічна стійкість. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.

1. Я здатний(а) контролювати власні емоції під час взаємодії зі студентами й викладачами.
2. Я володію методами подолання стресу та емоційного вигорання.
3. Я вмію зберігати спокій у конфліктних ситуаціях.
4. Я вважаю, що позитивний емоційний стан сприяє формуванню іміджу викладача.
5. Я знаю, як працювати над власною психологічною стійкістю.

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрані відповіді</i>
1. Я здатний(а) контролювати власні емоції під час взаємодії зі студентами й викладачами.	8/26,7%
2. Я володію методами подолання стресу й емоційного вигорання.	4/13,3%
3. Я вмію зберігати спокій у конфліктних ситуаціях	4/13,3%
4. Я вважаю, що позитивний емоційний стан сприяє формуванню іміджу викладача.	8/26,7%
5. Я знаю, як працювати над власною психологічною стійкістю	6/20%

8. Саморозвиток та удосконалення професійного іміджу. Виберіть ті основні варіанти відповідей, які найбільше характеризують вас.

1. Я регулярно аналізую свій професійний імідж та працюю над його вдосконаленням.

2. Я цікавлюся сучасними тенденціями у викладацькій діяльності та педагогічній етиці.
3. Я беру участь у тренінгах із розвитку професійних компетенцій.
4. Я прагну вдосконалювати свої комунікативні навички для ефективної взаємодії зі студентами.
5. Я усвідомлюю, що професійний імідж формується протягом усього життя та вимагає постійного розвитку.

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрані відповіді</i>
1. Я регулярно аналізую свій професійний імідж та працюю над його вдосконаленням.	7/23,3%
2. Я цікавлюся сучасними тенденціями у викладацькій діяльності та педагогічній етиці.	8/26,7%
3. Я беру участь у тренінгах з розвитку професійних компетенцій	2/6,6%
4. Я прагну вдосконалювати свої комунікативні навички для ефективної взаємодії зі студентами	8/26,7%
5. Я усвідомлюю, що професійний імідж формується протягом усього життя та вимагає постійного розвитку.	5/16,7%

9. Які риси характеру ви найбільше хотіли б розвинути для формування свого професійного іміджу як майбутнього викладача закладу вищої освіти?

1. **Упевненість у собі** – здатність чітко висловлювати думки, спокійно реагувати на критику та стресові ситуації.
2. **Комунікабельність** – вміння легко знаходити спільну мову зі студентами, колегами та адміністрацією.
3. **Емоційна стійкість** – здатність зберігати спокій, не піддаватися негативним емоціям у конфліктних ситуаціях.
4. **Креативність** – уміння застосовувати нестандартні методи викладання та зацікавлювати студентів.
5. **Лідерські якості** – здатність організовувати навчальний процес, надихати студентів і вести за собою.
6. **Гнучкість мислення** – готовність адаптуватися до змін, знаходити нові підходи до навчання.
7. **Самодисципліна** – уміння ефективно планувати свій час і дотримуватися намічених цілей.
8. **Академічна доброчесність** – прагнення бути еталоном чесності, об'єктивності та професіоналізму.
9. **Емпатійність** – здатність розуміти емоційний стан студентів, підтримувати їх і створювати комфортне навчальне середовище.

<i>Зміст запитання</i>	<i>Вибрана відповідь</i>
1) упевненість ;	5/16,7%
2) комунікабельність;	4/13,4%
3) емоційна стійкість;	4/13,4%
4) креативність;	5/16,7%
5) лідерські якості;	4/13,4%
6) гнучкість мислення;	2/6,6%
7) самодисципліна;	2/6,6%
8) академічна доброчесність;	2/6,6%
9) емпатійність	2/6,6%